Kultūros savaitraštis „7 meno dienos“ | www.7md.lt

7md

2019 m. sausio 4 d., penktadienis

Nr. 1 (1280) | Kaina 1,30 Eur

D*ailė* | **M***uzika* | **T***eatras* | **K***inas* | **F***otografija*

3
Antonio Vivaldi operos „Orlando furioso“ premjera

4
Klaipėdos jaunimo teatro „Helverio naktis“

5
Kamilės Gudmonaitės spektaklis „Dvi Korėjos“

9
Prano Gailiaus paroda „Gyvenimo scenos“

10
Pokalbis su režisieriumi Sergejumi Ursuliaku

12
Paolo Sorrentino apie filmą „Silvio“

Apie kultūrinę prabangą

Meno istorikę Giedrę Jankevičiūtę kalbina Monika Krikštopaitytė

Tris dienas lapkritį Varšuvos karalių pilyje vykusioje tarptautinėje konferencijoje „State re-construction and art in Central and Eastern Europe 1918–1940“ („Valstybės atkūrimas ir Vidurio bei Rytų Europos menas 1918–1940“) su kolegomis iš įvairių šalių kalbėjotės apie Vidurio ir Rytų Europos dailę bei architektūrą ir jų politinius kontekstus nuo 1918-ųjų. Skaitėte pranešimą apie Kauno Prisikėlimo bažnyčią ir Valstybės rūmus. Ta proga užsiminėte apie „periodiškai Lietuvoje atgimstantį troškimą pas(is)tatydinti pilį kalvos viršūnėje“. Ar kitas šalis irgi kamuoja panašūs troškimai? Kokias dar bendras įdomias temas ar problemas išryškino šis mokslininkų susitikimas?

Zofia Stryjenska, „Perkūnas“. 1934 m.

Ne mes vieni 2018-aisiais švenčiame nepriklausomybės 100-metį. Šie metai jubiliejiniai ir lenkams, ir čekams, ir suomiams, ką ir kalbėti apie latvius ir estus. Visi permąsto savo nacionalinės istorijos pagrindinį pasakojimą, jį pildo, kažkiek ir keičia. Konferencijos rengėjai subūrė menotyrininkus, kuriems per savo disciplinos prizmę siūlė papasakoti, ką davė valstybingumo statyba ir jo praradimai Europai per praėjusį šimtmetį, kaip architektūrą ir dailę veikia dabartinė tikrovė, nulemta kintančių valstybingumo koncepcijų. Kitaip sakant, susitikimo tema buvo menas ir politika per šimtą metų nuo 1918-ųjų.

Atrodytų, kad pastaruoju metu apie tai prirašyti tomų tomai. Viską susekti sunku, ypač kad tie tekstai labai įvairiomis kalbomis. Konferencijos tuo požiūriu tarsi konspektas. Viena vertus, jos vyksta visiems dalyviams suprantama kalba, dažniausiai anglų. Taip jos suteikia galimybę išgirsti, kas kokioje meno tyrėjų bendruomenėje aktualu, apie ką daugiausia kalbama, dėl ko nesutariama. Kita vertus, patogu, kad vienoje vietoje per kelias dienas galima ne tik sužinoti apie naujus autoritetus, idėjas ir faktus, bet neretai ir pamatyti savo akimis, kas tie naujieji autoritetai. Stengiuosi dalyvauti konferencijose, kurios siejasi su tuo, kuo užsiimu pati, kad pasinaudočiau galimybe greitai aprėpti savo profesinio lauko naujoves ir susipažinti su kolegomis. Tuo požiūriu menotyrininkai niekuo nesiskiria nuo medikų ar fizikų, visi į konferencijas vykstame to paties: naujų žinių ir profesinio dialogo partnerių. Lietuva per maža, kad atskirą siaurą sritį tirtų keli žmonės. Pasitaiko, bet retai.

Varšuvoje beveik ištisai kalbėta apie nepatogų paveldą – tai, kas slepiama nuo kitų ir nuo savęs, nes kenkia herojiniam mitui arba tiesiog verčia keisti vadinamąjį didįjį pasakojimą, visuomenėje

Nukelta į 8 psl.

Jaunatviška pasaka

Festivalio „Su muzika per Europą“ baigiamojo koncerto įspūdžiai

Rita Nomicaitė

Gruodžio 15-osios koncertu fortepijonų salone „Organum“ baigėsi tarptautinis festivalis „Le strade d'Europa / Su muzika per Europą. Lietuva – Italija“. Narsiosios klavesininkė Nijolė Dorotėja Beniušytė ir pianistė Nijolė Karaškaitė festivalį surengė jau dešimtą kartą. Ir tai skatina atkreipti dėmesį į privačios iniciatyvos festivalių organizatorius apskritai – ar mūsų šalyje šie nebūtų verti savo šventės, pagerbimo ceremonijos, pristatymo klasikinės muzikos festivalių mugėje ar pan.?

„Su muzika per Europą“ yra jaunųjų atlikėjų festivalis, suteikiantis sceną konkursų laureatams, vieniems ar kartu su scenos „vilkais“. Akcentuotina išskirtinė festivalio gija – muziką kuriantys atlikėjai. Šiemet autoriniam vakarui buvo pakviestas italų pianistas Maurizio Mastrini, keliuose koncertuose pasirodė mandolininkas, Lietuvoje jau neblogai pažįstamas Francesco Mammola, laisvalaikiu taip pat kuriantis muziką, o dabar jis atliko naują turkų kompozitoriaus Ilkay Bora Ödero kūrinį. I.B. Öderas, 30-metis Akvilos (Italija) konservatorijos kino muzikos kompozicijos magistras, taip pat yra globojamas festivalį organizuojančios VšĮ „Musica vitale“, joje reziduoja. Turkų folkloru grįstą opusą „Storulis“ parengė F. Mammola ir Čiurlionio kvartetas (storulis čia – legendinis Stambulo katinas). Kvartetui teko pareiga pristatyti ir dar vieną I.B. Ödero turkiškos melodikos ir ritmikos opusą „Audringas vėjas“. Abu kūriniai parašyti šiems atlikėjams festivalio užsakymu.

Apskritai renginio programose vyravo skirtingo laikotarpio, bet virtuozinė romantiška muzika: Antonio Vivaldi, Ludwigo van Beethoveno, Felixo Mendelssohno, Sergejaus Rachmaninovo, Sergejaus Prokofjevo ir kitų kompozitorių ryškaus artistiškumo reikalaujantys kūriniai. Bendradarbiaujant su nacionalinėmis bei savivaldos institucijomis, festivalio koncertai vyko prestižinėse Lietuvos salėse (Trakų pilyje, Žemaičių dailės muziejuje Plungėje, Vilniuje – Arkikatedroje, Rotušėje, V. Kasiulio dailės muziejuje ir kt.). Italijoje – Sicilijos parlamento rūmuose Palerme, Marco Scacchi muziejuje Galėzėje, Pilies parko auditorijoje Akviloje. Per 15 koncertų pasirodė kompozitoriai, dainininkai, mandolininkas, fleitininkai, klarnetininkai, gitaristas, smuikininkai, violončelininkai, vargonininkas, klavesininkė, pianistai (pastarųjų dalyvavo daugiausia) bei ansambliai: trio „Agora“, Čiurlionio kvartetas, kamerinio orkestro „I solisti Aquilani“ kvartetas. Daugelis muzikantų susiję su Lietuva ir Italija, o festivalio organizatoriai smagiai suveda juos draugėn, antai, prašydami kartu pagroti 50-metį švenčiančius Čiurlionio kvartetą ir kvartetą iš jubiliato Akvilos orkestro.

Čiurlionio kvartetas, Francesco Mammola (mandolina), Nijolė Dorotėja Beniušytė (klavesinas)

„Akvilos solistai“ nuotr.

Išskirtinis festivalio dėmesys šiemet teko 100-metį minėtiems Lenkijos Respublikos atlikėjams. Lenkijos muzikantų koncertas „Balta ir raudona“ baigė festivalį. Vakaro programa buvo nemaža. Skambėjo keturi veikalai fortepijonui: Leošo Janáčeko Sonata „1905-10-01“; Ignacijaus Paderewskio Variacijos A-dur, op. 16 Nr. 3; Karolio Szymanowskio Variacijos b-moll, op. 3; Fryderyko Chopino Variacijos B-dur, op 12; be to, dar Andrzejaus Panufniko ir Johanneso Brahmso Pirmieji fortepijoniniai trio. Programa gražiai įsiliejo ir į Europos muzikos idėją, nes kai kurių čia paminėtų lenkų kompozitorių ir jų muzikos likimai susiję su kitais kraštais. Prisiminkime, kad Chopinas didžiausią gyvenimo dalį praleido Prancūzijoje ir paveikė prancūzų muzikos ateitį, ypač impresionizmą. Lenkų moderniosios muzikos klasikas Panufnikas antrą tėvynę rado Anglijoje, pokariu ten pabėgęs nuo komunistų.

Vakaro atlikėjai – pianistė Anna Maria Kubicz iš Varšuvos ir fortepijoninis trio – Adamas Bruderekas (smuikas), Janas Lewandowskis (violončelė), Danielius Ziomko (fortepijonas) iš Gdansko. A.M. Kubicz baigė F. Chopino muzikos universitetą, bendradarbiauja su F. Chopino institutu, „Sinfonia Varsovia“, Varšuvos muziejumi „Łazienki Królewskie“. Į fortepijoninį trio susibūrė skirtingų pakopų Gdansko S. Moniuszkos muzikos akademijos studentai, veržliai dalyvaujantys miesto kultūriniame gyvenime, dalyvavę ir Vilniuje vykstančiame tarptautiniame Stasio Vainiūno pianistų ir kamerinių ansamblių konkurse.

Sausakimšo „Organum“ salono sceną puošė eglutė ir žaisliniai nykštukai iki nosies užmaukšlintomis kepurėlėmis, scenos kraštus šįkart žymėjo tikros žvakės, o plazdančios jų liepsnelės atsispindėjo „Steinway“ fortepijono kojose. Tad nors svečių kuriamiems muzikos charakteriams trūko gyvumo, susiformavo jauki namų muzikavimo nuotaika, kilusi iš minkštos ir spalvingos, žiemos pasakas primenančios muzikos.

Prasmingos muzikos koncertas

Pianisto Andrejaus Korobeinikovo rečitalio festivalyje „Pravoslavų Kalėdos Lietuvoje“ įspūdžiai

Aldona Eleonora Radvilaitė

Slavų tradicinės muzikos mokykla, 2018-aisiais šventusi 20 metų sukaktį, jau penkioliktą kartą organizuoja tarptautinės programos „Kultūrų dialogas“ festivalį „Pravoslavų Kalėdos Lietuvoje“. Gruodžio ir sausio mėnesiais vyko ir dar vyks koncertai, Vilniaus rotušėje visą gruodžio mėnesį veikė Vilniaus fotomenininko Dmitrijaus Matvejevo darbų paroda „Kultūrų dialogas“, kurioje pavaizduoti įdomiausi bendravardės programos įvykiai. Sausio 11 d. Šv. Kotrynos bažnyčioje folkloro mėgėjų laukia susitikimas su jaunimo ansambliu „Erqvani“ iš Gruzijos, o sausio 18 d. ten pat koncertuos tarptautinio Vladimiro Spivakovo labdaros fondo stipendininkai, daugybės konkursų laureatai, žymios Maskvos pedagogės pianistės Miros Marčenko moksleiviai Valentinas Malininas ir Timofejus Vladimirovas. Festivalio organizatorė Irena Zacharova sugeba prisikviesti įdomius folkloro ansamblius ir ryškiausius šių dienų jaunus talentingus muzikus. Be globėjų bei partnerių surengti tokio lygio renginių, ko gero, neįmanoma, tad jai talkina Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, Lietuvos kultūros taryba, Vilniaus miesto savivaldybė, Lietuvos nacionalinė filharmonija, Tarptautinis Vladimiro Spivakovo labdaros fondas, Slavų tradicinės muzikos mokykla.

Pianistas Andrejus Korobeinikovas, nors 2013 m. jau koncertavęs Lietuvoje su Nacionaliniu simfoniniu orkestru, daugumai klausytojų, net ir profesionalams, dar mažai pažįstamas. Gruodžio 19 d. Nacionalinėje filharmonijoje jis surengė pritrenkiantį rečitalį. Skambindamas melomanams puikiai žinomus kūrinius, pianistas juose atskleidė tarsi dar iki šiol nepastebėtas vertybes. Jau vien susipažinus su šios asmenybės biografija buvo smalsu, kaip jis skambins. Būdamas devynioliko A. Korobeinikovas baigė Valstybinę P. Čaikovskio konservatoriją aukso medaliu (savo laiku tokio jauno amžiaus tai pavyko padaryti tik legendiniam Sergejui Rachmaninovui), vėliau stažavosi Karališkajame muzikos koledže Londone, o sulaukęs dvidešimties jau tapo tiek pat konkursų Rusijoje, JAV, Italijoje, Portugalijoje, Didžiojoje Britanijoje, Nyderlanduose ir kitur nugalėtoju. Pianistas koncertuoja prestižinėse pasaulio salėse, skambina solo ir su orkestrais, diriguojant Vladimirui Aškenaziui, Johnui Axelrodui, Constantine'ui Orbelianui, Yoshinori Kawachi, Eduardui Serovui ir kitiems. Neįtikėtina ir kita jo veikla – būdamas 12 metų A. Korobeinikovas įstojo į Europos teisės universiteto fakultetą Maskvoje, kurį su pagyrimu baigė 2003 m., čia dėstė, publikavo atlikėjų teisių problemoms skirtus mokslinius straipsnius. Dvidešimt vienų baigė Maskvos valstybinio universiteto aspirantūrą, tapo San Marino Tarptautinės mokslų akademijos nariu, išmoko esperanto kalbą.

Rečitalyje pianistas skambino Rachmaninovo „Elegiją“, op. 3 Nr. 1, Sonatą Nr. 2, op. 36 (pirmąją redakciją), Fryderyko Chopino Baladę Nr. 4, f-moll, op. 52, antroje dalyje – Chopino Baladę Nr. 1 g-moll, op. 23, ir Ferenco Liszto Sonatą h-moll. Kilo mintis, kad tokio intelekto ir talento žmogus, matyt, racionaliai ir apgalvotai traktuos šiuos nepaprastos profesinės brandos reikalaujančius kūrinius. Nuo pirmųjų „Elegijos“ garsų stebino subtilus, švelnus kūrinio skambesys. Vietoje racionalumo diktuojamo požiūrio į šią muziką skambėjo mieli, nuoširdūs garsai, plastiškos frazės. Besiklausant Rachmaninovo Sonatos tapo aišku, kad girdime tikro genijaus lyg improvizuojant atskleidžiamas muzikos vertybes, grožiu stebinančius lyriškus vaizdinius ar ugningus temperamento proveržius.

Nukelta į 3 psl.

Plikas ir įsiutęs

Lietuviška Antonio Vivaldi operos „Orlando furioso“ premjera

Aleksandra Pister

Paskutinį savaitgalį prieš Kalėdas (gruodžio 21–22 d.) visko matę sostinės klausytojai turėjo progą apsilankyti premjeroje. Antonio Vivaldi opera „Orlando furioso“ Lietuvoje dar nebuvo atlikta, tad VšĮ „Artis opera“ siūlomas pastatymas žadino smalsumą. Nors šios baroko operos veiksmas vyko istorinėse erdvėse – Valdovų rūmuose, buvo aišku, kad garbanotų perukų tikėtis visgi neverta. Režisierė Jūratė Vansk klasikinėms operoms ir kitiems žanrams (pavyzdžiui, Wolfgango Amadeus Mozarto „Don Žuanui“, „Requiem“ arba Georges'o Bizet „Karmen“) suranda stebinančias formas ir erdves – tinklinio aikštelę prie Vilniaus Baltojo tilto ar „Audėjo“ baldų fabriką. Modernaus požiūrio tikėtasi ir matant šios premjeros reklaminį plakatą. Jame pagrindinis operos personažas Orlandas pavaizduotas plikai skusta galva ir akivaizdžiai įsiutęs.

Dar viena skelbta šio kūrinio intriga – Rudžiero vaidmeniu debiutuosiantis pasaulyje garsus baroko smuikininkas Dmitrijus Sinkovskis (Dmitry Sinkovsky). Prieš keletą metų jis išties nustebino melomanus, kai scenoje ėmė dainuoti gražiu ir gan stipriu kontratenoro balsu. Galimybė Vilniuje girdėti tokią solisto metamorfozę taip pat viliojo, tačiau gruodžio 21-osios vakarą akcentai susidėliojo kiek netikėtai.

Šioje Vivaldi operoje pasakojama istorija apie įsimylėjusį Orlandą, į kurio jausmus neatsiliepė širdies dama Andželika. Nuviltas trokštamos moters Orlandas įniršta iki beprotybės. Tai – jo gyvenimo drama. Sykiu čia susipynė dar šešių personažų troškimai, viltys, ambicijos. Painaus siužeto ašimi tą vakarą tapo veikėjų psichologinės būsenos ir jausmai. Jas išryškinti padėjo asketiška, sakytum, švari scenografija (autorius Marius Puskunigis). Baltoje scenoje nebuvo nei dekoracijų, nei rekvizitų, vien videoprojekcija ir šviesos (videomenininkė Akvilė Aglickaitė, šviesų dailininkas Valdas Latonas), kūrusios atmosferą, bet neužgožusios intensyvaus emocinio garsovaizdžio.

Žiūrovams premjeroje pasiūlyta stiprių vaizdų ir emocijų. Orlandas (Nora Petročenko) čia buvo gašlus, valdingas tipas su mazochistiniais polinkiais (svaidėsi odiniu diržu ir nešvankiais gestais). Meilės burtininkė Alčina (Jomantė Šležaitė) tarsi nimfomanė viliojo kiekvieną stipriosios lyties atstovą, atsidūrusį jos regos lauke. Astolfui (Steinas Skjervoldas) nepavyko atsispirti Alčinos kerams. Juos sujungė nedviprasmiška meilės patirtis, virtusi baroko estetikai savita *la petit mort* mizanscena. Po to, tarsi kankinamas abstinencijos sindromo, Astolfas mušė Bradamantę (Rūta Vosyliūtė).

Tokios adrenaliną keliančios scenos kontrastavo su tyros meilės epizodais. Ją perteikė Andželikos ir Medoro duetas (Gunta Gelgotė ir Vaidas Bartušas), lyriškos Rudžiero arijos (Dmitrijus Sinkovskis). Nuoširdumu ir jautrumu Rudžieras, rodos, „nuginklavo“ net Alčiną. Tai parodyta išradingai naudojant avalynę – Alčina nusiavė dailų aulinį aukštakulnį ir ėjo šlubuodama. Taip atlikdama meilės kančios kupiną ariją „Amorose a'i rai del sole“ Jomantė Šležaitė (Alčina) nuklydo į žiūrovų salę, scenoje nerasdama sau vietos. Beje, avalynė šiame pastatyme buvo įdomus akcentas (kostiumų dailininkas Vitalijus Čepkauskas). Vyriški personažai dėvėjo juodus stilizuotus barokinius batus, o damų aukštakulniai aulinukai buvo ryškūs, pabrėžė moteriškąjį pradą ir iš karto traukė dėmesį.

Jomantė Šležaitė (Alčina) ir Steinas Skjervoldas (Astolfas) D. Pu nuotr.

Įdomiai išspręsta scenos pozicija bei orkestro duobė. Ji atsidūrė scenos viduryje, solistai laisvai judėjo aplink orkestrą. Tai veiksmui suteikė dinamikos, tačiau solistams nebuvo lengva dainuoti orkestrui esant už nugaros (juolab daugiafunkcė Valdovų rūmų salė kol kas nėra pritaikyta specialiai operų pastatymams). Galbūt todėl arijų ir recitatyvų pradžios buvo atsargios, atsirado nepagrįstų pauzių, o kai kur trūko sinchroniškumo.

Klaipėdos kameriniam orkestrui groti be vadovo – taip pat nemenkas iššūkis. Muzikine prasme savo partiją orkestras atliko solidžiai (verta pagirti klavesininkę Vaidą Eidukaitytę-Storastienę už išraiškingą ir harmoniškai turtingą *basso continuo* partiją), tačiau stigo visą muzikos vyksmą koordinuojančio *maestro al cembalo* ar *di violino*.

Vis dėlto šis vakaras suteikė įsimintinų muzikinių įspūdžių. Daug jų dovanojo pagrindinį vaidmenį sukūrusi Nora Petročenko. Premjeros „vinis“ tą vakarą buvo jos Orlandas. Solistės balsas ir energija užpildė visą erdvę. Ji ne tik puikiai atliko virtuoziškas arijas, demonstruodama balso diapazoną per dvi oktavas, bet ir įtaigiai vaidino, peržengdama akademinio mandagumo ribas.

Baroko scenoje, rodos, debiutavusi Jomantė Šležaitė taip pat sužavėjo. Balsu ir vaidyba solistė atskleidė įvairias Alčinos puses – klastingą, gudrią, sutrikusią, mylinčią. Mecosopranui nestinga barokui reikalingo paslankumo ir jėgos, vaidmenį solistė atliko išties aistringai.

Kitaip nustebino Rudžieras, nes dalį trumpos partijos atliko iš natų. Arijos skambėjo su kiek perspausta bravūra. Operoje buvo sutrumpinti recitatyvai, kelių atsisakyta. Visgi ilgesnė Orlando pamišimo scena klausytojams neprailgtų, ji galėtų tapti dar ryškesne neužmirštamo vakaro kulminacija.

Atkelta iš 2 psl.

Visiškai kitaip nuskambėjo Chopino Baladė f-moll. Tyro, tauraus emocionalumo frazėse buvo juntamas liūdesys, natūralus, įprasmintas *rubato* atskleidė reikšmingiausias detales. O labai greito tempo ir ryškiai atliekamoje kontrastingoje muzikoje spindėjo kiekviena nata. Šios jaudinančios traktuotės daugelio klausytojų akyse net išspaudė ašaras.

Keista, tačiau kitą Chopino Baladę – g-moll – pianistas paskambino kitu stiliumi. Atrodė, kad A. Korobeinikovas nenori klausytojams transliuoti savo emocinių klodų, nes galbūt kaupia energiją sudėtingai Liszto Sonatai. Dažnai žymūs pianistai savaip bando atskleisti šios Baladės turinį, kartais naudodami keistą *rubato,* net šiek tiek keičiantį kompozitoriaus tempą bei ritmą. Ir šis talentingas atlikėjas tarsi atsargiai ieškojo, kaip įdomiau perteikti lėtos tėkmės frazes. O ypač greitai, virtuoziškai ir kokybiškai atliekama veržli muzika vėl kėlė nuostabą.

Andrejus Korobeinikovas Organizatorių nuotr.

Pastaruoju metu Lietuvos klausytojams labai pasisekė gėrėtis kelių iškilių pianistų atliekamais sudėtingais kūriniais. Net Liszto Sonatą h-moll išgirdome jau trečią kartą – prieš tai skambintą Jevgenijaus Božanovo ir Petro Geniušo. O šiame koncerte – genialią A. Korobeinikovo traktuotę, pritrenkiančią neįtikėtinomis virtuozinėmis galimybėmis, spalvingumu, kūrybingumu, galingu emociniu ir intelektiniu užtaisu. Kai atrodydavo, kad įtemptose kulminacijose pasiekta kokybiško didžiulio garso riba, pianistas staiga dar pridėdavo sodrių ir galingų skambesių virtinę. Visas muzikos turinys buvo perteiktas taip įtikinamai ir natūraliai, kad kiekvienas epizodas atrodė prasmingas, nebuvo pernelyg garsių virtuozinių smulkios ar stambios technikos pasažų. Per visą koncertą nuostabą kėlė ir A. Korobeinikovo gebėjimas staigiai pereiti iš temperamentingų proveržių prie ramių, meditacinių būsenų.

Po tokios sudėtingos ir įtemptos programos, publikai reikalaujant bisų, pianistas dar padovanojo žavingas populiarių kūrinių interpretacijas: Aleksandro Skriabino lėtą etiudą Fis-dur, op. 42, virtuoziškąją ir žėrintį etiudą dis-moll, op. 8 Nr. 12, nuostabiai trapiai ir subtiliai ryškiai atskleisdamas jų grožį, ir Rachmaninovo Preliudą gis-moll, sužavėjusį švytinčiu spindesiu ir prasmingumu.

Atėjusius į užkulisį padėkoti už patirtus įspūdžius pasitiko mielai besišypsantis, ramus žmogus.

Tarp distopijos ir melodramos

Klaipėdos jaunimo teatro premjera „Helverio naktis“

Ramunė Balevičiūtė

Klaipėdos jaunimo teatras (KJT) veržlumu, atkaklumu ir drąsa su kaupu pateisina savo vardą – tai iš tiesų jaunas teatras. Prieš šešetą metų įsteigto KJT repertuare – arti dvidešimties įvairios formos spektaklių, teatras užsiima edukacine veikla, plėtoja tarptautinį bendradarbiavimą ir organizuoja įdomų, savo veidą turintį festivalį – „Jauno teatro dienas“. Ir nors šio teatro įkūrėjas, vadovas ir guru – Valentinas Masalskis, viena ryškiausių ir talentingiausių lietuvių teatro asmenybių, KJT anaiptol nėra vieno menininko teatras. Nors daugelį spektaklių režisavo Masalskis, kai kuriuose jis pats ir vaidina, čia kuria ir jauni režisieriai – Jonas Tertelis, Kamilė Gudmonaitė, Živilė Mičiulytė, Darius Rabašauskas, savo iniciatyvas, bendradarbiaudami su kitais kūrėjais, įgyvendina patys trupės aktoriai.

Interviu „Teatro žurnalui“ Valentinas Masalskis yra minėjęs, kad pedagogika teatre yra visur. Ko gero, ir pats Klaipėdos jaunimo teatras radosi iš Mokytojo rūpinimosi savo auklėtiniais. Sakyčiau, net ne tiek profesinio, kiek asmeninio, kone „tėviško“. Atrodo, kad Masalskiui, kaip pedagogui, svarbiau savo auklėtiniams ne perteikti konkrečią teatro idėją, bet įduoti tam tikrus įrankius ir – svarbiausia – įskiepyti teatro etikos supratimą bei aukščiausių profesinių standartų siekį. Paprastai sakant – uždegti teatru.

Užsidegimo šiai jaunai trupei tikrai netrūksta. Kitas klausimas – profesiniai įrankiai. Žinoma, Masalskis turi savo aktorių ugdymo metodiką ir nepasikliauja vien intuicija ir charizma. Tačiau naujausias jo darbas – gruodį ir Klaipėdoje, ir Vilniuje vaidinta „Helverio naktis“ – kelia dvejonių dėl naudojamos metodikos universalumo. „Helverio naktis“ nėra blogas spektaklis. Tiesiog aktoriai Laima Akstinaitė ir Paulius Pinigis negali suvaidinti pjesėje pasakojamos istorijos.

Galima nujausti, kodėl Masalskis pasirinko šį Ingmaru Villqistu pasivadinusio lenkų dramaturgo kūrinį, kurį prieš penkiolika metų Nacionaliniame dramos teatre su Jolanta Dapkūnaite ir Arūnu Sakalausku buvo pastatęs Jonas Vaitkus. Kamerinė forma, kitokio žmogaus šiuolaikinėje visuomenėje tema, dviejų veikėjų santykių ambivalentiškumas – šios „Helverio nakties“ ypatybės, ko gero, bus patraukusios režisieriaus dėmesį. Šiuo požiūriu „Helverio naktis“ primena pernai su ta pačia kūrybine komanda (ir aktoriumi Donatu Želviu) sukurtus „Žiurkiagalvius“ pagal šiuolaikinės prancūzų dramaturgės Natachos de Poncharra pjesę. „Žiurkiagalviuose“ mažiau realizmo nei „Helverio naktyje“, ir aktoriams sąlygiški personažai – su žiurkių galvomis gimę broliai – atrodo lengviau įveikiami. Atrodytų, paradoksas: per atsiribojimą pasiekiamas didesnis tikroviškumo efektas, nei bandant tapatintis su personažu. Iš tiesų „Žiurkiagalvių“ agresija ir smurtas, perteikti diagezės būdu, t.y. per pasakojimą, paveikia labiau nei tiesiogiai suvaidintas Helverio smurtas prieš savo globėją Karlą.

Masalskis mėgsta kartoti, kad vaidyba yra melavimo menas ir jis mokantis aktorius meluoti. Žinoma, čia jis turi galvoje ne kokį nors žiūrovų mulkinimą, bet emocijų išgavimo scenoje būdą. Aktorius neprivalo stengtis žūtbūt iš savęs „išspausti“ tikrą emociją – pasitelkus tam tikrą techniką ją įmanoma sukelti dirbtinai, ir jos efektas niekuo nesiskirs nuo natūraliai gimstančios emocijos. Tai neuromokslų tyrimais pagrįsti metodai, sėkmingai taikomi įvairiose aktorių rengimo ir sceninės kūrybos praktikose. Nežinia, kokį metodą režisierius naudojo repetuodamas „Helverio naktį“, tačiau stebint be ašarų staiga raudoti prapliumpančią Laimos Akstinaitės Karlą tampa akivaizdu, kad kažkas vaidybos technikoje neveikia.

E. Sabaliauskaitės nuotr.

Paulius Pinigis ir Laima Akstinaitė spektaklyje „Helverio naktis“

Akstinaitei spektaklyje išties tenka didžiulis krūvis. Per valandą – tiek trunka KJT „Helverio naktis“ – jai tenka atskleisti likimą moters, kuri, jausdama didžiulę kaltę dėl praeityje atstumtos neįgalios dukrelės, apsiima globoti svetimą neįgalų jaunuolį. Atsidavusi rūpinasi juo, kenčia nesubrendusio jaunuolio kaprizus, bando išgelbėti, kai mieste prasideda riaušės ir kyla pavojus tokiems „durneliams“ kaip Helveris. „Helverio naktis“ yra Karlos brandos kelias – nuo egoistiško troškimo išpirkti kaltę, desperatiškai kabinantis į tikrovės nesuvokiantį Helverį, iki tikros meilės jam, kuri, deja, išsipildo tik per mirtį. Pjesėje slypi daugybė psichologinių niuansų (kas vis dėlto ji yra Helveriui?), o emocijų amplitudė ypač plati. Ne veltui lenkų autorius pasirinko Ingmaro Villqisto kūrybinį slapyvardį – jo kūrinyje stipriai juntama ir Henriko Ibseno, Augusto Strindbergo, ir Ingmaro Bergmano įtaka. Kad suvaidintum visas povandenines santykių sroves ir didžiulę įtampą, reikia nemenkos profesinės patirties ir, žinoma, efektyvios vaidybinės technikos. Kol kas aktoriniu požiūriu „Helverio naktis“ labiau primena studentų pratybas nei visavertį spektaklį. Tiesa, Pauliaus Pinigio Helveris įtikina labiau. Aktoriui pavyksta atskleisti Helverio infantilumą, svyruojantį tarp švelnaus prisirišimo ir žiaurių manipuliacijų. Vis dėlto apokaliptiniame spektaklio finale abu veikėjai lieka tokie, kokie buvo. Todėl „Helverio naktis“ tampa melodrama, o ne distopija, kurios link spektaklį kreipia režisūriniai sprendimai.

Valentinas Masalskis pajautė ir išryškino pjesės, atsigręžiančios į nacizmo įsitvirtinimą Europoje, aktualumą. Kartu su scenografe Paule Bocullaite, kompozitoriumi Edvinu Vasiljevu ir šviesų dailininku Artūru Lepiochinu režisierius sukūrė baugią ateities pasaulio viziją. Viskas, ko pritrūko, – tai personažų savivoka griūvančio pasaulio akivaizdoje.

Baimė bijoti

Jaunųjų scena

Rimgailė Renevytė

Pastaruoju metu įvyko nemažai jaunųjų (tai labiau kūrinio nuotaiką, o ne režisierių amžių apibūdinantis žodis) spektaklių premjerų, kuriose jau lyg ir turėtume pajusti, kuo gyvena arba dėl ko kankinasi toji ilgai laukta laisvės karta. Kadangi pati priklausau tai pačiai kartai ir mūsų laikas yra bendras, norisi pasidalinti keletu nejaukių klausimų, kurie kilo stebint šiuos teatro reiškinius. Ar dar yra kažkas, kas mus iš tiesų vestų iš proto, o ne vien keltų susidomėjimą ir nuobodulio genamą smalsulį? Kažkas, apie ką nekalbėti reikštų mirtinai užtrokšti, atsisakyti laisvės nuo primesto ir patogaus žinojimo, nuo išmoktų pozų, užmiršti savo paties nesuprantamą gyvenimą ir žmogišką galimybę jo tiesiog nesuprasti.

Visi jauno teatro spektakliai kuriami pagal skirtingas dramaturgines aplinkybes ir formos bei žanrų taisykles. Pats dramaturgijos pasirinkimas išties atrodo taiklus ir užčiuopiantis bene pačias jautriausias vietas. Tai baimė likti vidutinybe, baimė būti neoriginaliam, baimė kartotis, baimė pasirodyti silpnam ir netalentingam, baimė neturėti ką pasakyti, baimė abejoti savimi, baimė nepritapti, baimė likti nesuprastam ir baimė nesuprasti, baimė gėdytis, baimė būti atstumtam, baimė būti per paprastam. Tik kad visa tai šie spektakliai išduoda ne sąmoningu kalbėjimu, o veikiau nesąmoningu tylėjimu apie tai. Tiek šiuolaikinė, tiek klasikinė jų pasirinkta dramaturgija siūlo tą daugiasluoksnį žvilgsnio pralaidumą, vis dėlto iš pačių spektaklių sunku suprasti, kokių ketinimų turėdami režisieriai renkasi šias pjeses. Jos aktualios? Šiuolaikiškos? Nagrinėja socialines problemas? Tačiau ar tai jau savaime svarbu? Kam? Tokie spektakliai, o veikiau pjesių pastatymai tiesiog perfrazuoja dramaturginį turinį be aiškaus kūrėjų santykio su medžiaga, be kritikos ir jiems patiems būtinų klausimų kėlimo. Kai pjesė tik tam tikru būdu pritaikoma prie nūdienos aktualijų, spektaklis rizikuoja virsti vien keistu anoniminiu (net jei ir socialiniu) medijų reiškiniu, kurio funkciją – atkreipti dėmesį, suburti ir diskutuoti, ko gero, kur kas efektyviau atlieka socialiniai tinklai ar žiniasklaida. Žinoma, galbūt eiliniam ir nuo visko jau pavargusiam žiūrovui išties pakanka vien beasmenio ir suprantamais ženklais peraiškintos pjesės atvaizdavimo, bet ar to pakanka tam, kuris toje scenoje dėl to *plyšta*? Ar režisūrai pakanka vien pretenzingos kalbėjimo manieros? Juk išgryndamas savo klausimą per dramaturginę problemą režisierius peržengia inscenizaciją ir būtent tuo skiriasi spektakliai, kuriami iš būtinybės ir tiesiog iš smalsumo.

Kaip klausti žiūrovui, jeigu neklausia pats kūrėjas? Kodėl jis turėtų čia apskritai jaustis reikalingas? Juk atstumas iki žiūrovo priklauso ne tik nuo spektaklio erdvės ar interaktyvumo, tai labiau impulsyvus tikrovės atpažinimas, atkartojimas ir išgyvenimas. Jau nebeužtenka scenoje išrengti žmogaus, kad jis būtų ir jaustųsi esąs nuogas. Drąsą bijoti, kurią turiu omenyje, galima atpažinti per grumtynes ir derybas su dramaturgija, formos ir priemonių triukšme nuolat kartojamą klausimą – kaip ištverti šią alinančią, nesibaigiančią ir beprasmę kasdienybę, kaip ištverti tą abejingumą pačiam sau ir pasauliui, kurį nuolat bandau užgožti visais įmanomais būdais? Tai klausimas, kuris yra tiek asmeniškas, jog virsta kiekvieno iš mūsų kvėpuojamu oru. Kaip įmanoma to nepastebėti?

Esama atvejų, kai konfliktas kyla spektaklio viduje tarp skirtingas kartas bei kontekstus siejančios režisūros ir aktorių patirties. Aktoriai prisitaiko prie pasiūlytos interpretacijos, tačiau kai pro dramaturgiją ir tvarkingą režisūrą „praslysta“ iki mechaniškumo nenugludinta teatrinė (bei žmogiška) gyvybė, nebelieka pozos. Ši įtampa virsta tuo spektaklio nenuoseklumu, kuriam esant nebelieka apsimetinėjimo. Tomis akimirkomis pro (norisi manyti, jog režisieriaus primestą) įvaizdžio filtrą pagaliau gali atpažinti tuos jaunus (ir savus) žmones, kurie išties nesupranta, kas vyksta jų gyvenime, kas jie tokie, ko jie trokšta ir nuo ko nuolat bėga. Tačiau tai tik keletas momentų, o visa kita dažnai primena vien kūrėjų (ir aktorių, ir režisieriaus) mėginimą įsisprausti į svetimai jauną ar jau senstantį kūną.

Ir vis dėlto ko vertas režisūrinis žvilgsnis, jeigu net nesvarbu, į ką žiūrėti? Kam kalbėti apie Hamletą, jeigu nebėra paties Hamleto? Nekalbu apie žmogiškos savigailos apraiškas ar nesuprastą ir savo kančia besimėgaujantį menininką, kuriuo jau seniai nebetiki nei žiūrovai, nei patys autoriai. Turiu

Nukelta į 5 psl.

Vaikai žaidžia suaugusiųjų jausmus

Klaipėdos jaunimo teatro spektaklis „Dvi Korėjos“

Ieva Tumanovičiūtė

Ildikó Enyedi filmas „Apie kūną ir sielą“ (2017) liudija, kad meilė vis dar gali būti paveikaus meno kūrinio pagrindas, o jausmų niuansai – atskleisti apie žmogaus būtį ką nors svarbaus. Atmintyje taip pat iškyla subtilus ir jautrus Wong Karwai'aus „Meilės laukimas“ (2000). Prancūzų dramaturgo Joëlio Pommerat pjesė „Dviejų Korėjų susijungimas“ (2013) irgi leidžia tyrinėti jausmus ir emocijas. Dvidešimtyje komiškų, melodramatiškų, banalių, ironiškų, absurdiškų, siurrealistinių ir kt. scenų apie tarpusavio santykius palikta erdvės ir subtiliems jausmų niuansams bei melancholiškai atmosferai. Fragmentiškoje pjesėje dera dirbtinumas ir tikrumas, joje šmaikščiai pašiepiamos santykių klišės, perimtos iš literatūros, kino, televizijos. „Jaučiuosi kaip seriale“, – sako vienas veikėjas. Kita vertus, ji poetiška ir įtaigi, o svarbiausia – tikroviška. Šių įvairių scenų koliažas verčia prisiminti šarmingą skirtingų režisierių trumpametražių filmų rinkinį „Myliu tave, Paryžiau“ (2006). Taip pat – filmą „Meilės širdis“ (rež. Łukasz Ronduda, 2017), kuriame stilingai susipina dviejų menininkų santykiai ir kūryba. Filme vaidina Jacekas Poniedziałekas, vienas iš Krzysztofo Warlikowskio teatro aktorių. O šis režisierius geba itin jautriai ir kartu stilizuodamas populiariųjų medijų kičą užčiuopti žmogaus jausmus. Łukaszo Twarkowskio „Lokyje“ aktoriai Airida Gintautaitė ir Darius Gumauskas paveikiai atkuria poros jausmų niuansus ir užkrečia ilgesio melancholija. Tačiau apie tarpusavio santykius kalbėti kitaip – atsiribodami nuo jausmų – pasirinko Klaipėdos jaunimo teatro spektaklio „Dvi Korėjos“ kūrėjai.

Per kūrybines dirbtuves 2017 m. Klaipėdos festivalyje „Jauno teatro

P. Bocullaitės nuotr.

Spektaklio „Dvi Korėjos“ plakatas

dienos“ (JTD) scenas iš Pommerat pjesės statė jauni režisieriai. Iš jų Kamilė Gudmonaitė buvo pakviesta kurti spektaklio Klaipėdos jaunimo teatre. Premjera įvyko 2018 m. spalio 14 d., o gruodžio 6-ąją „Dvi Korėjos“ gastroliavo Vilniaus „Menų spaustuvėje“. Santykių temą spektaklio kūrėjai tiria priešingai nei anksčiau išvardyti menininkai, t.y. neatskleisdami jausmų subtilybių, niuansų, nekurdami ilgesio, vienatvės, laukimo ir kitokios atmosferos. Kūrinyje vyrauja distancija, o situacijos nužymimos punktyriškai, tarsi į įvairias meilės apraiškas bandyta pažvelgti racionaliai ir kritiškai, tačiau kai kalbama apie jausmus, manau, tai ne visai pasiteisina. Pasak Gudmonaitės, „pradėjus dirbti su šia pjese, daugeliui mūsų įvyko atmetimo reakcija. Vis dėlto apie meilę kalbėti šitaip tiesiogiai yra labai keista.“ Atstumas tarp aktorių ir dramaturgijos spektaklyje juntamas iki šiol, nors pačia pjese čia remiamasi tik iš dalies.

Iš dvidešimties pjesės scenų spektaklio kūrėjai atsirinko dešimt ir sukūrė dar penkias. Tai iš esmės nekeičia fragmentiško pjesės pasakojimo koncepcijos, tačiau didžioji dalis intarpų aktoriams reikalingi tiesioginiam ryšiui su publika užmegzti. Juk kiekviena Pommerat scena yra autonomiškas pasaulis, atskirtas nuo žiūrovų. Pjesėje vyrauja dialogai, o spektaklis prasideda monologu, kuriame mergina (Laima Akstinaitė) su žiūrovais dalinasi savo laimės receptu, tačiau kontakto vis dėlto neatsiranda. Po šio atviro kreipimosi į publiką eina keturios pjesės scenos, kuriose aktoriams iki galo nepavyksta greitai „įšokti“ į reikiamą situaciją ir per trumpą laiką sukurti atskiro mikropasaulio. Šeštoje spektaklio scenoje įvedamas judesys: per nebylų šokį susitinka kunigas ir prostitutė. Judesį iliustruoja moterų choro daina apie uždraustą meilę: „Man neleista tavęs liesti, mylėti ir t.t.“ Ji skamba ir kitoje nebylioje judesio scenoje, kurioje mergina su vestuvine suknele (Ieva Pakštytė) ir vaikinas (Simonas Lunevičius) vejasi vienas kitą, iš pradžių linksmai, vėjavaikiškai, kol jų judesiai perauga į geismo žaidimą ir pagaliau – į kovą. Vis dėlto įvairios medijos kol kas organiškai nesusijungia į visumą, o skirtingos išraiškos priemonės ne papildo, bet atkartoja viena kitos prasmes.

Vilniuje rodytame spektaklyje energija atsirado tik ties jo viduriu, kai per komišką *stand-up'ą* Paulius Pinigis užmezgė ryšį su žiūrovais. Jis tarsi klounas šaipėsi iš savo kūno, komiškai baisėjosi savo išvaizdos, anot jo, trūkumais, dėl kurių jis negali būti geidžiamas. Per kitą interaktyvų epizodą – televizijos laidą – vedėja (Vaiva Kvedaravičiūtė) su konsultantu porų suderinamumo klausimais (Donatas Želvys) bendrauja per skaipą, t.y. per ekraną, o jis žiūrovams atlieka testus. Ši parodija nėra iš „skaniųjų“ ir tai lemia, kad šiame spektaklyje atkurdami populiariąsias medijas kai kurie aktoriai pradeda vaidinti besimaivančius kvailelius. Vis dėlto šie interaktyvūs intarpai per juoką sukuria ryšį tarp scenos ir žiūrovų salės, todėl po to einančios scenos iš Pommerat pjesės atrodo įtikinamesnės. Taip spektaklio struktūroje išryškėja epizodai „Meilė“ ir „Atmintis“, išreiškiančios kūrėjų poziciją. „Meilėje“ atsiskleidžia, kaip skirtingai žmonės ją supranta, o „Atmintyje“ ji patiria išbandymą, kai angeliškos kantrybės vyras prižiūri savo sergančią žmoną. Šioje scenoje aktoriai įtikinamai suvaidino po vieną emociją: ji – nuostabą, o jis, atidžiai ją perrengdamas ir tiesiai ant scenos grindų lankstydamas jos drabužius, – švelnų rūpinimąsi.

„Dviejose Korėjose“ neapleido pojūtis, tarsi vaikai vaidintų suaugusiųjų jausmus, t.y. Klaipėdos jaunimo teatro aktoriai (be minėtų, taip pat dalyvavo Rugilė Latvėnaitė, Donatas Stakėnas, Evelina Šimelionė ir Marija Žemaitytė) išties atrodė labai jauni jausmų niuansų išraiškos atžvilgiu. Paradoksalu, kad Valentino Masalskio išugdyti aktoriai „paslydo“, atrodytų, ant paprastų, kasdienių emocijų raiškos. Pommerat ne visose scenose įvardija veikėjų amžių, tačiau dalies jų personažai yra įžengę į penktąją ar šeštąją dešimtį, tad jaunieji aktoriai geriau jautėsi savo pačių sukurtuose epizoduose. Tačiau problemos priežastis greičiausiai yra ne gyvenimo patirties, bet būtent vaidybos technikos stoka. Iš fragmentų sudėliotas spektaklis tapo papildomu išbandymu aktoriams, kurie turėjo greitai sukurti ir keisti personažus. Čia nėra kelių valandų veikėjui atskleisti – tarsi kino aikštelėje reikia staigiai pasiekti atitinkamą būseną, kaip, tarkim, meistriškai daro Warlikowskio aktoriai „Varšuvos kabarete“. Tad „Dviejose Korėjose“ aktoriai svyruoja tarp buvimo savimi kol kas jiems per sudėtingose aplinkybėse ir personažų kūrimo, todėl viskas paprastinama, kol iš tiesų suprastėja ir retkarčiais net tampa vulgaru, nes situacijos ir veikėjai netenka prieštaringumo.

Tai pirmas kartas, kai Gudmonaitė kuria ne su savo studijų bendražygiais, kurių dalis keliavo iš spektaklio į spektaklį. Pavyzdžiui, „Keturiuose“ aktoriai Mantas Zemleckas, Danas Kamarauskas ir Gytis Laskovas, su kuriais ji dirba nuo savo debiutinio spektaklio „Sapnas“, mėgaudamiesi vaidina įtaigius, dokumentiškai tikroviškus personažus, primenančius tris skirtingas Vandalo iš „Išvarymo“ versijas. Tiksli ne tik personažų išvaizda ir fizinė raiška, bet ir jų socialinę aplinką apibūdinanti kalbos maniera – akcentas, slengas ir rusicizmai. Tad režisierės kūryba liudija, kad ji moka sudominti aktorius tema ir veikėjais.

Iki šiol Gudmonaitės spektakliai, išskyrus maištingąjį „Trans Trans Trance“, pasižymėjo minimalistine estetika. Taupiai buvo naudojamos spalvos, išlaikomos griežtos, simetriškos kompozicijos bei siekiama vientiso kūrinio stiliaus. „Dviejose Korėjose“ Paulės Bocullaitės scenografija taip pat kuria simetrišką ir tvarkingą erdvę, tačiau nuolatinis dviejų didelių baltų širmų perstumdymas ypatingai jos nepakeičia, todėl atrodo beprasmis, o arti scenos sėdinčiam žiūrovui jis lemia tik tai, ar kitoje scenoje aktoriai bus matomi geriau, ar prasčiau. Pjesėje veiksmo vieta nužymima keliais lakoniškais žodžiais, bet spektaklio kūrėjai pasirinko abstrakčią erdvę. Tik retkarčiais ją padeda konkretizuoti garsai. Nors iki šiol Gudmonaitės spektakliuose muzika būdavo ypač svarbi, šiame ji (kompozitorius Mantvydas Pranulis) pasirodė blanki, tačiau įsiminė elektroniniai garsai ir minėta moterų choro daina apie uždraustą meilę. Gal tai taip pat lėmė nedidelis nuotolis nuo scenos, bet šį kartą daugiausiai abejonių kėlė kostiumai (dizainerė Aistė Radzevičiūtė), ypač tie, kuriais bandoma imituoti ar parodijuoti eleganciją. Todėl vizualiai spektaklis atrodo skurdžiai, tarkim, kad ir moterų apavas, sukurtas tarsi pasiskolinus idėją iš paauglių žurnalų: pakanka ant aukštakulnių batelių prakirpus skyles apsiauti ilgas kojines, ir bus auliniai batai, – deja, ši iliuzija neveikia net teatre. Kostiumai sustiprina įspūdį, kad esi studentų spektaklyje, o jį papildo aktorių vaidyba ir jiems reikalingas įvairus rekvizitas: nešiojamasis kompiuteris, užkandžiai, taurės.

Iki „Dviejų Korėjų“ svarstydama, kas sieja Gudmonaitės spektaklius, priėjau išvadą, kad teatre ji atlieka eksperimentus su žmogaus tapatybe. „Sapne“ (2014) ją veikė hierarchinė galios sistema, „Kelionėje į Tandadriką“ (2015) – buvimas bendruomenėje, spektaklyje „Dievas yra DJ“ (2015) – virtualioji erdvė, „Timone“ (2016) – priklausomybė nuo įvaizdžio ir materialiųjų gėrybių, „Trans Trans Trance“ (2017) – lytis, o „Keturiuose“ (2018) – socialinė realybė ir vyriškumo stereotipai. Kiekviename spektaklyje klausiama, kas aš esu: mokinys, bendruomenės narys, virtualybės dalyvis, viešasis asmuo, moteris ar vyras? Ir kaip ugdymo institucijos, visuomenė, virtualioji erdvė, viešoji nuomonė ir lyčių vaidmenų normos formuoja tapatybę?

Šie klausimai keliami skirtingos formos režisierės spektakliuose, kurių dramaturginis pagrindas varijuoja nuo klasikinės Williamo Shakespeare'o tragedijos („Timonas“), moderniosios Augusto Strindbergo dramos, sujungtos su Eugène'o Ionesco absurdo pjesės fragmentu („Sapnas“), iki šiuolaikinės Falko Richterio dramaturgijos („Dievas yra DJ“) bei prozos kūrinių ištraukų inscenizacijų: Vytautės Žilinskaitės pasakos vaikams („Kelionė į Tandadriką“) ir šiuolaikinio rusų rašytojo Viktoro Pelevino romano „Čiapajevas ir Pustota“ („Keturi“). O spektaklio „Trans Trans Trance“ dramaturgija nesiremia konkrečiu kūriniu ir yra sukurta pačių autorių. Tokią įvairovę iš dalies lėmė spektaklių gimimas Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje, susijęs su studijų užduotimis. Kita vertus – režisierės nusiteikimas: „Su kiekvienu nauju spektakliu noriu paneigti tai, ką atradau ar sukūriau buvusiame. Pavyzdžiui, (...) „Dievas yra DJ“ buvo „Sapne“ sukurtos estetikos griovimas. „Trans Trans Trance“ griauna tai, ką stačiau „Timone“.“ Tačiau formos įvairovė netrukdė Gudmonaitės kūriniuose išryškėti tapatybės tyrimo motyvui.

„Dvi Korėjos“ tik iš pirmo žvilgsnio išsiskiria iš režisierės kūrybos – formos atžvilgiu spektaklyje susijungia įvairios jau anksčiau atrastos išraiškos priemonės. O šį kartą tirti, regis, siekta meilės tapatybę, tačiau eksperimentas nepavyko visai taip, kaip tikėtasi.

Atkelta iš 4 psl.

galvoje – kaip suprasti savo laiką ir savo skaudulius nepaklausus to, kuris supranta? Ar tam klausimui tikrai reikia tiek pozos? Juk pozavimas teatre visuomet tėra perteklinis dalykas. Teatras jau pats savaime yra poza, o pagrindinis klausimas visuomet buvo – kaip ją įveikti, kaip ją paversti tikrove arba kaip ja patikėti ir ją išgyventi? Taip pamažu visa ko perteklius tampa visa ko skurdu. Kažkada buvome pasirengę mirti už savo idealus, bet ar dabar dėl ko nors vis dar mirštama? Nejaugi išties spektakliai-pastatymai tik pildo repertuaro spragas, o jaunųjų režisierių karta neturi nei kam prieštarauti, nei kam pritarti? Net jeigu ir nutiko taip, jog, kaip rašo Svetlana Aleksijevič, „išėjome į gatves ir staiga nebeturime ką pasakyti“, kodėl negalime kalbėti apie tai? Apie gėdijimąsi gėdytis, apie baimę bijoti ir iš viso to pasijuokti. Apie bandymą išgyventi šioje pertekliaus skurdo kasdienybėje, kai kankinamasi, nes paprasčiausiai neturima dėl ko kankintis, ir to neslėpti. Nes būtent tai pateisina būtinybę būti scenoje, kurioje apsimetinėti, jog neapsimetinėji, jau nebegalima. Kitu atveju paties teatro mechanizmas tampa spąstais, į kuriuos pakliuvus išgaunamas tik perteklinis iliuzijos efektas.

Tačiau jeigu šie pasvarstymai nepasirodys verti dėmesio, kitas klausimas, perfrazuojant „Fantazijų“, galėtų būti ir paprastesnis: „Drauge, tai ką veiksim šį gražų vakarą?“ – „Bet ką, kad ir naują spektaklį pastatysim.“

Čiurlionis ir kiti lietuviai Varšuvoje (I)

Valstybės atkūrimo šimtmečio aidai kultūroje

Jonas Bruveris

1908 m. gegužės 15 d. „Vilniaus žinios“ Nr. 107(945) išspausdino tokį skelbimą: „Subatoje gegužės 17 (30) d. Vilniuje Pagirių gelžkelio kliube (Chersono gatvė; ten dabar „Vaidilos“ teatras – *J. B.*) bus įrengtas pirmasis Lietuvių Dailės Draugijos KONCERTAS beturčių dailininkų naudai. Koncerte dalyvaus žinomoji Varšavos operos primadonė p. Stojevska, pijanista-kompozitorius p. M. Čiurlianis, Peterburgo konservatorijos tenoras p. Petrauskis ir p. Čiurlianio vedamas lietuvių choras.“ Skelbimas pakartotas kitos dienos laikraščio pirmame puslapyje, apie vakare įvyksiantį koncertą primenama gegužės 17 d. numeryje ir pranešama dar štai kas: „Dasižinojome, kad Varšavos Operos dainininkė primadona p. Stajauskaitė negalės dalyvauti parengtame šiame Dailės Draugijos koncerte dėlei jo suvėlinimo.“ Žinoma, dainininkei būtų akompanavęs pats Čiurlionis, greičiausiai ji būtų padainavusi ir ką nors lietuviška. O Čiurlionio skambinimą, Petrausko (kuriam, aišku, akompanavo Čiurlionis) bei choro dainavimą gegužės 24 d. „Vilniaus žiniose“ poetiškai aprašė Gabrielė Petkevičaitė (deja, nepaminėjo, ką jie atliko).

Šitaip mūsų spaudoje pirmą kartą pasirodė (čiurlionianoje, atrodo, neminima) Wandos Stajewskos (?–1949) pavardė. Labai giriama spaudos, dažniau dainuodavo svetur (Paryžiuje, Briuselyje, Londone ir kt.), Varšuvos operoje pirmą kartą pasirodė 1903 m. (Ofelija Ambroise'o Thomas „Hamlete“). Buvo Jurgio Pesio žmona, juodu augino dukrelę Birutę. Iš Prienų parapijos kilęs Jurgis Pesys (1880–1912, lenkiškai rašyta Pessis, žmona vadindavosi ir Pessis-Stajewska) buvo vienas veikliųjų Varšuvos lietuvių. Savo draugijai įkurti jie leidimo prašė jau 1902 m. (pvz., Peterburgo lietuvių ir žemaičių labdaros draugija veikė 1892–1918 m.), bet dėl miesto valdžios priešinimosi ji įsteigta 1904 m. (įstatai patvirtinti 1905 m. spalį). J. Pesys buvo draugijos pirmosios valdybos narys, kurį laiką ir pirmininkas (žr. Ant. Kasakaitis, Kaip Lenkijos lietuviai rūpinosi Lietuva, *Trimitas*, 1938 m. kovo 3 d., Nr. 9(898), p. 219). Su uošviu turėjo spaustuvę „Saturn“, panaikinus lietuvių spaudos draudimą išleido per 20 lietuviškų knygų, tarp jų Juozo Damijonaičio „ABC pradžiamokslį“ su Čiurlionio pieštu viršeliu (1906), jo harmonizuotų liaudies dainų rinkinį „Vieversėlis“ (1908, ten yra ir Vinco Kudirkos „Tautiška giesmė“ bei Antano Strazdo „Pulkim ant kelių“); „Saturno“ leidiniai buvo pardavinėjami Šlapelių knygyne Vilniuje. Čiurlionis buvo pirmasis draugijos choro vadovas. Repetuodavo erdviuose Varšuvoje žinomo siuvėjo Prano Stankevičiaus namuose. Čiurlionis mokė skambinti pianinu jo dukterį Gražiną. Vėliau G. Stankevičiūtė-Michnevičienė tą pianiną parsigabeno į Lietuvą ir dovanojo Teatro, muzikos ir kino muziejui, kur jį ir galima pamatyti.

Tačiau jau persikėlusio į Vilnių Čiurlionio pakvietimas koncerte padainuoti Varšuvos bičiulę itin įsimintinas dar štai kodėl. 2007 m. Martyno Mažvydo biblioteka išleido „Senųjų lietuviškų šelako plokštelių antologiją“ (4 CD). Apibūdinusi 1907 m. Rygos lietuvių įrašytas pirmąsias lietuviškas plokšteles, antologijos rengėja Eglė Marčėnienė rašo, jog 2005 m. biblioteka įsigijusi XX a. pradžioje prancūzų „Pathé“ firmos Varšuvoje įrašytas 4 lietuviškas plokšteles – lietuvių choras įdainavo 4 dainas, o W. Stajewska-Pessis – „Miškas ūžia“, „Piemenėlis“, „Tiamsta dienelė“ (Stanisławo Moniuszkos) ir „Močiute noriu miego“. Kilo klausimas, ar ta amžiaus pradžia nėra 1907 ar 1908 m. (jau vadovaudamas „Vilniaus kanklių“ chorui, Čiurlionis yra vykęs į Varšuvą), nes 1907 m. W. Stajewska dainavo Varšuvoje, jos įdainuotą Moniuszkos solo dainą („Tai vakaro daina“, W. Syrokomlos ž.) Čiurlionis buvo subalsavęs vyrų chorui (vertė Petras Arminas-Trupinėlis), o dainos „Močiute noriu miego“ išdailą fortepijonui buvo sukūręs 1906 m. Bėda ta, kad plokštelių etiketėse užrašytas tik dainos pavadinimas ir dainininkės pavardė (Pessis-Stajevska), o akompanuojančio pianisto bei choro vadovo pavardė ir išleidimo metai nenurodyti. Yra tik įrašo katalogo ir matricos numeriai. Jų seką bei kitus įrašus nagrinėjusi Martyno Mažvydo bibliotekos darbuotoja muzikologė Laura Strabulė teigia (sakė šių eilučių autoriui – ačiū!), kad tai vėlesnių – ne Čiurlionio metų įrašai ir pianistas galėjo būti Aleksandras Aleksis (Aleksandravičius, 1886–1983). Jis 1913 m. baigė Varšuvos muzikos institutą ir išvyko į JAV. Juozas Žilevičius „Lietuvių muzikų vardyne“ (*Muzikos žinios*, 1955, Nr. 2, Part. 3, p. 4) rašo, kad jo vadovaujamas Varšuvos lietuvių choras „keletą dainų įdainuoja į patefono plokšteles“, o apie kitką neužsimena.

2015 m. Vilniaus dailės akademijos leidykla išleido klaipėdietės profesorės Danutės Petrauskaitės knygą „Lietuvių muzikinė kultūra Jungtinėse Amerikos Valstijose, 1870–1990: tautinės tapatybės kontūrai“. Tai stulbinančios apimties ir turiningumo, visa JAV lietuvių archyvų medžiaga pagrįstas veikalas (statistikos pavyzdys: nuo 1886 m. lietuviai JAV pasistatė ar įsigijo 134 bažnyčias, jose veikė 120 parapinių chorų; iki 1948 m. būta 176 pasaulietinių chorų bei ansamblių, 1949–1990 m. – 111, iki 1948 m. buvo įsisteigę 115, o 1949–1990 m. – 31 orkestras). Paprašyta pagalbos, profesorė sakė, kad tenykščiuose archyvuose žinių apie tokią A. Aleksio veiklą Varšuvoje nėra. Jų nėra anuomet Varšuvoje studijavusių ir lietuvių veikloje dalyvavusių Juliaus Štarkos, Viktoro Žadeikos, Jono Bendoriaus bylose Lietuvių literatūros ir meno archyve. Be to, buvo įdainuotos ne tik E. Marčėnienės minimos 4 dainos, bet ir dar 4. Ketvirtoji – tai „Tautiškas gimnas“, vienintelis įrašas su apytikre data 191x. Panašu, kad (kai kurie) įrašai daryti vienu laiku (Varšuvoje buvo tos įrašų kompanijos skyrius). Štai V. Pessis-Stajevskos (čia rašoma taip, kaip plokštelių etiketėse) dainuojamo „Piemenelio“ katalogo ir matricos numeriai yra 26912/52538, o „Tautisko gimno“ – 26913/52548. Dainininkė „Pathé“ studijoje dar yra įdainavusi „Sudie, Lietuva!“, „Uz jariu, mariu“, „Oi giria, giria“ ir Lakmė ariją iš Léo Delibes'o operos. Stebina dainininkės graži tartis – lyg dainuotų lietuvė. 1911 m. ji dainavo Paryžiuje, Monte Karle, Briuselyje, Londone, o 1912 m. sausį – Varšuvoje (Džilda, Margarita); rugpjūčio 29 d. mirė Jurgis Pesys, ši netektis skaudžiai atsiliepė ir jos meninei karjerai.

Knygoje „Čiurlionio muzika“ (1986) apibūdindamas Čiurlionio laikų Varšuvos lietuvių muzikos gyvenimą, Vytautas Landsbergis rašo, kad jame dalyvavo (smulkiau apibūdintas vienas koncertas) pianistė

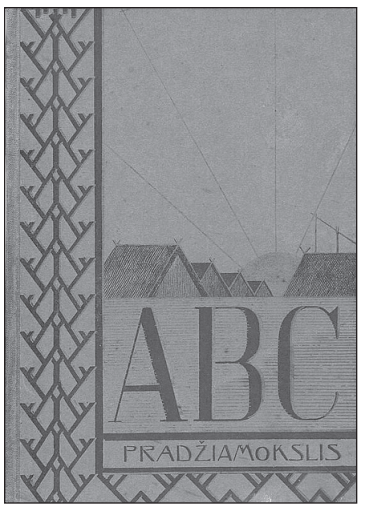

M.K. Čiurlionio pieštas viršelis

Kotryna Jačinovska (gimė iš Baltarusijos į Šiaulius atsikrausčiusių unitų šeimoje) ir „kitas Varšuvos muzikos instituto profesorius – I. Prielgauskas“ (p. 36). Pianistas Ignas Prielgauskas (1871–1956), to instituto auklėtinis, 1903–1924 m. buvo jo, 1924–1939 m. Klaipėdos, 1939–1954 m. Šiaulių muzikos mokyklos pedagogas. Apie jį rašiusiųjų (ir V. Landsbergio) straipsniuose visiškai vyrauja jo pedagogikos panagrinėjimai, jokių žinių apie dalyvavimą Varšuvos lietuvių gyvenime nėra. Jis pats yra parašęs tik tiek: 1890 m. įstojęs į Varšuvos konservatoriją, „čia susitikau su mažu būreliu kolegų iš Lietuvos“ (LLMA, f. 49, ap.1, b.53, p. 8). Tad lyg ir labiausiai tikėtina, kad dainininkei akompanuoti galėjo Katažina Jačinovska. Tai anuomet pagarsėjusi (koncertavo ir Vilniuje) lenkų pianistė Katarzyna Jaczynowska (1872–1920). Jos sentimentus lietuviams gal skatino šeimos Šiauliuose aplinka, pavyzdžiui, kita šeimos narė Marija Jačinovskaja-Kymantienė (1858, Šiauliai – 1922, Vilnius) buvo Lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti iždininko Jono Kymanto (1854–1924) žmona.

Tačiau, vėlgi – gal... 1911 m. kovo 11 d. Varšuvos lietuvių savišalpos draugija surengė dviejų dalių Koncertą-rautą (taip jis pavadintas lietuviškai ir lenkiškai spausdintoje koncerto programėlėje) M. (Mariano – *J. B.*) Rychłowskio gimnazijos salėje (jau tada gyvavo pasibaisėtinas lietuvių įprotis rašyti tik žmogaus vardo raidę, o čia kai kur net jos nėra). Vyrų choras (vadovas Alfonsas Ratušinskas) padainavo Vinco Kudirkos „Lietuva, Tėvyne mūsų“ (koncerto pradžioje), Juliaus Štarkos „Darželį“ bei V. Kudirkos „Kanklių“ 2-ajame rinkinyje (1899) skelbtas 4 liaudies dainas, kurias harmonizavo lenkų kompozitoriai. V. Landsbergis yra išaiškinęs, kaip dainų harmonizavimo profesionalumo siekusio V. Kudirkos pastangomis Varšuvos dainavimo draugija „Lutnia“ paskelbė du lietuvių dainų harmonizavimo konkursus, kuriuos greičiausiai finansavo 1888 m. įsikūrusi draugija „Lietuva“ (žr. Vytautas Landsbergis, Pirmasis lietuvių muzikos varpelis, *Pergalė*, 1983, Nr. 12, p. 141). Tad 20 iš 24 rinkinio dainų yra lenkų muzikų (tarp jų ir „Lutnios“ steigėjo bei chorų vadovo Piotro Maszyńskio, 1855–1934) harmonizuotos (1-ame, 1885-ųjų rinkinyje yra 11 iš 18 dainų); yra keletas dainų balsui su fortepijonu. Tris dainas harmonizavusį S. Lapinską dėl pavardės rašybos V. Landsbergis vadina į konkursą atsiliepusiu vieninteliu lietuvių muziku. O Živilė Ramoškaitė sako, kad tai paties Kudirkos slapyvardis. Jos pagrindinis argumentas – to S. Lapinsko harmonizuotos dainos „Siuntė mane motinėlė“ motyvas Kudirkos valse fortepijonui „Nemuno vilnys“ (Živilė Ramoškaitė, Vinco Kudirkos „Kanklės“ – pirmasis harmonizuotų lietuvių liaudies dainų rinkinys, *Tautosakos darbai*, XXXVI, 2008, p. 285–286). Be to, greičiausiai jis bus harmonizavęs dainas, kurių harmonizuotojas nenurodytas (1895-ųjų „Kanklių“ I rinkinyje tokių yra 7), o nesuprantamu dalyku muzikologė laiko tai, kad 1950 m. straipsnyje apie Kudirką Juozas Žilevičius Lapinską pavadino Lapinskiu (straipsnyje priminta, kad itin muzikalus Kudirka – juk griežė smuiku, violončele – pats yra dainavęs „Lutnios“ chore).

Tačiau pavardė Lapinski's programėlėje parašyta prie choro atliekamos antros dainos „O kur tu eisi“. Klaidinančių klaidų virtinė: jei tai bevardžio lietuvio pavardė – nereikia apostrofo, jei lenkiška – turėtų būti ń (be to, tą dainą iš tiesų harmonizavo Aleksander Poliński, 1845–1916). Kažkoks W. Krasińskis skambino savo fortepijono koncerto *Adagio*, kažkas (ponas ar ponia? Parašyta p. Allizzi) dainavo G. Puccini „Toscos“ ariją, koks p. Zyndram-Kościałkowski – „Sunku gyventi“ ir Mozarto „Don Žuano“ Leporelo vadinamąją katalogo ariją. Tik aišku, kad šis stiprus (gal mėgėjas, nes lyg ir neminimas lenkų teatro istorijoje) solistas galėjo būti Pandėlio giminės narys, kaip ir Marianas, Karolio Zyndram-Kościałkowskio ir Marijos Budrevičiūtės sūnus (1892–1946, Józefo Piłsudskio bendražygis; žr. *Visuotinė lietuvių enciklopedija*, X, 2006, p. 640).

Didžiausia šio gan efektingos, lietuvių koncertų pobūdį bei atlikėjų pasirinkimą liudijančios programos mįslė – dainininkams akompanavęs pianistas. Parašyta Kazenas. Gal Kazėnas, gal ir jis laikytinas vienu galimų W. Pessis-Stajewskos įrašų akompaniatoriumi? Mūsų muzikos istoriografija gerai težino Pasvalyje gimusį Julių Kazėną (1913–1998), profesinę dainininko veiklą Vilniuje vos pradėjusį karo

Nukelta į 7 psl.

Kanonas punktyrais ir vyriškasis Olimpas

Dvi 2018-ųjų meno knygos

Monika Krikštopaitytė

Birželio pabaigoje išleistas MO muziejaus albumas „Lietuvos grafika nuo 1960 metų“ su menotyrininkės Erikos Grigoravičienės tekstais ir rudenį pasirodžiusi Grigorijaus Kanovičiaus knyga „Linksmos akys. Parodijos, epigramos, šaržai“ (išleido „Interse“) nelabai turi ką bendra, be to, kad buvo dar neanalizuotos, yra išleistos tais pačiais metais ir apipavidalintos to paties dailininko. Jų abiejų drabužį kūrė Jokūbas Jacovskis, o jo braižą kuriant viršelį jau lengva atpažinti: būtinai rasit kokio nors vyno atspalvio raudoną / rudą spalvą, aistrą mažosioms, kuri nors raidė bus pasvira. Leidinių viduje Jacovskis būna išskirtinai pagarbus knygai ir skaitytojo patirčiai, jo ego virsta nemetančia šešėlio aguonėle: nieko nereikalingo, medžiaga kuo sklandžiau, jokių nepatogių triukų, tik subtilūs niuansai, prisidedantys prie kokybės. Labai gerbiu šias savybes, nes skaitydama galiu jaustis knygos meno kultūros pakylėta.

Abi knygas pirmiausia matau kaip įvairiems menotyriniams ir kultūrologiniams, antropologiniams, istoriniams tyrimams prireiksiančius šaltinius. Tačiau jos labai skirtingos, sutampa tik tai, kad labai vertinga abiejų leidinių savybė yra menininkų ir kitokių veikėjų biogramos.

Jaučiu, kad mano teksto toną ima veikti rašytojo Grigorijaus Kanovičiaus epigramos. Jos veda

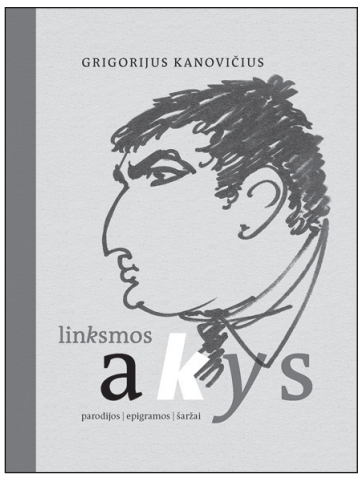

iš rimtumo nejučia, bet ritmingai. „Linksmos akys“ išleistos vėliau nei MO grafikos albumas, tačiau apima senesnį laiką: jos sudarytos iš dviejų knygos projektų „Linksma akim“ (1964 m.) ir daug vėlesnio – „Nuogi Olimpe“. Pirmam šaržus piešė Stasys Krasauskas (pasakojama, kad legendinėje „Neringos“ kavinėje), kitam – Andrius Cvirka. Knyga veikia, kaip liaudyje sakoma, „filosofiškai“.

Susirūpini, kad negi Antaną Gudaitį jaunieji atsimins tokį štai šerniškai baisų ir laukinį. Juk buvo santūrus, „išlaikytas“ ir išmintingas žmogus. O iš dendiškojo Konstantino Bogdano eleganto povyzos liko tik pypkė! Vos keli trumpi plaukai?! Tai kaip galiu įsivaizduoti visus tuos, kurių nemačiau ir nežinau? Ar tai kerštingos karmos pokštas už visas nuodėmes ir paklydimus? Tai melas! Tai baisi apgaulė – norisi šaukti. Bet ne, tai dar viena istorijos briauna, juk visų herojų apstu nuotraukų ir kitokių šaltinių, o Kanovičiaus knygoje – originaliai jo ir šaržuotojų matomi herojų bruožai, kurie „užkabina“, kritinė gaidelė kūriniams, kurie bendruose sąrašuose gali atrodyti įprastai ar netgi šauniai. Epigramos ir šaržai – tai atskiras pasaulis ir, ką svarbu pabrėžti, – atviresnio humoro pradžia sovietmečiu. Petro Bražėno tekstas pasakoja, kad 1964 m. tarp Vilniaus universiteto studentų „Linksma akim“ sukėlė tikrą sensaciją. Juokauti taip atrodė labai drąsu, dabar tai – labiau draugiški patapšnojimai, taikliai paminint susijusius faktus, kurie kaitina kraują arba skruostus.

Nors ir šiandien kiek nejauku perskaityti „Lakštingalos giesmė po žemę skambiai aidi, / Nors ir lakštingala pagauna kartais gaidį“ – šitaip apie patį Virgilijų Noreiką, neanonimiškai?! Atrodo, jie visi ten buvo pažįstami. Mane tik sukrečia, kad jų Olimpe nėra jokių moterų. Kiaurai išilgai – vieni vyrai. Vos dvi poetės (Violeta Palčinskaitė ir Vilija Šulcaitė), bet be šaržų, lyg netyčia įkrito ten, kur brolija tarpusavyje kaip lygūs su lygiais. Ir nereikia mums pasakoti, kad sovietmečiu buvo lyčių lygybė ir vienodos galimybės. Sunkiam darbui galimybės lygios garantuotai, bet ne dalijantis šlove. Grigorijaus Kanovičiaus seksizmu, ginkdie, nekaltinu, tam neturiu jokių šaltinių, tik konstatuoju, kad šis Olimpas yra puikiausias feminizmo šaltinis.

Buvau sumaniusi „Lietuvos grafiką nuo 1960 metų“ pateikti kaip kitą įrodymą, kad gerų menininkių buvo apstu, tik į Olimpą („Neringos“ kavinę) jos kažkodėl nepateko, bet tarsi ir chronologiškai sudarytame albume iki 70 puslapio vos trys autorės, kiti – tie iš Olimpo, o gal labiau jų mokiniai. Užtat vėliau moterys lyg banga šluoja vyrus, o priešpaskutiniame skyriuje „Tūkstantmečio moterys“ galutinai nušluoja. Ir vėl, deja, feminizmo idealai netriumfuoja, nes, ko gero ir greičiausiai, tas moterų dominavimas dailės šakose, kurioms jos anksčiau neva „buvo nelabai tinkamos“, reiškia ne laimėjimą (nors ir jį), o srities simbolinio ir finansinio kapitalo smukimą (tada vyrai išsivaikšto kur solidžiau, įsilieja moterys). Feminizmas triumfuos maždaug dabar, nes kapitalas ima ataugti, o mes štai jau sėdime ten. Visos tokios nepaneigiamai talentingos išrašinėsime bilietus į Naująjį Olimpą. Ir, pagal savo teorijas, turėtume elgtis su visais gražiai po lygiai.

Grafikos albumą MO išleisti buvo, žinoma, labai prasminga, nes kas gi gali turėti tiek kantrybės maigyti interneto puslapį, kai gera nuotraukos raiška dar įnoringai verčia luktelėti. Puslapius versti kur kas smagiau. Reikėjo vaizdinio pasakojimo bendram vaizdui susidaryti, juk kolekcija turtinga ir ją reikia reprezentuoti, duoti pamatyti visiems asmenims, kurių minias MO dabar sėkmingai domina menu, ir gal net specialistams. Erikos Grigoravičienės tekstai, kaip visada parašyti struktūruota, tikslia ir vaizdžia kalba, irgi vis dėlto yra

labiau skirti MO minioms, ne menotyrininkams, nors autorės pastabose bei užuominose galima atrasti šį tą naujo ir įdomaus. Populiaresnį tekstų pobūdį formuluoja ir įžangos tekstas, jame sakoma, kad autorė remiasi „rašymo apie grafiką MO muziejaus internetiniam puslapiui patirtimi“, o šiame puslapyje, kaip žinome, visa informacija yra kuo trumpiau ir vaizdžiau nusakanti esmę – t.y. labai redukuota. Knyga „dangsto spragą“ ir daro tai dygsniuodama, kompiliuodama kitus leidinius, tyrimus, pasisakymus. Ji pati neturi konceptualaus mokslinio tyrimo, naujo požiūrio, mokslinio nuotykio, tai išradingas, dalykiškas, o kartais ir nenuoseklus kanono atpasakojimas norintiems pradėti pažintį. Tai atitinka MO formuluojamus tikslus. O aš tikiuosi, kad jauno muziejaus apetitas bei ambicijos augs ir leidybos srityje, kad iš dailėtyros bus reikalaujama tokio pat polėkio, kaip ir iš meno kūrinių, juk buvo perkami ne „tik žmonėms suprantami“, o geriausi.

Atkelta iš 6 psl.

metais, išeivijoje JAV pagarsėjusį chorvedį ir 1954 m. tenai gimusį jo sūnų Bronių. Dirigentas, chorvedys, dainininkas Bronius Kazėnas sakė (kalbėta telefonu), kad spėjamasis pianistas negali būti jo senelis Antanas – jis buvo ūkininkas. Tačiau anuometiniame muzikos gyvenime šmėkštelėjo dar vieno A. Kazėno – chorvedžio, vargonininko (tad ir galimo pianisto) pavardė. 1906 m. lapkričio 6 d. „Vilniaus kanklių“ draugija dabartinės Nacionalinės filharmonijos salėje parodė Miko Petrausko ir Gabrieliaus Landsbergio-Žemkalnio „Birutę“, pirmąją lietuvių operą. Tarp premjeros rengėjų buvo draugijos chorui vadovavęs A. Kazėnas. Jam tų pareigų teko atsisakyti, nes „kunigų seminarijos rektorius Baika (prelatas Karol Bajko – *J. B.*) uždraudė savo vargonininkui bendradarbiauti su lietuviais“ (žr. V. Maknys, *Lietuvių teatro raidos bruožai*, Vilnius, Mintis, 1972, p. 120). Matyt, galima spėti, kad tarp Varšuvos lietuvių choro vadovų kartais paminimas bevardis Kazėnas (pvz., žr. Ant. Kasakaitis, Kaip Lenkijos lietuviai rūpinosi Lietuva, *Trimitas*, 1938, Nr. 10, p. 243) bus buvęs tasai vilnietis, apie 1880 m. Sindriūnuose (Pasvalio parapijoje) gimęs Antanas Kazėnas (už pagalbą nustatant šį faktą ačiū Pasvalio krašto muziejaus darbuotojai Bronislavai Lapinskaitei, Biržų muziejaus „Sėla“ darbuotojoms Snieguolei Kubiliūtei ir Vijolei Nikšienei bei miesto bibliotekos darbuotojai Zitai Balaišienei – *J. B.*).

Tasai Antanas Kazėnas turėjo būti stiprus pianistas, jei akompanavo minėtosios Leporelo arijos dainavimui. Tačiau jokiu būdu neatmestina ir L. Strabulės nuomonė, kad solistės akompaniatorius įrašuose galėjo būti A. Aleksis. Apie jo vadovauto varšuviečių lietuvių choro įrašus rašęs J. Žilevičius greičiausiai išgirdo iš paties A. Aleksio Amerikoje, o solistė galėjo būti primiršta. Nors jai galėjo akompanuoti ir kas kitas, bet tie įrašai padaryti kone vienu metu. Štai dainos „Miškas ūžia“ įrašo katalogo numeris yra 26911, „Piemenėlio“ – 26912, o Tautiško himno – 26913, „Siuntė mane“ – 26914 ir pan.

B. D.

Anonsai

„Alma mater musicalis“ koncerte – kamerinės ir vokalinės muzikos šedevrai

Naujus metus Lietuvos muzikų rėmimo fondas pradeda ciklo „Alma mater musicalis“ koncertu sausio 7 d. 18 val. Šv. Jonų bažnyčioje. Koncerte dalyvauja fortepijoninis trio „Musica Camerata Baltica“, kuriame muzikuoja žinomi brandūs profesionalai: pianistas ir vargonininkas Leonidas Melnikas, buvęs ilgametis Lietuvos kamerinio orkestro koncertmeisteris, festivalių vadovas smuikininkas Borisas Traubas bei Lietuvos nacionalinio simfoninio orkestro muzikantas violončelininkas Valentinas Kaplūnas. Trio repertuaras platus – nuo klasikos, romantizmo iki šiuolaikinės muzikos. Ypatingą vietą 1993 m. įkurto ansamblio repertuare užima žydų profesionalioji ir liaudies muzika, taip pat įvairių kompozitorių sukurti kūriniai žydų muzikos temomis. Dažnai atliekantis tokį repertuarą kolektyvas dar vadinasi ansambliu „Lietuvos Jeruzalė“, į jį kviečiami ir kiti instrumentininkai bei dainininkai.

„Alma mater musicalis“ koncerte su trio koncertuoja tarptautinių

Fortepijoninis trio „Musica Camerata Baltica“ Organizatorių nuotr.

konkursų laureatė, viena aktyviausių ir ryškiausių Lietuvos kamerinės muzikos atlikėjų, Vyriausybės kultūros ir meno premijos laureatė Judita Leitaitė (mecosopranas), pasitinkanti savo jubiliejinius metus. Dainininkė atlieka įvairių žanrų bei stilių programas, kuriose skamba Roberto Schumanno, Johanneso Brahmso, Piotro Čaikovskio, Nikolajaus Rimskio-Korsakovo, Sergejaus Rachmaninovo, Valerijaus Gavrilino bei kitų autorių kūriniai, yra daugelio lietuvių kompozitorių kūrinių pirmoji atlikėja. Pastaraisiais metais dainininkė ypatingą dėmesį skiria koncertams mažuose, atokiuose Lietuvos miesteliuose ir pelnytai yra vadinama „meno misioniere“. Ji yra giedojusi daugiau nei 250 Lietuvos bažnyčių, jos atliekamomis programomis gėrėjosi per 100 mažų bendruomenių.

Šiame koncerte scenos meistrai dovanoja instrumentinės ir vokalinės muzikos puokštę, kurią sudaro įvairių epochų pasaulinio aukso fondo pavyzdžiai, tokie kaip Johanno Pachelbelio, Josepho Haydno, Fritzo Kreislerio instrumentiniai opusai, Mikalojaus Konstantino Čiurlionio Penkios pjesės (Boriso Traubo transkripcija) ir Georgo Friedricho Händelio, Césaro Francko arijos bei Mauriceo Ravelio vokalinės muzikos šedevras „Dvi žydų dainos“. Koncertą veda muzikologė Laimutė Ligeikaitė.

LMRF inf.

Apie kultūrinę prabangą

Atkelta iš 1 psl.

susiklosčiusią, nusistovėjusią nuomonę apie save. Tokio nepatogaus paveldo būta visais laikais, bet XX amžius šiuo požiūriu atrodo ypač dosnus, gal dėl to, kad jis arti. Apie tokius dalykus kartais lengviau kalbėti ne namie, tuomet išvengiama pikto ideologinio ginčo. Pastaruoju metu jų turėjome pakankamai: tai Basanavičius, tai Vytis, tai Gedimino kalnas… Kai apibendrindama savo pasakojimą apie nepastatytuosius Valstybės rūmus tuometinėje laikinojoje sostinėje paminėjau, kad valdovo pilis ant kalno lietuviams virto kažkokia obsesija, kurios naujausias vaisius – Kaušpėdo architektų biuro sukurta pilies ant Gedimino kalno Vilniuje vizija, kolegos iš karto puolė dalintis savo patirtimi. Visai neblogai sužinoti, kad ne mes vieni Europoje tokie kompleksuoti. Tai patyrus ir dar su protingais žmonėmis aptarus šiek tiek palengvėja. Taigi mokslinės konferencijos gali atlikti ir psichoterapinę funkciją. Juokauju, žinoma. Architektūros ir dailės istorikų išvados apie politikos diktatą menui nieko gera nežada. Retai kam yra pasisekę tokiam diktatui pasipriešinti ir visada rezultatai būdavo liūdni. Apie tai Varšuvoje daug kalbėta.

Įdomiausia man buvo išgirsti apie situaciją Ukrainoje po Pirmojo pasaulinio karo, apie Graikiją po Antrojo pasaulinio karo ir Meksikos dailininkų meilę Sovietų Sąjungai, kuri pasireiškė 1947–1949 m. Stalinui padovanota didele meno kūrinių kolekcija. Dovanos gavėjas ja visai neapsidžiaugė. Kolekcijos likimas tragiškas. Didžioji dalis tapybos Stalino įsakymu buvo sunaikinta, kelis kūrinius išgelbėjo prokomunistinių šalių muziejininkai, kuriems buvo pasiūlyta pasirinkti jiems patinkančius eksponatus. Taip gimė Varšuvoje 1955 m. eksponuoto, o paskiau kažin kur dingusio didžiausio formato Fridos Kahlo paveikslo mįslė. Kahlo nusiuntė Stalinui tai, ką, jos manymu, sukūrė geriausio, nes nepaprastai juo žavėjosi. Peterburge dirbusiai jaunai muziejininkei Katarinai Lopatkinai pavyko rasti ir identifikuoti ta pačia proga dovanotos grafikos rinkinį, kuris tiesiog tyliai pragulėjo šituos 70 metų. Dabar ji ruošia parodą ir ketina paviešinti savo radinį.

Tą pat mėnesį Europos tekstologų draugijos (ESTS) 15-ojoje konferencijoje „Autorius kaip redaktorius ir redaktorius kaip autorius“ Prahoje, Karolio universitete, kartu su Miku Vaicekausku pristatėte Maironio įvaizdžio naudojimą jo knygose. Kokie svarbiausi ar mums aktualiausi įspūdžiai iš čia?

Patikslinsiu, kad mudu su Vaicekausku kalbėjome apie Maironį

Įėjimas į Nacionalinį Varšuvos muziejų

kaip „Pavasario balsų“ dizainerį. Poetui tebesant gyvam šis poezijos rinkinys buvo išleistas keturis kartus: 1895, 1905, 1913 ir 1920 m., o 1927 m. jis paskelbtas kaip atskiras „Raštų“ tomas. Maironis keitė daug dalykų – smarkiai redagavo tekstus, pridėjo naujų eilėraščių ir t.t. Priminsiu, kad 1920 m. leidimas gal tris kartus didesnis už pirmąjį. Maironis rūpinosi ir leidinio išvaizda, arba, kaip siūlo vadinti tekstologai ir knygotyrininkai, materialiniu knygos kūnu. Pirmieji du leidimai – standartinės to laiko knygelės, puoštos pagal spaustuvės katalogus parinktomis puošmenomis. 1913 m. leidimas, spausdintas Saliamono Banaičio spaustuvėje Kaune, paties Maironio buvo sumanytas kaip dedikacija sau pačiam 50-mečio proga. Knyga iliustruota poeto asmeninėmis fotografijomis, kurios pasakoja jo gyvenimo kelią nuo pasišiaušusio gimnazisto iki solidaus kunigų seminarijos rektoriaus. Deja, kaip tokios rūšies leidinys, knyga nepakankamai prabangi – formatas nedidelis, popierius prastas, viršelis plonas.

Autorinio dizaino požiūriu labiausiai išsiskiria 1920 m. leidimas. Tai labai eklektiška knyga. Ji tirštai iliustruota derinant standartines spaustuvės atsklandas ir užsklandas, klieriko Jurgio Jankevičiaus mėgėjiškus piešinėlius ir tuo metu jauno, tik pradėjusio garsėti Kazio Šimonio irgi gan mėgėjiškus piešinius. Šimonis sukūrė ir knygos viršelį. Jį kurdamas pasistengė labiau nei piešdamas paveikslėlius. Įdomu, kad į visą šitą vizualinę gausą įterptos ir nuotraukos – peizažai, Maironis prie savo rūmų Kaune ir poeto mūzos. Interpretuojant šio rinkinio išvaizdą, galima labai daug papasakoti apie Maironį ir jo laiką. Intriguoja ir skandalas, kilęs dėl mūzų atvaizdų, bet ne mažiau įdomi modernistinė idėja pritaikyti fotografijas poezijos iliustravimui.

Mes su Miku, remdamiesi idėja, kad Maironis savo knygų dizainui taikė DIY (pasidaryk pats) strategiją, bandėme paaiškinti, kodėl jis rinkosi vienokius ar kitokius vizualinius sprendimus. Pagrindinis šaltinis, aišku, buvo jo gyvenamoji aplinka, be kitų dalykų, ir biblioteka. Pavyzdžiui, rusiškas prabangus Brockhouse'o ir Efrono Lordo Byrono „Raštų“ leidimas, išleistas Peterburge 1904–1905 metais. Ten ir *art nouveau* stilistikos viršelis su Maironio numylėta lyra, ir autoriaus, jo žmonos Lady Byron, poezijos herojų atvaizdai, ir peizažai. Tokie dalykai rūpi visiems knygos istorikams. Jie susiję su tyrimo strategijomis ir metodologijomis. Tai geras kelias integruoti savus lokalius autorius į tarptautinį kontekstą.

Giliausią įspūdį konferencijoje paliko mano domėjimosi objektams tarsi tolimi pranešimai: Marie-Claude Felton apie autorių pastangas tapti savo knygų pardavėjais Apšvietos epochos Paryžiuje ir Pavelo Sladeko apie XVI a. žydų nereliginės intelektualios literatūros spaudą Europoje. Perskaityti straipsnį ar knygą tokiomis temomis vargu ar būčiau radusi laiko, o pranešimai tiesiog užbūrė. Buvo graudu ir kartu juokinga klausytis, kaip knygą išleidęs paryžietis autorius skelbia laikraštyje, kur jo knygų ieškoti: eikite palei Seną 300 metrų, pamatysite namą su trimis balkonais, įeikite į kiemą pro arką po viduriniu balkonu, kirskite jį įstrižai, įėję į laiptinę pakilkite į trečią į aukštą, tada kiemo galerija pereikite į kitą namą, užlipę į penktą aukštą palėpėje rasite mano kambarėlį ir tada, jei aš būsiu namie, galėsite įsigyti mano naująją knygą... Kaip geriau paaiškinti, kad knygų rašymas, leidyba ir prekyba yra visiškai atskiros sritys, reikalaujančios skirtingų kompetencijų.

Praktiškai man buvo naudinga išgirsti pranešimą apie Henry'o Parlando archyvą, kurį pristatė Švedų literatūros Suomijoje draugijos atstovai. Nusiunčiau jiems Parlando laiško Mikalojui Vorobjovui kopiją, gavau Vorobjovo laiško Parlandui kopiją ir žinių apie Veros Sotnikovos, tada dar ne Radauskienės, laiškus, saugomus Helsinkyje. Gal kažkam iš mūsų literatūros istorikų tai ir žinoma, bet viešai Lietuvoje skelbtos šios informacijos nesu aptikusi, o ji mūsų tyrinėtojams galėtų būti įdomi.

Rugsėjį II Tarptautinio avangardo ir modernizmo tyrimų tinklo (EAM) konferencijoje Miunsterio universitete pristatyta knyga „The Routledge Companion to Expressionism in a Transnational Context“ („Routledge'o ekspresionizmo po transtautinį kontekstą gidas“), kur yra ir Jūsų su Laima Laučkaite publikacija. Kuo ji svarbi? Ar galime viltis, kad Lietuva dailėtyros mokslo srityje sėkmingai integruojasi į europinį kontekstą?

Ši knyga tikrai reikšminga, nes su savo ekspresionizmu, kuris buvo ir tebėra laikomas Lietuvos moderniosios tapybos vyraujančia tendencija, tai akcentuoja ir MO muziejaus inauguracinė paroda, mums iki šiol nesisekė peržengti Lietuvos ribų. Dabar jau esame tarptautiniame kontekste. Vykusiu knygos sudarytojos Isabel Wünsche žingsniu laikyčiau terminą *transnational context*, nes seminaras, nuo kurio viskas prasidėjo, buvo skirtas „periferiniams ekspresionizmams“. Juokavau, kad aukščiausias mūsų ekspresionizmo pripažinimas – net dvi spalvotos reprodukcijos (tai Viktoro Vizgirdos „Interjeras su vieniška kėde“ ir Antano Samuolio „Baltoji obelis“ – abu nutapyti 1932), nes visi kiti gavo po vieną. Kitas etapas turėtų būti paroda, bet ją surengti dar sudėtingiau nei sudaryti ir išleisti daugybės autorių straipsnių rinkinį. Aišku, parodos atveju kalbame ir apie didžiules sumas, kurias surinkti ne taip jau paprasta. Na, matysim. Beje, jei jau kalbam apie konferencijas, tai ir knygos, ir parodos – tiesioginiai konferencijų, seminarų vaisiai. Tačiau konferencija trunka vieną, dvi, daugiausia tris dienas, o knygų ir parodų poveikis nepalyginti ilgalaikiškesnis.

Naujųjų Lietuvos muziejų kontekste, atsidarius elitiškai nusiteikusiam „Tartle“ ir į plačią auditoriją orientuotam MO muziejui, kyla klausimas: gal ir dailėtyrai, kaip mokslui, reikėtų labiau orientuotis į platesnės auditorijos edukaciją, jos kultūrinių poreikių skatinimą? Kaip manote, kada ėjimas „į žmones“ padeda, kada kenkia sričiai?

Dailėtyros mokslui labiau orientuotis į žmones tikrai nereikia, nes jis ir taip orientuotas į žmones – kritika, katalogai, albumai juk prieinami kiekvienam. Blizgiuose žurnaluose ir interneto portaluose apie dailę rašo profesionalūs menotyrininkai ir daro tai vis geriau ir geriau. O dailės istorijos monografijos, straipsniai reikalauja pasirengimo, specialių žinių. Šie tekstai nėra ir neturi būti skirti kiekvienam. Tai normalu. Jei jų nebūtų, mūsų turimas dailės pažinimas nei plėstųsi, nei gilėtų. Jei jau kalbam apie muziejus, kaip apie menotyros tyrimų praktinio pritaikymo erdvę, tai joks reikšmingesnis pasaulio dailės muziejus neapsieina be mokslinių tyrimų, dažnas juos ir generuoja. Lietuvoje tokiems tyrimams kaip tik skiriama per mažai dėmesio. Eiti į žmones, kai turi jiems ką parodyti ir pasakyti, paprasta. Tačiau tam, kad viešųjų ryšių specialistai turėtų ką komunikuoti, savo nematomą darbą turi atlikti tyrinėtojai. Kitaip sakant, jei norime kokybiško popso, turime investuoti į elitinę kultūrą. Žmonės turi artėti prie elitinės kultūros, o ne atvirkščiai. Kai elitinę kultūrą mėginama leisti žemyn, neva artinant prie masinio skonio ir supratimo, ji tiesiog pradeda irti. Pastaruoju metu Lietuvoje ši tendencija ryškiai suaktyvėjo. Tai nėra gerai, nes esam mažiukai ir peržengus kritinę ribą atkurti pusiausvyrą bus labai sunku. Grįžtant prie pokalbio pradžios: surengti tokią konferenciją, kaip mūsų aptartosios, praktiškai nebeturime galimybių, nors prieš dešimtmetį panašūs renginiai Lietuvoje dar vykdavo. Šiandien manoma, kad Lietuvai tai per didelė prabanga. Nemanau. Tam mums pakanka ir finansinių, ir žmogiškų išteklių, trūksta tik supratimo, kad be tokios „prabangos“ greitai būsime nebeįdomūs ne tik kitiems, bet ir sau.

Ačiū už pokalbį!

Monika Krikštopaitytė

C'est la vie?

Prano Gailiaus paroda „Gyvenimo scenos" Mykolo Žilinsko galerijoje Kaune

Rasa Žukienė

Pranas Gailius (1928–2015) – ypač dažnai Lietuvoje eksponuojamas menininkas. 1990–2018 m. laikotarpiu jo darbai apie dvidešimt kartų matyti ir teminėse, ir personalinėse parodose. Nuo 2004 m. Gailiaus parodos Lietuvoje vyko kasmet – Kaune, Vilniuje, Mažeikiuose, Klaipėdoje, Marijampolėje. Su Gailiaus kūryba buvo supažindinta net Kaliningrado publika, Latvijos parlamentas Rygoje, Rumunų kultūros institutas Stokholme. Parodas rengė ne tik valstybiniai muziejai, galerijos „Arka", „Kunstkamera", „Menų tiltas", bet ir Užsienio reikalų ministerija, kultūros atašė kadaise dirbusi Lijana Ruokytė-Jonsson su rašytoju Valdu Papieviu. Koks gi kitas išeivių dailininkas galėtų džiaugtis tokia tautiečių meile? Ir kas pasakytų, kokia jos paslaptis – jo kūrybos vertė ir aktualumas, iš tiesų žavinga Paryžiaus lietuvio persona ar kur kas labiau pragmatiški, merkantiliniai dalykai? Galbūt lengviau atsakyti į klausimą, kuo įdomi ir aktuali ši paroda, surengta viename iš dviejų svarbiausių šalies muziejų?

Paroda „Gyvenimo scenos" (kuratorės Kristina Civinskienė ir Iveta Dabašinskienė, organizatorius Edvidas Žukas) yra retrospektyvinė, užima du Mykolo Žilinsko galerijos aukštus. Eksponuojami ir jau seniau matyti dalykai (tapyba, grafika, dailininko knygos), ir Lietuvoje dar nerodytos skulptūros, šiek tiek eskizų ir menininko darbo priemonių.

Pranas Gailius – Antrojo pasaulinio karo pabėgėlis, pokario sumaišty atskirtas nuo tėvų ir pasilikęs Prancūzijoje. Jo gyvenimo istorija būtų labai paranki pasakojant apie lietuvių likimus pasaulyje ir mūsų kultūros salas visuose žemynuose, per ją galima atskleisti daug aspektų, jaudinusių ir tebejaudinančių lietuvių širdis. Šioje parodoje susitelkiama tik į kūrinius. Šiek tiek gaila, nes išvestos kūrybinės paralelės ir kasdienės istorijos, rišusios Gailių su kitais Paryžiaus lietuviais – Žibuntu Mikšiu, Antanu Mončiu, šią parodą būtų tikrai praturtinusios. Milžiniškame galerijos plote pristatyta maždaug penkiasdešimties metų Gailiaus kūrybos panorama.

Trumpai priminsiu pagrindinius Prano Gailiaus gyvenimo ir kūrybos įvykius, žinomus iš Simonos Makselienės, Jolitos Linkevičiūtės ir kitų autorių tekstų. Prieš Antrąjį pasaulinį karą Gailius gyveno Mažeikiuose, tačiau 1944 m. buvo priverstas palikti Lietuvą. Karas penkiolikmetį Praną nubloškė į Strasbūrą. Vėliau jis persikėlė į Paryžių, porą metų mokėsi tapybos pas Fernand'ą Leger, metus studijavo grafiką Aukštojoje nacionalinėje dailės mokykloje. Tapo vienu iš pokarinės Europos abstrakcijos meistrų, avangardinio judėjimo „La nouvelle Figuration" nariu. Pirmąją asmeninę parodą Paryžiuje Gailius surengė galerijoje „La Voute-Marcel Lenoir" (1957). Maždaug tuo metu darbus pradėjo pasirašinėti vien vardu „Pranas". Meno kritikai jį vadino „Phranaa" ir negailėjo gerų žodžių jo vitališkajai kūrybai.

Septintajame ir aštuntajame dešimtmetyje Gailiaus karjera Paryžiuje vis kilo, jis buvo komerciškai sėkmingas menininkas, mėgstamas ne tik tautiečių, bet ir prancūzų meno kolekcininkų. Interviu Valdui Papieviui dailininkas yra pasakojęs, kad tuo metu Paryžiuje vyravo meno darbų pirkimo nuotaika, net mada, buvo mielai įsigyjami ne tik žymieji, bet ir jauni dailininkai, ir „tais laikais niekas nebūdavo per brangu, jei patikdavo, žmonės pirkdavo". Pasak Gailiaus, žmonės, turintys galerijas, tada veikė kaip meno tarpininkai, jie ir pirkdavo, ir parduodavo. Kaip tik todėl ir šiandien smulkiuosiuose aukcionuose Prano darbų, ypač grafikos ir akvarelės, pasiūla yra visai nemenka.

Šis dailininkas mums gali būti įdomus kaip pokarinės Europos meninių judėjimų dalyvis. Jo kūryba liudija tipiškus procesus ir įtampas, kilusias kartu su pokario jaunosios kartos menininkų pasirodymu meno scenoje. Gailiaus meninis braižas formavosi blankstant Paryžiaus mokyklos legendai. Nors dar kūrė Pablo Picasso, Henry Matisse'as, George'as Braques'as, pokariu Prancūzijoje radosi tapyba, paremta visai kitais principais negu tradicinė modernistinė. Jauni tapytojai susižavėjo paviršiais, faktūromis ir medžiagomis, iš kurių daromas paveikslas: *impasto*, galimybe dažus sluoksniuoti, ant jų raižyti ar rašyti. Tapytojai atkreipė dėmesį į fizinį tapybos veiksmą, į gesto galią. Pokarinis Paryžius žavėjosi Amerikos abstrakcionistais, europiečiais Jeanu Frautie, Antoni Tàpies ir Wolsu – gestiškos ir nesimbolinės raiškos menininkais. Toks buvo jaunojo Gailiaus formavimosi kontekstas ir jo kūrybiškumo versmė, jei neminėsime jam labai svarbių muzikos ir teatro pasaulių. Reikia pasakyti aiškiai – Gailiaus tapyba aliejumi ir akrilu yra europietiškos abstrakcijos atgarsis, mums galbūt įdomus kaip lietuvio sukurtas *informel* srovės variantas, artimas (kartais per stipriai) amžininkų vakariečių kūrybai. Abstrakcijoje naujų žemynų jis neatrado, bet koja į koją pataikė. Europos abstrakcionistų propaguotas naujųjų tapybos vertybių – spontaniškumo, procesualumo, kaligrafijos ir gesto – sureikšminimas atitiko laisvą nepažabojamą Gailiaus natūrą. Ji patraukli ir dabar, bet galima tik įsivaizduoti, kokį postūmį jo kūryba būtų davusi, jei šis menininkas būtų pasirodęs čia apie 8-ąjį dešimtmetį.

Spontaniškumo, pokštavimo, fizinės ir emocinės kovos su medžiaga pėdsakų netrūksta ir Gailiaus erdviniuose objektuose. Skulptūrose iš metalo, medžio ir visokių atliekų (*a la ready made*) prasimuša tapytojo impulsyvumas ir grafiko mąstymui būdingas linijos sureikšminimas. Masyviosios skulptūros lietuvių pasakų temomis pernelyg primena moderniosios skulptūros pavyzdžius ir lieka grandų kūrinių šešėlyje. Vertingiausia Gailiaus kūrybos dalis – grafika. Viena įdomiausių ekspozicijos erdvių yra trečiajame galerijos aukšte, kur eksponuojami tapyti moterų aktai ir vadinamoji dailininko knyga (pateikta kaip grafikos ciklas) „Gražieji Rytai". Akrilu popieriuje tapyti moterų orgijų vaizdai spontaniški ir erotiški. Matosi, kad šįkart dailininko pozicija artimesnė Franciso Bacono „mėsų tapybai" negu Henry Matisse'o vėlyvųjų kompozicijų estetizmui. Moterų aktuose Gailiui pavyksta galutinai pabėgti nuo prancūziškos elegancijos, su kuria faktiškai grūmėsi jaunesnioji menininkų karta. Gailius nuolat svyravo tarp estetizmo ir brutalesnės raiškos. Estetiškumas ir elegancija tebevyrauja „Gražiųjų Rytų" serijoje, sukurtoje pagal Gérard'o Willemetzo prancūziškus vertimus iš Omaro Khayyamo „Rubajatų". Pranas iliustravo dvylika rubajatų, nors esama daugiau. Jo pasirinktuose tekstuose metaforiškai kalbama apie gyvenimo laikinumą, pabrėžiamas žmogaus egzistencijos trapumas. Dailininkas siekė perteikti poetinio teksto emociją, pasitelkė taupią linijų kalbą, įpynė ir visai aiškius nuogo moters kūno, rožių ir vyno taurių motyvus. Pasigėrėjimą kelia ir lakštų paviršiaus reljefiškumas. Į kompozicijas organiškai lyg ornamentuoti kilimai, įsilieja tekstai prancūzų kalba.

Pranas Gailius, „Gražieji Rytai"

Dailininko knygos pagal Omarą Khayyamą, Oskaro Milašiaus išverstas lietuvių liaudies dainas, pasakas, ir pagal Kazį Bradūną – puikus lietuvio įnašas į Vakarų pasaulio kultūrą. Prano kūriniai puikiai papildo Prancūzijoje puoselėjamos ir Lietuvoje žinomos bibliofilinės, mažais tiražais leidžiamos dailininko knygos tradiciją. Tai ne iliustracijos, tai tikriesiems knygos, grafikos ir spaudos gurmanams skirti kūriniai. Bet, bėda, šioje parodoje tos dailininko knygos pristatytos taip, kad tikrosios vertės nesuprasi. Eksponavimo būdas, tarsi tai būtų tik estampas, tik iliustracija, užgesino visą įdomumą ir kūrėjo sumanymo žavesį. Dailininkas yra sakęs, kad jo bibliofilinės knygos – jokiu būdu ne iliustracijos, o poetinis santykis su tekstu. Vaizdas atveria teksto idėją. O poetų žodžiai lakštuose taip pat svarbūs, antraip jų ten nebūtų. Deja, nepasirūpinta nei tinkamu eksponavimu, nei vertimais, nors ir Milašius, ir Khayyamas jau seniai vertėjų yra prakalbinti lietuviškai.

Perėjau visas sales, apžiūrėjau visus kūrinius ir neradau to, ko norėtųsi iš retrospektyvinės parodos. Juk retrospektyva – parodos formatas, skirtas iš naujo atverti praeitį, sužadinti atmintį, suteikti pakartotino susitikimo su menininku malonumą. Liko bendras įspūdis – margas vaizdas be aiškesnių prasminių nuorodų ir net be esminės informacijos. Ir nežinia, ar taip daryta sąmoningai, ar tiesiog taip jau išėjo. Paroda vadinasi „Gyvenimo scenos", tad pirmiausia parodos struktūroje lyg ir lauktum tų „scenų" įvairovės – dramatiškų, intriguojančių ar optimistinių. O gal kiekvienas atskiras kūrinys, impulsyvus, laisvas, gestiškas, čia suprantamas kaip atskira scena ar mizanscena? Bet vis dėlto parodoje labai trūksta aiškių akcentų, vaizdinių ar tekstinių, kurie žiūrovui padėtų suprasti ir menininko pasaulį, ir procesą, ir šio kūrėjo reikšmę mūsų laikui.

Pabaigoje negaliu nepaliesti dar vieno keisto dalyko, nelabai malonaus tiems, kurie iš tiesų gerbia šį menininką ir žino, kas jo kūryboje žavingiausia. Tai bendros eksponavimo kultūros problema, susijusi su besiliečiančiųjų prie Gailiaus palikimo profesiniu nejautrumu. Parodos rengėjas filmuotoje medžiagoje pasakoja apie tai, kad Pranas turėjo savitą savo kūrinių eksponavimo viziją, buvo griežtai nusistatęs prieš kūrinio įspraudimą į rėmus. Ir štai rezultatas: M. Žilinsko galerijoje viskas surėminta, prispausta, supasportuota. Padaryta viskas, kas priešinga paties kūrėjo pašiauštai estetikai ir jo žodiniam priesakui nekišti darbų į rėmus. Sutvarkyta ir suprekinta, neatsižvelgiant į nieką. *C'est la vie?* Įsivaizduoju, kad šitoj vietoj Gailiaus tolerancija tikrai pasibaigtų. Net jei ateityje jo darbai taptų preke, netinkamas pateikimas meno rinkoje irgi nebūtų niekam naudingas, nes, žinote, kai kurie pirkėjai turi klausą dailės kūriniams ir neblogą skonį.

Ekspozicijos fragmentas

R. Žukienės nuotraukos

Svarbiausia neužmiršti, apie ką filmuoji

Pokalbis su režisieriumi Sergejumi Ursuliaku

Sergejus Ursuliakas geriausiai žinomas kaip televizijos serialo „Likvidacija“ (2007) režisierius. Pokario Odesos nusikaltėlių nuotykiai ir gyvenimo dramos prikaustė didžiulės auditorijos dėmesį. Iki šiol šis filmas yra vienas Odesos pasididžiavimų. Tačiau režisieriaus filmografija kur kas turtingesnė. Kine jis debiutavo juosta „Rusiškas regtaimas“ (1993), kuri iš karto atkreipė kritikos dėmesį ir pelnė daug prizų, vėliau pasirodę „Vasaros žmonės“ (pagal M. Gorkio „Vasarotojus“, 1995), „Rašinėlis Pergalės dienai“ (1998), „Ilgas atsisveikinimas“ (pagal J. Trifonovo apysaką, 2004) ir kiti vaidybiniai filmai taip pat palankiai įvertinti. Pastarąjį dešimtmetį režisierius daugiausia kuria televizijos serialus, sulaukiančius milžiniško dėmesio. Tai Michailo Šolochovo epopėjos „Tykusis Donas“ (2015), Vasilijaus Grossmano romano „Gyvenimas ir likimas“ (2012) ekranizacijos, serialas „Isajevas“ (2009) apie populiariojo žvalgo Štirlico jaunystę. Naujausias jo darbas – serialas „Dargana“ („Nenastje“, Aleksejaus Ivanovo romano motyvais, 2018), kuriame pinasi Afganistane kariavusiųjų gyvenimo dramos.

Dabar trumpai svečiuojatės Lietuvoje, bet manau, kad prisiminimų, kūrybinių ryšių su mūsų šalimi turite daugiau.

Tai nuostabūs prisiminimai. Pirmą kartą čia lankiausi prieš 33 metus, būdamas jaunas aktorius. Su Konstantino Raikino teatru „Satyrikonas“ visą mėnesį gastroliavome Vilniuje ir Klaipėdoje. Paskui 10-ajame dešimtmetyje buvo toks žaibiškas vienos dienos vizitas, rodžiau savo filmą. Dabar vėl Vilniuje trims dienoms. Miestas labai pasikeitė. Ne ta prasme, kad vienus pastatus pakeitė kiti. Ne, jis gražiai restauruotas ir nuostabiai atrodo tokiame kalėdiniame baltame žiemos sniege. Labai malonus pojūtis.

Vakar susitikote su žiūrovais. Kokios temos ir klausimai labiausiai domino susirinkusiuosius?

Auditorija buvo gausi ir labai geranoriška. Kalbėjomės apie kiną, apie gyvenimą. Žiūrovai buvo mano amžiaus ir šiek tiek jaunesni, tad visus labiausiai jaudino kartų ryšys, laiko sąsajos, praėjusio mūsų gyvenimo ryšys su šiandiena. Kelia nerimą įtrūkio pojūtis tarp praeities ir šiandienos. Manau, tai pagrindinė visus jaudinanti problema. Gyvenimas keičiasi, o mes ne visada spėjame paskui jį.

Iš esmės apie tai visi ar beveik visi Jūsų filmai. Jie kalba apie istorijos ryšį su dabartimi. Atsigręžiate į istoriją, kad kalbėtumėte apie šiandieną.

Sergej Ursuliak

Bent jau aš stengiausi, kad taip būtų.

Kodėl taip renkatės – kalbėti apie dabartį, pasitelkus istoriją?

Dabartis keičiasi labai greitai. Kol kuri filmą, aktualumas pasensta. Be to, man atrodo, kad istorija vystosi cikliškai, daug kas kartojasi. Gal netiesiogiai, bet kartojasi. Kita vertus, yra amžinos vertybės ir kertiniai dalykai, nepriklausantys nuo laiko, visada aktualūs ir svarbūs. Todėl pasakoju apie tai.

Kaip renkatės medžiagą savo filmams?

Įvairiai.

Kaip sumanėte, sakykim, pasukti į pokario Odesą „Likvidacijoje“?

„Likvidaciją“ man pasiūlė. Atnešė scenarijų, kuris tada nebuvo panašus į tai, ką vėliau nufilmavome. Bet ten buvo Odesa, buvo jai būdingo humoro, buvo paprastas įvykių išdėstymas. Perskaičiau scenarijų gana prabėgomis, bet jis patiko, pamaniau, kad galima būtų to imtis. Toliau prasidėjo įvairios peripetijos, scenarijus perėjo į kitą kompaniją ir t.t. Galų gale taip susiklostė, kad jo ėmiausi aš, bet mes perrašėme scenarijų, pakeitėme jį apie 80 procentų. Ir išėjo, kas išėjo. Nors šis filmas nebuvo mano sumanymas, paverčiau jį savu, padariau taip, kad taptų mano. Taip beveik visada atsitinka.

„Dargana“

O kodėl pasirinkote ekranizuoti Šolochovo „Tykųjį Doną“?

Aš pasiūliau statyti „Tykųjį Doną“, nes tai visų pirma didi literatūra, kuri turi būti ekranizuojama kas dešimt ar penkiolika metų.

Kiekviena karta turi turėti savą šio kūrinio ekranizaciją?

Taip, būtent. Kiekviena karta turi turėti savąjį „Tykųjį Doną“. Romanas atskleidžia tam tikrus esminius dalykus apie mūsų nacionalinę dvasią, mūsų supratimą apie gėrį ir blogį. Jis pasakoja apie tokius kertinius įvykius, kurie vėlgi kartojasi istorijoje. Man pasirodė, kad tuo metu, kai visuomenė taip supriešinta, kai tokia didelė agresija, didelė tragiškų įvykių tikimybė, labai svarbu parodyti, prie ko visa tai priveda. Kaip sunku sukurti laimę ir kaip lengva sunaikinti. Man pasirodė, kad svarbu apie tai kalbėti. Vargu ar ką sustabdžiau, bet, kaip sakoma, mano reikalas išgiedoti, o toliau žinokitės patys.

O kaip Grossmano „Gyvenimas ir likimas“ atsidūrė Jūsų filmografijoje?

Čia vėl buvo ne mano idėja. Televizijos kanalas man pasiūlė ekranizuoti romaną. Iš pradžių ryžtingai atsisakiau, nes atrodė, kad nuo kalbų apie stalinizmo baisumus jau visi lyg ir pavargo. Bet paskui dar kartą perskaičiau romaną, perskaičiau Eduardo Volodarskio scenarijų, pabendravau su scenarijaus autoriumi ir supratau, kad mane su šiuo romanu daug kas sieja. Daug kas siejasi su mano šeimos gyvenimu, daug to, ką, tegu ir netiesiogiai, galima pasakyti apie mūsų laikus. Kad žmogus turi sąžinės laisvę, kad turi teisę būti laimingas, gyventi, kaip jis nori, ir t.t. Pamaniau, kad tai aktualu. Reikėjo daug trumpinti, nes visas romanas į serialą tilpti negalėjo. Dirbau su dideliu malonumu. Na, netiesą sakau, dirbau be malonumo, bet...

...prisimenate darbą su malonumu.

Taip, tikrai (*juokiasi*).

Imatės tokių didelių kūrinių. Pagal kokį pagrindinį kriterijų atsirenkate tai, kas bus reikalinga filmui?

Visų pirma reikia „nukirsti“, ko nereikės. Tarkime, kurdamas „Tykųjį Doną“ supratau, kad dėl įvairių aplinkybių negalėsiu ekranizuoti visos knygos, nes joje yra Petrogradas, didelės masinės scenos ir t.t. Tada pagalvojau, kad knygoje man svarbu šeimos gyvenimo sugriovimas. Mažos šeimos ir šeimos plačiąja prasme. Tiksliau, įprasto gyvenimo būdo sugriovimas. Negalima per jėgą visiems įpiršti laimės, kuri nėra laimė. Todėl apsiribojau šia tema ir „nukirtau“ tai, ko dėl finansinių, organizacinių priežasčių negalėjau apimti. Bandžiau padaryti, kad scenarijus būtų intensyvus, neišskydęs. Po to su įvairiais filmo gamybos padaliniais laukia ilgas, daugiau nei pusmetį trunkantis pasirengimo laikotarpis. Dirbi su kiekviena scenarijaus detale, aiškiniesi, kokie bus arkliai, kokie kardai, kokios kokardos, kur tai gauti, kaip atgabenti, kur filmuoti... Didžiulės apimties gamyba pavojinga tuo, kad tvarkydamas smulkius ūkinius reikalus gali užmiršti idėją, kuri suteikė postūmį filmuoti. Tai svarbiausia režisieriaus darbe – neužmiršti, apie ką filmuoji, nes kiekvieną dieną sprendi gausybę problemų, sakykim, dėl šieno ar jaučių, kurie nenori eiti pakinkyti... Tarp viso to išsaugoti mintį, kad pasakoji apie amžinas vertybes, labai sudėtinga.

Dauguma Jūsų filmų yra ekranizacijos. Kodėl renkatės ne originalius scenarijus, o perkeliate į ekraną jau parašytas knygas?

Vaikystėje ir jaunystėje daug skaičiau, buvau skaitantis berniukas. Knyga man daug reiškia, bent jau reiškė. Mėgstu literatūrą ir nemanau, kad kažko negalima ar neverta ekranizuoti. Kažkada bandžiau pats rašyti scenarijus, bet man tas kelias pasirodė ne visai teisingas. Kai pats rašau ir filmuoju filmą, paskui jau filmavimo aikštelėje nebėra ką daryti. Dabar skaitau daug mažiau. Skaitau daugiausia tai, ko reikia darbui. Bet tai normalu. Kažkas viduje su amžiumi gęsta ir nebe taip entuziastingai imiesi naujos knygos. Tai dar priklauso ir nuo bagažo – kiek sukaupei jaunystėje, tuo ir gyveni.

Sakote, jau nebe taip įdomu skaityti. O žiūrėti filmus?

Sunkiai, bet prisiverčiu, nes reikia pažiūrėti. Gana greitai suprantu, kaip tai padaryta, ir galiu toliau žiūrėti arba ne. Arba tiesiog žiūrėti kažką, kad atsipalaiduočiau, kai seki siužeto vingius, kas bus toliau ir kuo baigsis. Įdomu tada, kai filme matyti netikėtas, neįprastas požiūris. Kažkas turi būti padaryta ne taip, kaip pats įsivaizduoji. O tokių atradimų, kurie buvo, kai žiūrėjau, sakykim, Federico Fellini filmus, kurie paveikė taip, kad juos atsimeni visą gyvenimą, dabar būna ypač retai. Mes mažiau stebimės, nes jau daug matėme.

Bet ir kinas labai pasikeitė. Turiu omeny ne tik filmus, bet ir visus kino finansavimo, gamybos, rodymo procesus. Argi dabartinėmis sąlygomis galėtų dirbti, pavyzdžiui, Ingmaras Bergmanas ar Raineris Werneris Fassbinderis?

Žinoma, kad ne. Kinas tapo technologiškesnis ir daug labiau pramoginis. Jis tapo lyg televizijos šou tęsiniu. Pasikeitė ir auditorija, ir jos interesai. Kažkada Fellini teisingai pasakė: „Mano žiūrovas mirė.“ Kinas nebėra rimto pokalbio teritorija, kai žiūrovas suvokia kiną ne tik kaip judančius paveikslėlius, bet supranta, kad vaizdas, garsas, spalva yra sudėtinės meno kūrinio dalys. Tai sunku suvokti, kai filmai žiūrimi mobiliajame telefone važiuojant metro. Tokių dalykų taip žiūrėdamas nesuvoksi. Geriausiu atveju suprasi, kas ką mylėjo ar kas ką užmušė. Žiūrėjimas kino salėje, pakėlus akis į ekraną, nueina. Tam galima priešintis, galima su tuo taikytis. Aš nesugebu taikytis, todėl priešinuosi. Ne su ginklu rankose, bet stengdamasis kurti kai ką kita, kas nelabai panašu į „greitąjį kino maistą“. Būtent todėl ir darau kelių serijų filmus televizijai, kurie gal dar verčia auditoriją žiūrėti, susikaupti. Nors vėlgi... Visi televiziją žiūrėdami eina arbatos užsikaisti...

Kokias tendencijas pastebite šiuolaikiniame Rusijos kine?

Prieš kelerius metus, baigęs „Tykųjį Doną“ ir ruošdamasis „Darganai“, turėjau daugiau laisvo laiko, keliavau po festivalius ir mačiau daug filmų. Tai buvo klaiku. Aš net kažką apie tai kalbėjau, daviau kritiškus interviu. Bet per pastaruosius porą metų man pasirodė, kad atsirado filmų, kurie, nors ir skirti masinei auditorijai, yra labai gerai, negėdingai padaryti. Pavyzdžiui, Antono Megerdičevo „3 sekundės“ („Dviženije vverch“, 2017, – *red. past.*) apie krepšininkus 1972 m. olimpiadoje. Atsirado ir kuklių, nebrangių filmų, bet jie sukurti suprantant kino kalbą, turint kino jausmą.

Taip pat pastebėjau bendrą pasaulinę tendenciją, kad visuotinis kino juostos atsisakymas baigiasi. Vėl juntamas dėmesys jai. Tai irgi

Nukelta į 11 psl.

Savaitės tekstai

Ilona Vitkauskaitė

1. „The Economist“ kalbina šiuo metu turbūt žinomiausią filosofą ir kultūros kritiką Slavojų Žižeką, išleidusį naują knygą „Like a Thief in Broad Daylight“ („Kaip vagis vidury baltos dienos“). Pasak Žižeko, gyvename *postžmonijos* laikais. Šiuo terminu filosofas visų pirma siekia apibūdinti ne gamybos proceso automatizavimą ar robotizavimą, bet didėjančią mokslo, mašinų ir skaitmeninių medijų reikšmę socialinei kontrolei bei reguliavimui. Išsami visų mūsų veiksmų ir įpročių registracija skaitmeninei mašinai leidžia pažinti mus, net mūsų psichiką geriau, nei patys pažįstame save. Tad visuomenės kontrolei nebereikia taikyti senojo „totalitarinio“ atviro dominavimo būdo – esame manipuliuojami ir kontroliuojami, kai veikiame laisvai, sekdami savo poreikiais ir geismais. Tačiau yra dar viena ypatybė, įteisinanti *postžmonijos* sąvoką, – tiesioginio ryšio tarp mūsų smegenų ir skaitmeninio tinklo perspektyva. Kai tai atsitiks, pasak Žižeko, prarasime pagrindinę žmogiškąją skirtį – distanciją tarp išorinės realybės ir vidinio gyvenimo. Mintimis ne tik bus įmanoma tikrovės intervencija – mašina galės tiesiogiai žinoti, ką mąstome.

„Fredericas Jamesonas sakė, kad dabar daug lengviau įsivaizduoti pasaulio nei kapitalizmo pabaigą. Ši sarkastiška įžvalga tampa realybe: atrodo, kad kapitalizmas tam tikra nauja forma iš tikrųjų išgyvens pabaigą, bet ne pasaulio, o žmonijos“, – sako Slavojus Žižekas.

Pasak jo, persmelkęs politinį diskursą populizmas yra tiesiog naujas būdas įsivaizduoti kapitalizmą be „aštresnių briaunų“, be socialiai kenksmingų pasekmių. „Tai vienas iš dviejų žmonijos opiumų: vienas yra žmonės, kitas – pats opiumas. Chemija tapo neatsiejama mūsų dalimi: didžiuma mūsų gyvenimo priklauso nuo vaistais kontroliuojamų emocijų, pradedant kasdieniu migdomųjų tablečių vartojimu, baigiant sunkiaisiais narkotikais. Esame kontroliuojami ne tik nematomų socialinių galių – mūsų emocijos yra chemiškai stimuliuojamos. Aistringas visuomenės įsitraukimas Vakaruose daugiausia yra populistinė neapykanta ir tai mus atveda prie kito žmonijos opiumo – populistinės svajonės, kuri turėtų užmaskuoti mūsų pačių antagonizmus.“

Žižekas pastebi, kad į politiką sugrįžta tradicinio autoritarinio vadovo figūra, nors ir klouno pavidalu. Tačiau filosofas nesidrovi išreikšti noro, kad pasirodytų naujo tipo vadovas, kuris būtų ne disciplinavimo ar draudimų agentas; jo žinutė būtų ne „tu negali“ arba „tu privalai“, bet siūlymas daryti tai, kas atrodo neįmanoma esant dabartinei situacijai. Tai galimybė mąstyti už kapitalizmo ir liberaliosios demokratijos, kaip pagrindinės mūsų gyvenimo struktūros, ribų.

2. „The Economist“ taip pat kalbina britų dokumentinio kino kūrėją Adamą Curtisą, tokių filmų kaip „The Century of the Self“ (2005), „HyperNormalisation“ (2016) autorių. Jis sako, kad svarbiausia tema jam visada buvo galia ir tai, kaip ji veikia visuomenę. Pasak Curtiso, Amerikoje ir Europoje visi supranta, kad kapitalistinė sistema neveikia taip, kaip turėtų, kad viršūnėse daug korupcijos. Kai žurnalistai į tai pabaksnoja, visi baisisi, tačiau niekas nesikeičia ir sistema išlieka tokia pat. Curtisas mano, kad tai susiję su individualizmo įtaka politikai: „Mes visi norime būti individai ir nenorime matyti savęs kaip profesinių sąjungų, politinių partijų ar religinių grupių dalies. Norime būti individai, kurie išreiškia save ir kontroliuoja savo likimą. Dėl tokio hiperindividualizmo stiprėjimo visuomenėje politika pateko į beviltišką situaciją. Pojūtis, kad esi judėjimo, kuris galėtų mesti iššūkį galiai ir pakeisti pasaulį, dalis, pradėjo nykti ir jį pakeitė technokratinė valdymo sistema.“ Atsiradus kompiuterių tinklams tai leidžia valdyti žmones kaip grupes, tačiau sukuriant iliuziją, kad esame individai. Pasak Curtiso, to pasekmė – statiškas pasaulis, kuris neturi jokios ateities vizijos, nes nuolatos stebint tai, ką milijardai žmonių darė vakar ar užvakar, sakoma: „Jei jums patiko tai, patiks ir šitai.“

Curtisas mano, kad gyvename vaiduoklių istorijoje, įstrigę tarp savo elgesio šmėklų. Žinoma, socialinės medijos turi savų pliusų, ir tai senosios politikos alternatyva. Tačiau tai mus įkalina statiškame pasaulyje, kuriame vyrauja žvilgsnis į praeitį. Neįmanoma įsivaizduoti kažko naujo. Curtiso manymu, oponuoti visam tam galėtų vaizduotės politika, nes gero politiko darbas yra pasakyti: „Taip, suprantu jūsų baimes, tačiau mes galime kur kas geriau.“ Tik kad nebeliko kairiųjų politikų, galinčių pasiūlyti vienokią ar kitokią ateities viziją, bendram tikslui vienijančią istoriją. Tai ypač naudinga dešiniosios pakraipos politikams, pasitelkusiems nacionalizmo naratyvą.

Curtisas taip pat sako, kad politikai tapo vadybininkais, kad netekome politikos, pasakojančios paprastą, galingą ir romantišką istoriją, turinčios idėją, kur link einame ir kam visa tai. Tai klausimai, kuriuos žmonės užduoda sau. Jie ne tik klausia, kodėl negali gyventi geriau, bet ir kelia gilesnius, egzistencinius klausimus. Politika turėtų padėti rasti atsakymus. Ji turėtų sakyti: „Gyvename kartu dabar šioje šalyje, visuomenėje ir pastatysime kažką, kas liks po mūsų.“ Tačiau jei gyvename pasaulyje, kurį valdo individualizmas, neturime atsakymo, kas nutinka, kai mirštame. Pasak Curtiso, daug žmonių negali susitaikyti su savo mirtingumu, todėl mirtį projektuoja visam pasauliui. Kuriami košmariški armagedono scenarijai (pvz., dėl klimato atšilimo), tačiau vangiai imamasi realių politinių veiksmų, nes žmonės nieko negali įsivaizduoti po savo mirties.

„Farenheitas 11/9“

3. Geoffrey Macnabis iš „The Independent“ kalbasi su, ko gero, vienu komerciškai sėkmingiausių dokumentinio kino kūrėjų – amerikiečiu Michaelu Moore'u. Rudenį Moore'as pristatė naujausią savo filmą „Farenheitas 11/9“, kuriame bando suvokti vadinamuosius trampizmo laikus bei kaip iki jų buvo prieita, ir kuris yra savotiškas „antibušinio“ 2004-ųjų filmo „Farenheitas 9/11“ tęsinys. Prieštaringai vertinamas režisierius ir šį kartą sulaukė kritikos už tai, kad filme lygina Donaldą Trumpą su Hitleriu (vienoje iš filmo scenų Hitleris „prabyla“ Trumpo balsu). Moore'as prisimena Bertramo Grosso knygą „Draugiškas fašizmas“, kurioje teigiama, kad XXI a. fašizmas pasireikš ne koncentracijos stovyklomis ir svastikomis, o greičiau rodysis su šypsena veide per TV šou. Tai ne vienintelė filmo paralelė su nacių Vokietija. Moore'as rodo vokiečių žydų laikraštį, kuriame po Hitlerio atėjimo į valdžią 1933 m. skaitytojai buvo raminami, kad fiurerio retorika negalėtų tapti realybe, nes tai prieštarauja šalies konstitucijai. Taip filme tiesiamos tiesioginės paralelės su Amerikos liberaliosios žiniasklaidos raminimais. Taip pat Moore'as sako, kad į dabartinę politinę situacija JAV pateko ne dėl Trumpo, nes „ne jis sukūrė jovalą, kuriame esame. Net kai jo atsikratysime, jovalas išliks. Pas mus vis dar bus masinių šaudynių, žmonių, neturinčių sveikatos apsaugos. Filmas yra apie didesnį Trumpą – Trumpą, kuriuo esame mes, amerikiečiai.“

Atkelta iš 10 psl.

liudija, kad kino technologiškumas šiek tiek traukiasi, grįžta kino kaip proceso, paslapties, kurios negalima pačiupinėti, suvokimas... Mane tai džiugina. Gal tai vėl istorijos cikliškumas? Aišku, viskas bus kitaip, bet gal ta šakelė, jei jos nenukirs, kažkaip augs: pajusti malonumą nuo to, kaip padaryta, neskubant, šlifuojant kiekvieną detalę. Man rodos, kad toks sluoksnis, nors labai siauras, kine atsiranda.

Jūsų filmai pasižymi puikiais aktorių darbais. Įsimena net maži vaidmenys, jie nė kiek ne mažiau svarbūs nei pagrindiniai. Dažnai iš visų jų ir susidėlioja toks kolektyvinis laiko portretas.

Tiesos ar netiesos pojūtis dažnai atsiranda ne iš pagrindinių vaidmenų atlikėjų, o iš aplinkos, „teisingų“ antraplanių ar net trečiaplanių vaidmenų. Turiu daug laiko pasirengti ir tai yra galimybė viską kruopščiai apgalvoti. Man patinka atrinkti aktorius – niekad nepalieku to paskutinei minutei. Regis, vis dar moku atskirti gerus aktorius nuo blogų, tiksliau, „tinkančius“ konkrečiam vaidmeniui ir konkrečiam filmui. Todėl žiūrint ir susidaro įspūdis, kad jie visi geri ir gerai vaidina. Jei net ribotų galimybių aktoriui duodi tinkamą užduotį, naudoji jį tinkamame kontekste, jis atrodys labai įtikinimai, net nebūdamas didelis meistras. O jei dar pagrindinius vaidmenis atlieka labai geri aktoriai, tai jie tikrai suvaidins, kaip reikia.

Vėl prisiminiau Bergmaną, kuris niekada nerėkdavo ant aktorių, elgdavosi su jais pagarbiai. Atsiimdavo kiti filmavimo grupės nariai.

Visiškai jam pritariu. Aš pakeliu balsą tik išskirtiniais ir labai retais atvejais. Bet Bergmanas nedirbo su rusų aktoriais. Jis nežinojo, ką reiškia, kai aktorius ateina „po vakarykščio“. Taip būna retai, bet kartais aktoriui reikia priminti, kur jis yra ir kuo užsiima. Iš esmės mano santykiai su aktoriais labai geri. Aš juos myliu, suprantu, mano šeima aktorių – ir žmona, ir abi dukros aktorės.

Jūs visada dirbate su labai gerais kino kompozitoriais, filmai yra pelnę prizų už muziką.

Labai mėgstu gerą muziką kine. Muzika man padeda sukurti kontekstą. Mano filmuose jos gal net per daug. Bandau su tuo kovoti. „Darganoje“ net sakiau, kad kompozitoriaus nereikia, bus tik laiko garsai, sklindantys iš radijo ir televizorių. Viskas baigėsi kaip visada... Muzikos vėl daug. Skamba Eduardo Artemjevo, su kuriuo labai seniai norėjau dirbti, bet vis nepavykdavo, muzika. Stengiuosi dirbti su tais kompozitoriais, kurie moka sukurti melodiją. Man patinka, kai yra tema, melodija, o ne tik nerimastingų garsų rinkinys ar minimalistinė keturių natų muzika, sukurianti garsinę aplinką. Man patinka taip, kaip sename kine – graži įsimenanti melodija, tampanti filmo vizitine kortele. Todėl dirbu su kompozitoriais, turinčiais gerą klasikinį išsilavinimą.

Ką manote apie pasaulinę tendenciją, kai daug žinomų režisierių imasi serialų, kai serialai įgauna vis didesnę reikšmę?

Nemanau, kad bandau atitikti pasaulines tendencijas. Tiesiog ėjau ten, kur man tuo metu buvo įdomu. Ir kai pasirodo tavo darbo rezultatas, kurį žiūri 20 milijonų žmonių, tai, žinoma, visai kitas efektas. Kitas filmo žiūrėjimo, jo priėmimo efektas. Tai nelyginama su filmu, kuris važinėja po festivalius, tegul ir sėkmingai, gauna premijas, prizus, jį pažiūri nedidelis būrelis kino specialistų. Kai filmas pasiekia milžinišką auditoriją, kai tampa didžiulės šalies gyvenimo faktu, tegul savaitei ar mėnesiui, tai visai kitas savo darbo pojūtis.

Kita vertus, jei sumanytas filmas pasakoja ilgą ir sudėtingą žmogaus likimą, jį labai sunku sudėti į pusantros valandos juostą. Serialo, romano forma leidžia nuosekliai papasakoti žmogaus gyvenimą. Tai irgi svarbu. Dabar vyrauja toks skubotumas pasakojant istoriją dideliame ekrane, noras viską greitai ir aiškiai išdėstyti. Seriale gali sau leisti kaip romane ilgą nuoseklų įvykių dėstymą. Tada atsiranda ir visaverčiai aktorių darbai, leidžiantys jiems išgyventi didelę dalį kieno nors gyvenimo. Ir dar – serialų nekuriu kitais principais nei kino filmų. Netrumpinu nei pasiruošimo, nei filmavimo laiko. Darome viską ilgai, tiesiog paskui „sukarpome“ į atskiras serijas.

Ką dabar veikiate?

Sėdžiu Vilniuje ir pasakoju apie save.... Dabar laisvas laikotarpis, tik prieš mėnesį galutinai atidaviau „Darganą“. Taigi dabar atostogos, kurias leidžiu dairydamasis, skaitinėdamas, lėtai svarstydamas, ką daryti toliau. Tirpstant pinigams tas procesas greitės. O pasibaigus ir visai greit apsispręsiu.

Kalbėjosi Neringa Kažukauskaitė

Filmas apie italų baimes

Paolo Sorrentino apie „Silvio“

Šį penktadienį kino teatruose pradedamas rodyti naujausias italų režisieriaus Paolo Sorrentino („Didis grožis“, „Jaunystė“) filmas „Silvio“ („Loro“, Italija, Prancūzija, 2018). Provokuojančioje komedijoje režisierius klausia, kas yra didžiausias geismo objektas, ar galima turėti viską – meilę, pinigus, neribotą valdžią ir pripažinimą. Po šio filmo ne vienas kritikas prabilo apie atgimstantį politinį kiną. Pagrindinį vaidmenį „Silvio“ vėl sukūrė Toni Servillo. Pateikiame pagal reklaminį filmo bukletą parengtą pokalbį su režisieriumi.

Ar dabar geras laikas kurti filmą apie Berlusconi?

Prieš kurį laiką skaičiau Susan Sontag ir radau sakinį, kuris man buvo lyg nušvitimas: „Idėjos pradeda mane žavėti tada, kai liaujasi žavėti visus kitus.“ Būtent taip man ir atsitiko! Daug svarsčiau apie šį filmą ir tik kai Berlusconi neteko valdžios, ryškių šviesų, o jam nuėjus nuo scenos nusileido uždanga, nusprendžiau kurti filmą.

Kokia tikroji filmo tema?

Tai filmas apie šiuolaikinių italų, gyvenančių į Pietus ir Šiaurę padalintoje šalyje, baimes. Vienoje pusėje yra pietiečiai ir jų ydos bei privalumai, tinginystė, drąsa, niekšybė, kitoje – Šiaurės gyventojai ir juos kankinantis kalviniškas nerimas. Tai ir yra italai. Žinoma, ne tik tai. Filme pasakoju apie dešimtmetį, kuris nesulaukė tikslaus aprašymo, ir apie universalius jausmus. Tikiuosi, kad jie taip pat pergyvens savo laiką.

Kokios tai baimės?

Kiekvienas turi savų. Vieni bijo būti nustumti į provincialaus gyvenimo paraštes. Ši baimė paplitusi tarp tų, kurie paliko savo senelius ir rado vietą gražiuose saulėtuose miestuose. Kiti bijo atsilikti. Tai atavistinė baimė, atsiradusi dar prieš pasirodant Berlusconi. Kiti ieško trumpesnio kelio, įtartinų sandėrių ir greitų pinigų šalyje, kurioje žodis „etiška“ plačiau nežinomas, o polinkis elgtis amoraliai yra norma. Jaunų žmonių – vyrų ir moterų baimė būti ne savo vietoje, nuolatinio, didelio, niūraus nepasitenkinimo baimė, maskuojama pramogomis. Penkiasdešimtmetės Veronikos baimė būti nereikalingai, prarasti svarbą sau ir kitiems. Šią amžiaus baimę puikiai žinau pats.

O ko bijo Berlusconi?

Jo baimės tokios kaip visų. Senatvė ir mirtis. Filme to neparodžiau, bet jo finansuojami San Raffaelės ligoninės, hibernacijos ir nemirtingumo tyrimai – akivaizdūs šių baimių simptomai.

Filme nuskamba tokie žodžiai: „Paviršutiniškumas apgauna tik vidutinybes.“

Tai puikiai rodo, kad Berlusconi požiūris į tiesą vertas rašytojo plunksnos – tiesą nuo fantazijos skiria labai subtilus skirtumas. Ir net jei tuo naudojasi savo tikslams, jis žino, kad net melagingais teiginiais grįsto mito statymas gali reikšti ir progresą.

Stebite šį personažą neteisdamas.

Nenoriu į nieką baksnoti pirštu. Tai būtų pretenzinga ir arogantiška. Mieliau pasisakau tonu, kuris teisingai vadinamas revoliucingu, – kalbu švelniai. Gal su amžiumi tampame supratingesni. Filmas ar knyga, priešingai nei visada emocijų ir nervingumo kupinos žinios, yra paskutinis supratimo bastionas. Aš ieškojau supratimo. Mano filme nėra nugalėtojų ir pralaimėjusiųjų. Yra kupinas problemų pasaulis.

Berlusconi iškrėtė Jums pokštą grįždamas į politinę sceną, kai „Silvio“ pasirodė ekranuose.

Kai pradėjau filmą, jis buvo iškritęs iš žaidimo, bet tai milžiniškos valios, neįtikėtino išdidumo ir geležinio apsisprendimo žmogus. Jo sugrįžimas buvo tikėtinas. Filme tai nieko nekeičia, jis kalba apie jau pasibaigusį laikotarpį.

Kas buvo sunkiausia kuriant filmą?

Viskas! Kai pasakoji apie tikrus personažus, turi būti labai dėmesingas, jei nori išsaugoti vietą kūrybingumui. Todėl kurti filmą apie Berlusconi buvo daug sudėtingiau nei televizijos serialą apie įsivaizduojamą popiežių.

„Silvio“

Tačiau imtis filmo apie tokį įtakingą žmogų atrodo gana rizikinga. Ar buvo atvejų, kai gaudavote signalų, kad gali kilti problemų?

Kai kuri filmą apie tikrus žmones ir tikrus įvykius, kūrybos laisvė vis dėlto yra ribota. Šiuo atveju gana rimtai. Juk kalbame apie žmogų, daugiau nei dvidešimt metų vaidinantį svarbius vaidmenis didelės Europos šalies politinėje scenoje. Berlusconi užvaldė daugelio žmonių vaizduotę ir sugebėjo jais manipuliuoti. Iš tikrųjų neparašėmė nė vieno sakinio nedalyvaujant teisininkams. Jie mums nurodydavo, kurie scenarijaus fragmentai rizikingi. Žinoma, buvo svarbu išvengti teismų. Jei žinojome, kuo mums gali grėsti atskiri žodžiai, tai arba nuspręsdavome juos pakeisti, arba palikdavome su mintimi „kaip bus, taip bus“.

Tai turėjo būti kančia.

Laimei, mūsų filmas nėra biografinis, pasitelkiame metaforas, operuojame niuansais. Rodome didžiulę santrumpą to, ko liudininkai buvome Italijoje pastaraisiais metais. Rodome viziją ne politinės arenos, kurios pagrindas – svajonės apie tai, kad Italija gali būti didi šalis, bet gražios visuomenės, maitintos neįmanomais įgyvendinti pažadais, žlugimo. Kodėl taip atsitiko? Tai didelė paslaptis. Mano galva, raktas ją pažinti yra politikos, Bažnyčios ir mafijos santykiai. Mane tokie santykiai domina ir kiekviename naujame filme stengiuosi šiek tiek tų paslapčių atskleisti.

Ar turėjote progą asmeniškai susipažinti su Berlusconi?

Buvome susitikę du kartus. Pirmojo gerai neprisimenu, o antrasis įvyko, kai Berlusconi sužinojo, kad kuriame apie jį filmą, ir pakvietė mane papietauti. Kai paaiškinau, ką žadu rodyti, jis juokais paklausė, gal norėčiau filmuoti autentiškuose interjeruose. Faktas, kad šis žmogus vis dar sugeba viską nuleisti juokais, lėmė, jog mano apsisprendimas kurti filmą tapo dar tvirtesnis. „Silvio“ buvo tiesiog būtina sukurti.

Parengė K. R.

Rodo TV

Be ašarų

Dietologai perspėja, kad per šventes pavojinga persivalgyti, tik niekas neperspėja, kokį pavojų kelia šventinės lietuviškų televizijų programos. Didžiulės porcijos bukų kalėdinių komedijų ir lietuviškos estrados koncertų, laimingosios Valinskienės bei dar laimingesnių Mildažytės ir virėjos Beatos pasirodymai, manau, kenkia sveikatai, juk net kiekviena persaldinta banalybė privalo turėti ribas. Bandysiu pasiūlyti ko nors aštresnio.

Seimūnai dažnai seka baisias pasakas apie vaikų grobikus, pedofilus ir kitokius tėvų siaubus. Atomas Egoyanas filme **„Belaisvė“** (**BTV, 9 d. 21 val.**) rodo tėvą (Ryan Reynolds), kuris praėjus aštuoneriems metams po dukters pagrobimo pradeda įtarti, kad septyniolikmetė yra gyva. Ją uždaręs laiko pedofilas (Kevin Durand). Jis moko mergaitę groti pianinu ir rengia tapti savo pagalbininke. Pagrobtosios bylą tiria ir du policininkai – Rosario Dawson herojė Nikolė gaudo pedofilus internete, Scotto Speedmano Džefas velka sunkų praeities bagažą. Filme bus ir sąmokslas, ir priėmimas pas ambasadorių, ir susišaudymas apsnigtose gatvėse, mat veiksmas rutuliojasi Kanados provincijoje.

Daugybę nelaimių rodo italas Gabriele Muccino filme **„Išmokyk mane mylėti“** (**LRT, 6 d. 22.30**). Ko tik jo filme nėra. Rašytojas (Russel Crowe), kurio žmona žuvo per automobilio avariją, išgyvena nervinę krizę. Mamos besiilginti jo duktė atiduota giminėms. Atimta iš tėvo mergina (Amanda Seyfried) po dvidešimt penkerių metų taps socialine darbuotoja ir nesėkmingai kovos su kaltės jausmu bei jo sukelta nimfomanija.

Pamenu, vienas filmą recenzuojantis kritikas rašė, kad Muccino spausti žiūrovams ašaras mokėsi iš profesionalių elgetų: jis begėdiškai išnaudoja vaikų motyvą, rodo begalinę fizinę ir dvasinę kančią, tad net keista, kad filme nėra gyvūnų. Man viskas tapo aišku, kai sužinojau, kad Muccino yra garsus reklaminių filmų kūrėjas. Todėl jis ir nemoka subtiliai kurti charakterių ar įžengti į veikėjų pasaulį ir iškart bombarduoja žiūrovus dramomis. Kad reklama ir kančia panašių režisierių filmuose sugyvena puikiai, pavyzdžių toli ieškoti nereikia – prisiminkite, kiek lietuvių liejo ašaras per „Emiliją iš Laisvės alėjos“.

Roaro Uthaugo filmas **„Banga“** (**BTV, 10 d. 21 val.**) buvo nominuotas „Oskarui“ ir Norvegijoje tapo pačiu lankomiausiu 2015 m. filmu. Jis nežada užlieti ašarų bangomis ir pasakoja apie milžinišką cunamį, kurį sukėlė nuslydusi uola. Tai įvyko Norvegijoje prieš šimtą metų, bet filmas teigia, kad panašūs erozijos procesai gali pasikartoti ir dabar. Cunamio centre atsidurs kitas šeimos tėvas – geologas Kristianas (Kristoffer Joner), kuris stebi fiordo erozinius procesus ir tapo kolegų pašaipų objektu, mat yra prisiekęs darboholikas.

Iš klaustrofobiškos Farreno Blackburno **„Įkalintos“** (**TV1, šįvakar, sausio 4 d. 23.55**) nesišaipė tik didžiausi tinginiai. Šio psichologinio trilerio veikėja – vaikų psichologė ir našlė, gyvenanti viena Naujosios Anglijos kaime. Be abejo, jos gyvenimas pažymėtas traumos. Nežinau, ar Naomi Watts heroję galima vadinti darboholike, bet siaučiant pūgai jai teks gelbėti mažą berniuką.

Alejandro Amenabaro filmo **„Regresija“** (**TV3, 5 d. 00.30**) tema – satanizmas. Jo žadinama baimė lietuviams vis dar yra egzotika, bet juk ne veltui Seime susirinko teologų ir kitokių religijų specialistų. Detektyvas Briusas (Ethan Hawke) tirdamas Andželos Grei (Emma Watson) bylą taip pat priverstas kreiptis į psichologą, mat mergina kaltina tėvą seksualiai ją išnaudojus. Detektyvas tikisi, kad hipnozė padės išsiaiškinti paslaptis. Taip ir yra, nes paaiškėja, kad naktį, tėvui leidus, merginai buvo atliekami satanistų ritualai.

Dvi režisierės – amerikietė Niki Caro ir vokietė Maggie Peren – nusprendė parodyti, kaip kovoti su imigrantų baime. Filme **„Makfarlandas, JAV“** (**TV3, 5 d. 12.45**), remdamasi tikra istorija Caro rodo, kaip mažame Kalifornijos miestelyje treneris Vaitas (Kevin Costner) suburia lengvosios atletikos komandą beveik tik iš nelegaliai JAV atsidūrusių išeivių iš Lotynų Amerikos. Peren filmo **„Vandenyno spalva“** (**„LRT Plius“, 9 d. 21.20**) veikėja, vokiečių turistė, atvykusi į Kanarų salas, tampa liudininke, kaip skriaudžiami pabėgėliai. Natali susidraugauja su iš Kongo pabėgusiu Zoliu ir jo sūnumi.

Pastaraisiais metais gali pasirodyti, kad lietuviams didžiausią baimę kelia jų praeitis, todėl ją reikia mitologizuoti, pakylėti, paversti neliečiama. Du labiausiai dėmesio verti savaitės filmai – apie praeitį. 1986 m. sukurtame Alano Aldos filme **„Saldi laisvė“** (**„LRT Plius“, 5 d. 21 val.**) koledžo profesorius Berdžesas parašė tikrais įvykiais grįstą knygą apie kovos dėl nepriklausomybės laikus. Netrukus knyga susidomi kinematografininkai. Filmavimo grupė atvyksta į provincijos miestą, kurio gyventojai džiaugiasi atvykėliais. Nesidžiaugia tik Berdžesas, mat filmo scenaristas pavertė jo knygą banaliu vodeviliu. Filmas išsiskiria puikiu aktorių ansambliu – jame vaidina XX a. pradžioje kine debiutavusi didžiojo D.W. Griffitho filmų žvaigždė Lilian Gish, Michaelas Caine'as, Michelle Pfeiffer ir pats Alda (beje, 1978 m. viename televizijos filme jis suvaidino Simą Kudirką).

Pagrindinį vaidmenį Johno Maddeno filme **„Skola“** (**LRT, 6 d. 00.25**) sukūrė Helen Mirren. Ji vaidina Reičelę – buvusią „Mossad“ agentę (jauną Reičelę įkūnijo Jessica Chastain). Kartu su kitu savo kolega pensininku Stefenu jie gauna šokiruojančios informacijos apie bendradarbį Deividą. Visi trys jie tapo nacionaliniais didvyriais, kai 7-ojo dešimtmečio viduryje Rytų Berlyne susekė nacių nusikaltėlį Diterį Fogelį. Nauja informacija verčia abejoti viskuo, kas tada įvyko, o buvę agentai turės sumokėti praeities skolą, nors veikė apimti patriotiškų ir garbingų jausmų.

Jūsų –
Jonas Ūbis

MMMM

Sausio 4–13

Parodos

Vilnius

Nacionalinė dailės galerija
Konstitucijos pr. 22
XX a. Lietuvos dailės ekspozicija
Paroda „Kolega iš kitos genties. Menininkas susitinka su verslininku“
iki 13 d. – Antano Sutkaus fotoparoda „Kosmos“
Jono Dovydėno fotoparoda „11 kelionių į Afganistaną“

Vilniaus paveikslų galerija
Didžioji g. 4
Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai
Lietuvos dailė XVI–XIX a.
Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai
XIX a. 6–8 dešimtmečio fotografijų paroda „Juozapas Čechavičius ir jo epocha fotografijoje“

Radvilų rūmai
Vilniaus g. 24
Europos dailė XVI–XIX a.
„Dubingių ir Biržų kunigaikščiai Radvilos“
Lietuvių liaudies meno paroda „Mediniai stebuklai“

Taikomosios dailės ir dizaino muziejus
Arsenalo g. 3A
Paroda „Paryžiaus mados magai. 1920–1999 m.“

Vytauto Kasiulio dailės muziejus
A. Goštauto g. 1
Retrospektyvinė Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija
Retrospektyvinė paroda „Eva Kubbos: tarp horizontų“

Lietuvos nacionalinis muziejus
Arsenalo g. 1
Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a.
Lietuvių liaudies menas; Kryždirbystė
Arsenalo g. 3
Lietuvos archeologija

Vilniaus gynybinės sienos bastėja
Bokšto g. 20
Vilniaus gynybinės sienos istorijos ir ginkluotės ekspozicija
Naujausių Lietuvos archeologijos atradimų paroda

Kazio Varnelio namai-muziejus
Didžioji g. 26
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija

Signatarų namai
Pilies g. 26
Ekspozicija „Lietuvos kelias į valstybingumą nuo XIX a. II p. iki 1918 m. vasario 16 d.“

Gedimino pilies bokštas
Arsenalo g. 5
Gedimino pilies istorija ir ginklai
Interaktyvi ekspozicija „Laiko juostos vaizdai pro Gedimino pilies bokšto langus“
Apžvalgos aikštelė

Bažnytinio paveldo muziejus
Šv. Mykolo g. 9
Paroda „Nugalėk blogį gerumu: palaimintasis Jurgis Matulaitis (1871–1927)“
Paroda „Misijų stotelės. Lietuvių misionierių šimtmečio kelias“

MO muziejus
Pylimo g. 17
Paroda „Visas menas – apie mus“
Fotografijų paroda „Praeinantis kasdienis gyvenimas“

Valdovų rūmai
Katedros a. 4
„Aristotelis iš Akropolio. Antikos mąstytojo skulptūros paroda“
„Asmens tapatybės ir kelionės dokumentai Lietuvoje“
„Lietuva, Tėvyne mano… Adomas Mickevičius ir jo poema „Ponas Tadas“ (paroda skiriama Lietuvos ir Lenkijos valstybingumo atkūrimo šimtmečiui)

VDA parodų salės „Titanikas“
Maironio g. 3
iki 12 d. – Paulinos Pukytės paroda „Kažkas yra“

VDA galerija „Artifex“
Gaono g. 1
iki 12 d. – Marijos (Marijonos) Rinkevičiūtės-Žilevičienės paroda

A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“
Dominikonų g. 15
Dailininkų Tamošaičių kūryba
XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai

Šiuolaikinio meno centras
Vokiečių g. 2
iki 13 d. – Valdo Ozarinsko retrospektyva
Eli Cortiñas paroda „Remiksuotojai niekada nemiršta“
„JCDecaux premija“

Prospekto fotografijos galerija
Gedimino pr. 43
iki 12 d. – Algirdo Šeškaus paroda „dav day“

Vilniaus fotografijos galerija
Stiklių g. 4
Alvydo Donėlos fotografijų paroda „Paraiškos“

Pamėnkalnio galerija
Pamėnkalnio g. 1
iki 5 d. – Mindaugo Pridotko kūrybos paroda „Būti“

Galerija „Vartai“
Vilniaus g. 39
Julijono Urbono paroda „Planeta iš žmonių“

Galerija „Meno niša“
J. Basanavičiaus g. 1 / 13
iki 11 d. – Gintaro Makarevičiaus tapybos paroda „Laiko gaudyklė“

Pylimo galerija
Pylimo g. 30
Naujametinė tapybos paroda „Pavasaris ateis“ (Jonas Čeponis, Vincentas Gečas, Aloyzas Stasiulevičius, Leonardas Tuleikis, Rimas Bičiūnas, Raimondas Martinėnas, Jonas Daniliauskas, Galius Kličius, Solomonas Teitelbaumas)

AV17 galerija
Totorių g. 5
Nerijaus Ermino paroda „Mąstantis vandenynas. Svečiai“

Jono Meko vizualiųjų menų centras
Malūnų g. 8
Svajonės ir Pauliaus Stanikų paroda „Nuodėmės“

Savicko paveikslų galerija
J. Basanavičiaus g. 11
Jūratės Mitalienės tapyba

Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija
Vilniaus g. 39 / 6
Vizualiųjų menų konkurso „Genas: Lietuva“ paroda

Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras
Naugarduko g. 10 / 2
Paroda „Simonas Karczmaras: nuo Dievenškių iki Cfato“
iki 7 d. – fotografijų paroda „Litvakai Izraelio gatvėse“

Namų galerija „Trivium“
Vilkpėdės g. 7–105
Irenos Giedraitienės paroda „Karuselė“

Lietuvos nacionalinė UNESCO galerija
Šv. Jono g. 11
iki 5 d. – Jūratės ir Manto Mikulevičių tapybos, juvelyrikos paroda

Grafo galerija
Trakų g. 14
Linos Murel Jardorf paroda „Menas ir meilė“

Rašytojų klubas
K. Sirvydo g. 6
Arvydo Kašausko tapyba

„Skalvijos“ kino centras
Goštauto g. 2 / 15
Alexandre'o Clérisse'o šilkografijos estampų paroda „Cyclocolor“

Galerija TSEKH
Vytenio g. 6
Imanto Selenio paroda „Hawaii“

Kaunas

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus
V. Putvinskio g. 55
M.K. Čiurlionio biografijos ekspozicija
Paroda „Varkalis. Knygos, plakatai, piešiniai“

M. Žilinsko dailės galerija
Nepriklausomybės a. 12
Konstantino Žardalevičiaus tapybos paroda „Aseminė tapyba, kas tai?“
Prano Gailiaus retrospektyvinė paroda „Gyvenimo scenos“

Kauno paveikslų galerija
K. Donelaičio g. 16
Rimanto Antano Šulskio (1943–1995) paroda „Pasivaikščiojimai su paukščiu“, skirta menininko 75 metų jubiliejui
iki 13 d. – Audronės Petrašiūnaitės siuvinėtų kilimų ir grafikos paroda

A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus
V. Putvinskio g. 64
Dogu Bankovo paroda „Esu tas priešas, kurį tu, mano drauge, nužudei“, skirta Pirmojo pasaulinio karo pabaigos 100-osioms metinėms

Maironio lietuvių literatūros muziejus
Rotušės a. 13
Aleksndros Laucevičiūtės-Čipkienės darbų paroda
„Simonui Daukantui – 225“
„Mykolui Sluckiui – 90“
Vinco Kudirkos 160-mečiui skirta paroa „Lietuva, tėvyne mūsų“

Galerija „Meno parkas“
Rotušės a. 27
Kaido Oles (Estija) ir Jono Gasiūno paroda „Družba“

Klaipėda

Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija
Liepų g. 33
Paroda „Pranas Domšaitis (1880–1965). Nematyti kūriniai“

KKKC parodų rūmai
Didžioji Vandens g. 2
iki 6 d. – fotografijų projektas „KITI 9“. Tomo Tereko fotografijų paroda „Žuvis iš rajono“
Rodiono Petrovo paroda „Triukšmas“

Klaipėdos galerija
Bažnyčių g. 6
Paroda „Art Sale“

Šiauliai

„Laiptų“ galerija
Žemaitės g. 83
iki 5 d. – Algio Griškevičiaus tapybos paroda „ĮsiVaizdavimai“
iki 5 d. – tarptautinė miniatiūrų paroda „Laikuotė“
nuo 8 d. – Raimundo Sližio (1952–2008) tapybos paroda
nuo 11 d. – tarptautinė grafikos ir fotografijos paroda „Žiupsnelis druskos“

Dailės galerija
Vilniaus g. 245
Algimanto Aleksandravičiaus paroda „Šimtmečiui šimtas“ (portretai)

Šiaulių universiteto dailės galerija
Vilniaus g. 141
nuo 4 d. – Sigito Laurinavičiaus, Egidijaus Radvensko, Artūro Stančiko tapybos bei keramikos paroda „3D“

Panevėžys

Fotografijos galerija
Vasario 16-osios g. 11
Žilvino Kropo fotografijų paroda „Saulėraščių iliuminacija“

„7md“ rekomenduoja

Dailė

Paroda Bažnytinio paveldo muziejuje „Misijų stotelės. Lietuvių misionierių šimtmečio kelias“ įdomi ne tik kaip kunigo Antano Saulaičio SJ kelių įvaizdinimas, bet ir kaip vientiso pasaulio įtrūkis – indėniškas Kristus, Marija ir šventieji primena, kaip skirtingai tas pats pasaulis gali atrodyti. Muziejus kaip paprastai išsiskiria aukštu eksponavimo lygiu. Paroda veikia iki gegužės 3 d.

Muzika

Sausio 13 d. 18 val. Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatre vyks renginys Sausio 13-osios aukų atminimui. Skambės monumentalusis Onutės Narbutaitės opusas „Tres Dei Matris Symphoniae“ („Trys Dievo Motinos simfonijos“) mišriam chorui ir orkestrui. Trys didelės dalys – „Angelus Domini (*symphonia prima*)“, „Bethleem (*symphonia secunda*)“ ir „Mater Dolorosa (*symphonia tertia*)“ – apima tris svarbiausius su Kristumi ir Marija susijusius Naujojo Testamento įvykius – Apreiškimą, Jėzaus gimimą ir Nukryžiavimą. Šį triptiką įrėmina trumputė įžanga (*Introitus*), kurioje panaudotas „Giesmių giesmės“ teksto fragmentas, bei pabaigos malda (*Oratio*), kurioje skamba Hildegardos von Bingen giesmės tekstas. Pagrindinės trys dalys parašytos remiantis tradiciniais *Ave Maria*, *Gloria* ir *Stabat Mater* tekstais. Atlikėjai: Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras, Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro choras, Kauno valstybinis choras, dirigentas Robertas Šervenikas.

Teatras

Vilniaus „Menų spaustuvėje“ sausio 12–20 d. devintą kartą vyks festivalis vaikams ir jaunimui „Kitoks“, kuriame dalyvaus trupės iš Švedijos, Belgijos, Prancūzijos ir Ispanijos. Festivalį pradeda instaliacija kūdikiams „Paslapčių sodas“. Po to programoje pristatomi trys vaikų spektakliai, kuriuose svarbūs objektai: „Tuščiagalvis“, „Raudonas kamuolys“ bei „Rankos“. Taip pat bus parodytas šiuolaikinio cirko spektaklis „Tvarkos diena“. O paaugliams nuo 15 m. šiemet skirtas dokumentinis švedų monospektaklis apie tikrus 2006-ųjų įvykius Vokietijoje jaunuoliui surengus ginkluotą išpuolį savo mokykloje. Pasak programos sudarytojos Jolitos Balandytės, „šiųmetė programa – aukštos kokybės klasikos, tikro ir nuoširdaus teatro vaikams ir jaunimui derinys“.

Spektakliai

Vilnius

Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras
4 d. 18.30 – J. Strausso „VIENOS KRAUJAS“. Dir. – J. Geniušas
7 d. 11 val. *Kamerinėje salėje* – koncertas kūdikiams „Muzika mažoms ausytėms“. Griežia LNOBT orkestro muzikantai: V. Makrickienė (smuikas), G. Kriščiūnaitė (smuikas), M. Makrickas (altas), M. Rutkauskas (violončelė). Koncerto vedėjas T. Dapšauskas, scenografė G. Jonaitytė
9, 10 d. 18.30 – G. Bizet „KARMEN“. Dir. – R. Šervenikas
11, 12 d. 18.30 – S. Prokofjevo „ROMEO IR DŽULJETA“. Dir. – M. Staškus

Nacionalinis dramos teatras
4, 5 d. 18 val. *Panevėžio bendruomenių rūmuose*, 10, 11 d. 18 val. *Klaipėdos žvejų rūmuose* – Molière'o „TARTIUFAS“. Režž. – O. Koršunovas

Mažoji salė
5 d. 12, 14 val., 6 d. 12 val. – J. Pommerat „RAUDONKEPURĖ“. Režž. – P. Tamolė
9 d. 19 val. – L. Adomaičio „VOICEKAS“ (pagal G. Büchnerį). Režž. – A. Obcarskas
10, 11 d. 19 val. – A. Jevsejevo, E. Vitkutės „NEŽINOMA ŽEMĖ. ŠALČIA“. Režž. – J. Tertelis
12 d. 19 val., 13 d. 16 val. – J. Strømgreno „DURYS“. Režž. – J. Strømgrenas

Studija
12 d.16 val. – I. Šeiniaus „KUPRELIS“. Insc. aut. – A. Vozbutas, režž. – P. Markevičius

Valstybinis jaunimo teatras
5 d. 12 val. – V.V. Landsbergio „ARKLIO DOMINYKO MEILĖ“. Režž. – A. Vidžiūnas (Salė 99)
6 d. 12, 13.30, 15 val. *teatro fojė* – „KALTŪNAS“. Režž. – S. Norkutė
8, 9 d. 18 val. – „ŠVEIKAS“ (pagal J. Hašeko romaną). Režž., scenogr. ir inscenizac. aut. – A. Juška (Salė 99)

Vilniaus mažasis teatras
5 d. 18.30 – „MANNO LAIMĖ (pagal Th. Manno noveles). Režž. – G. Balpeisova
6 d. 12 val., 13 d. 12, 14 val. – „MANO BATAI BUVO DU“. Idėjos aut. ir režž. – G. Latvėnaitė
9 d. 18.30 – J. Tumo-Vaižganto „DĖDĖS IR DĖDIENĖS“. Režž. – G. Tuminaitė
10 d. 18.30 – M. Ivaškevičiaus „MADAGASKARAS“. Režž. statytojas – R. Tuminas, režž. – A. Dapšys
11, 12 d. 18.30 – Žemaitės „MARTI“. Režž. – G. Tuminaitė, dramaturgė – P. Pukytė

Oskaro Koršunovo teatras
7 d. 19 val. *OKT studijoje* – B. Brechto „VESTUVĖS“. Režž. – O. Koršunovas
8 d. 18 val. *Ukmergės kultūros centre* – W. Shakespeare'o „HAMLETAS“. Režž. – O. Koršunovas
9 d. 19 val. *OKT studijoje* – „TRANS TRANS TRANCE“. Režž. – K. Gudmonaitė
13 d. 19 val. *OKT studijoje* – PREMJERA! M. Vildžiaus G. Labanauskaitės „Y“. Režž. – A. Leonova, scenogr. – I. Komissarova, muzika – A. Šiurys, videodail. – V. Narbutas. Vaidina V. Novopolskis, Š. Zenkevičius, I. Šepetkaitė, A. Šuminskaitė

Rusų dramos teatras
4 d. 18.30 – D. Maslowskos „MUMS VISKAS GERAI“. Režž. – E. Švedkauskaitė (Erdvė A–Z)
5 d. 18.30 – PREMJERA! „IDIOTAS“ (pagal F. Dostojevskio romanus „Idiotas“ ir „Demonai“). Režž. – A. Jankevičius

9 d. 18.30 – H. Ibseno „HEDA GABLER“. Rež. – E. Švedkauskaitė
10 d. 12 val., 13 d. 12, 15 val. – PREMJERA! A. Čechovo „KAŠTONĖ“. Rež. – M. Čaplina
11 d. 18.30 val. – PREMJERA! M. von Mayenburgo „URODAS“. Rež. – A. Špilevojus
12 d. 18.30 – A. Čechovo „MEŠKA“. Rež. – K. Krasilnikovaitė
12 d. 18 val. *Utenos kultūros centre* – „VIENIŠAS ŽMOGAUS BALSAS“ (pagal S. Aleksijevič knygą „Černobylio malda“). A. Metalnikovos monospektaklis. Rež. – V. Dorondovas

Vilniaus teatras „Lėlė“
Didžioji salė
5 d. 12 val. – „DAKTARAS DOLITLIS“ (pagal H. Loftingą). Rež. – R. Driežis
6 d. 12 val. – Just. Marcinkevičiaus „VORO VESTUVĖS“. Scen. aut. ir rež. – A. Mikutis
12 d. 12 val. – „PINOKIS“ (muzikinis spektaklis vaikams pagal C. Collodi pasaką). Rež. – Š. Datenis
13 d. 12 val. – Just. Marcinkevičiaus „GRYBŲ KARAS“. Rež. – A. Mikutis
Palėpės salė
6 d. 16 val. – „RAUDONKEPURĖ“ (pasakų apie Raudonkepuraitę motyvais). Rež. ir dail. – V. Mazūras
13 d. 16 val. – N. Indriūnaitės „COLIUKĖ“ (H.Ch. Anderseno pasakos motyvais). Rež. ir dail. – R. Driežis
Mažoji salė
5 d. 14 val. – N. Indriūnaitės „BALTOS PASAKOS“ (pagal H.Ch. Anderseno pasakas). Rež. – N. Indriūnaitė
6 d. 14 val. – „AUKSO OBELĖLĖ, VYNO ŠULINĖLIS“ (pagal lietuvių liaudies pasaką). Scen. aut. ir rež. – R. Driežis
12 d. 14 val. – „ČIA BUVO / ČIA NĖRA“. Rež. – Š. Datenis
13 d. 14 val. – „GĖLIŲ ISTORIJOS“ (pagal A. Saksės knygą „Pasakos apie gėles“). Pjesės aut. ir rež. – N. Indriūnaitė

„Menų spaustuvė“
4 d. 18.30 *Kišeninėje salėje* – PREMJERA! „SAULĖTOJI LINIJA“ (pagal I. Vyrypajevo pjesę). Kūrėjai J. Tertelis ir V. Šumilovaitė-Tertelienė (teatras „Atviras ratas“)
5 d. 18 val. *Kišeninėje salėje* – „LAISVINAMIEJI“. Aut. – K. Legenis ir P. Šimonis
12, 13 d. 10, 14 val. *Juodojoje salėje* – „KITOKS ’19“: „PASLAPČIŲ SODAS“. Choreogr., scenos ir šviesų dizainas D.A. Thelander (Švedija)

Kaunas

Nacionalinis Kauno dramos teatras
4 d. 15 val., 6, 13 d. 12 val. *Mažojoje scenoje* – „BŪTYBĖS“. Rež. – E. Kižaitė
4 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – W. Shakespeare’o „HAMLETAS“. Rež. – V. Bareikis
5 d. 15 val. *Didžiojoje scenoje* – A. Škėmos „BALTA DROBULĖ“. Rež. – J. Jurašas
5 d. 19 val. *Rūtos salėje* – „VASARVIDIS“ (pagal W. Shakespeare’o „Vasarvidžio nakties sapną“). Rež. – E. Kižaitė
6 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – G.E. Lessingo „NATANAS IŠMINTINGASIS“. Rež. – G. Varnas
8 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – G. Labanauskaitės „ŽALGIRĖS“. Rež. – V. Bareikis
8, 9 d. 19 val. *Ilgojoje salėje* – A. Čechovo „PALATA“. Insc. aut. ir rež. – R. Kazlas
10 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – M. Frischo „BIOGRAFIJA: VAIDINIMAS“. Rež. – G. Varnas
11 d. 18 val. *Mažoje scenoje* – M. von Mayenburgo „BJAURUSIS. SKALPELIO PJŪVIS“. Rež. – V. Malinauskas
12 d. 12 val. *Ilgojoje salėje* – I. Paliulytės „ANDERSENO GATVĖ“ (H.Ch. Anderseno biografijos ir pasakų motyvais). Rež. – I. Paliulytė
12 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – J. Sobolio „GETAS“. Rež. – G. Varnas (NKDT kartu su „Utopia teatru“)
13 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – „GENTIS“. Rež. – A. Jankevičius

Kauno valstybinis muzikinis teatras
4, 5 d. 18 val. – I. Kálmáno „MISTERIS X“. Rež. – V. Streiča, dir. – J. Janulevičius
6 d. 12 val. – „SNIEGO KARALIENĖ“. Dir. – J. Janulevičius
6 d. 18 val. – J. Strausso „VIENOS KRAUJAS“. Dir. – V. Visockis
9, 10 d. 18 val. – „ADAMSŲ ŠEIMYNĖLĖ“. Pastatymo meno vad. – K.S. Jakštas, muzikinis vad. – J. Geniušas, dir. – R. Šumila
11, 12 d. 18 val. – F. Wildhorno „GRAFAS MONTEKRISTAS“ (pagal A. Dumas romaną). Dir. – J. Janulevičius
13 d. 12 val. – T. Kutavičiaus, V. Palčinskaitės „NYKŠTUKAS NOSIS“. Dir. – V. Visockis
13 d. 18 val. – E. Johno, T. Rice’o „AIDA“. Dir. – J. Janulevičius

Kauno kamerinis teatras
6 d. 16, 19 val. – B. Brechto „VESTUVĖS“. Rež. – O. Koršunovas (O. Koršunovo teatras)
9 d. 19 val. – M. Duras „HIROŠIMA, MANO MEILE“. Rež. – R. Abukevičius
10, 11 d. 18 val. – T. Jansono „NACIONALINĖS DARŽOVĖS“. Rež. – A. Dilytė
12 d. 11, 13.30, 16 val., 13 d. 14, 16.30 val. – „ATVIRA ODA“. Rež. – K. Žernytė („Pojūčių teatras“)
12 d. 18 val. – „MARI KARDONA“. Rež. – A. Jankevičius
13 d. 12 val. – D. Bisseto „MEGZTINIS“. Rež. – G. Aleksa

Kauno lėlių teatras
5, 6 d. 12 val. – „BALTA SNIEGO ŽMOGELIUKŲ KELIONĖ“. Rež. – O. Žiugžda
5 d. 13 val. – „PASAKŲ NAMAI“ (pagal L. Petkevičiūtės kūrinį). Aut. ir rež. – R. Bartninkaitė
12, 13 d. 12 val. – „MEŠKIUKO GIMTADIENIS“. Rež. – R. Bartninkaitė

Klaipėda

Klaipėdos valstybinis dramos teatras
4 d. 18 val. – spektaklis - ekskursija apie Klaipėdos dramos teatrą „Kėdė iš komedijų namo“
5 d. 18.30, 6 d. 17 val. *Didžiojoje salėje* – G. Grajausko „KAS PRIEŠ MUS“. Rež. – J. Vaitkus
11 d. 18.30 *Kamerinėje salėje* – P.O. Enquisto „LŪŠIES VALANDA“. Rež. – M. Ķimele
12 d. 18.30 *Mažojoje salėje* – R. Bugavičutes-Pēces „MAMA DRĄSA“ (pagal B. Brechtą). Rež. – E. Seņkovas (Latvija)
13 d. 17 val. *Didžiojoje salėje* – A. Juozaičio „KARALIENĖ LUIZĖ“. Rež. – G. Padegimas

Klaipėdos muzikinis teatras
5 d. 18 val. *„Švyturio“ arenoje* – J. Kanderio „ČIKAGA“. Dir. – V. Konstantinovas
12 d. 12 val. *Žvejų rūmuose* – N. Sinkevičiūtės „PASAKA BE PAVADINIMO“

Šiauliai

Šiaulių dramos teatras
4 d. 18.30 – M. Lado „LABAI PAPRASTA ISTORIJA“. Rež. – G. Padegimas
5 d. 18 val. – H. Ibseno „NORA“. Rež. – S. Račkys
6 d. 12 val. – „BLUSYNO PASAKOJIMAI“ (pagal G. Morkūno knygą). Rež. – A. Gluskinas
6 d. 18 val. – A. Nicolaj „RUDENS ISTORIJA“. Rež. – J. Žibūda
12 d 18 val. – PREMJERA! A. Špilevojaus „BAGADELNIA“. Rež. – A. Špilevojus
13 d. 10, 11.30 *Mažojoje salėje* – „VANDENINIS NUOTYKIS“. Idėjos aut. ir rež. – B. Banevičiūtė
13 d. 18 val. – A. Tarno „DIBUKAS“. Rež. – R. Banionis

Panevėžys

Juozo Miltinio dramos teatras
4 d. 18 val. – W. Russello „MOTERIMS IR JŲ VYRAMS“. Rež. – L. Kondrotaitė
6 d. 12 val. – „PATS BAISIAUSIAS SPEKTAKLIS“. Rež. – L. Kurjački
11 d. 18 val. – PREMJERA! T. Bernhardo „TEATRALAS“. Rež. – J. Tertelis, dail. – B. ir P. Bocullaitės, komp. – M. Bialobžeskis. Vaidina A. Kėleris, V. Kupšys, I. Savickaitė ir kt.
13 d. 12 val. – S. Maršako „KATĖS NAMAI“. Rež. – V. Mazūras
13 d. 18 val. – R. Granausko „RŪKAS VIRŠ SLĖNIŲ“. Rež. – R. Banionis

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija
6 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – kamerinės muzikos koncertas „Skiriama François Couperinui“. Ansamblis „Musica humana“, vokalinis duetas „Cantus coronatus“: S. Liamo (sopranas), N. Petročenko (mecosopranas). Solistai R. Beinaris (obojus) I. Girdžiūnaitė (smuikas), G. Populaigė (smuikas). Dir. – A. Vizgirda. Programoje F. Couperino, M.-A. Charpentier, J.-Ph. Rameau, M. Marais kūriniai
13 d. 18 val. *Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatre* – „Trys Dievo Motinos simfonijos“. Sausio 13-osios aukų atminimui. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras, Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro choras (meno vad. Č. Radžiūnas), Kauno valstybinis choras (meno vad. ir vyr. dir. P. Bingelis). Dir. – R. Šervenikas. Programoje O. Narbutaitės „Trys Dievo Motinos simfonijos“

Vilnius

Lietuvos muzikų rėmimo fondas
7 d. 18 val. *Vilniaus universiteto Šv. Jonų bažnyčioje* – koncertų ciklas „Alma Mater musicalis“. Fortepijoninis trio „Musica Camerata Baltica“ („Lietuvos Jeruzalė“): L. Melnikas (fortepijonas), B. Traubas (smuikas), V. Kaplūnas (violončelė). Programoje A. Šenderovo, E. Blocho, J. Stutschewskio kūriniai. Koncerto vedėja muzikologė L. Ligeikaitė

Šv. Kotrynos bažnyčia
5 d. 19 val. – V. Norkūno klavesino rečitalis „Hortus musicus“
11 d. 18 val. – folkloro ansamblio „Erqvani“ koncertas (Gruzija)
12 d. 19 val. – akustinis „Colours Of Bubbles“ koncertas „Home“

Vakarai

Vilnius

Valdovų rūmai
5 d. 13 val. – Pasitinkant Tris karalius. Edukacinė viduramžių muzikos popietė „Toli rytuose...“. Gieda vokalinis ansamblis „InCampoAperto“
9 d. 18 val. – vieši debatai „Klasikų debatai: Aristotelis prieš Platoną“. Moderuoja filosofas V. Bartninkas

Nacionalinė M. Mažvydo biblioteka
7 d. 18 val. *Valstybingumo erdvėje* – A. Bučio knygos „Lietuvių karaliai ir Lietuvos karalystė *de facto* ir *de jure* viduramžių Europoje“ pristatymas. Dalyvauja knygos autorius A. Bučys, akademikas E. Jovaiša ir aktorius G. Storpirštis
8 d. 17.30 *Renginių erdvėje* – „Metų knygos rinkimai“. Susitikimas su knygos „Amžinybė manęs nejaudina“ autoriumi S. Parulskiu. Rašytoją kalbina filosofė, eseistė, literatūros kritikė J. Baranova
9 d. 17.30 *Konferencijų salėje* – S. Žvirgždo paskaitos apie fotografiją. „Lietuvos peizažai“
10 d. 17 val. *Valstybingumo erdvėje* – „Metų knygos rinkimai“. Susitikimas su knygos „Pravardės“ autoriumi L. Gutausku. Rašytoją kalbina literatūros kritikas P. Bražėnas

Bibliografinės žinios

MENAS. FOTOGRAFIJA

Dailės kritikos (meta)metodologijos metmenys / [Chudožnik (Robertas Gritėnas), Redas Diržys, Gustas Jagminas ... [et al.]. – Alytus : [Alytaus dailės mokykla] : Alytaus kvantinės ir negatyviosios semiotikos universitetas, [2018]. – 349, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-609-96060-0-2

Ir ožka neša laimę : komiksų knyga žydų liaudies pasakos motyvais / Ilja Bereznickas. – Vilnius : Mintis, 2018. – 101, [3] p. : iliustr.. – Tiražas 600 egz.. – ISBN 978-5-417-01107-8 (įr.)

Kraštovaizdžio architektūra Baltijos šalyse – šimtmečio retrospektyva ir ateities perspektyvos = Landscape architecture in the Baltic States – a century retrospective and future perspectives = L’architecture de paysage dans les Etats baltes – des rétrospectives du siècle et les perspectives futures : mokslo darbų leidinys / Lietuvos kraštovaizdžio architektų sąjunga, Aleksandro Stulginskio universitetas, Klaipėdos universitetas, Vilniaus Gedimino technikos universitetas ; [sudarytojai ir atsakingieji redaktoriai Steponas Deveikis, Petras Grecevičius, Mantas Pilkauskas]. – Vilnius : [Lietuvos kraštovaizdžio architektų sąjunga], 2018. – 216 p. : iliustr., faks.. – Tiražas 200 egz.. – ISBN 978-609-95567-8-9

Litvakai Izraelio gatvėse = Litvaks on the streets of Israel : [Roza Litay, Carol Hoffman, Lia Shiboleth] : [parodos katalogas, 2018–2019, Vilnius] / [vertėja Diana Guogienė]. – [Vilnius] : Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus, [2018]. – 39, [5] p. : iliustr., portr.. – ISBN 978-9955-767-31-2

Neregėta Lietuva : [fotoalbumas] / Marius Jovaiša ; [gamtos ir paveldo aprašymų autorius Libertas Klimka]. – [Vilnius] : Unseen pictures, [2018]. – 455 p. : iliustr.. – ISBN 978-609-8022-20-9 (įr.)

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Amžinai ir vieną dieną : [kūrybos rinktinė] / Martynas Lukošiūnas. – Utena : Utenos Indra, 2018. – 246, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 400 egz.. – ISBN 978-609-455-420-9 (įr.)

Colloquia / Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas ; redaktorių kolegija: Jūratė Sprindytė (vyriausioji redaktorė) ... [et al.]. – Vilnius : Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2017-2018. – ISSN 1822-3737

Nr. 39. – 2017. – 217, [1] p.

Nr. 40. – 2018. – 185, [1] p. : faks.

Klasikinės anglakalbės poezijos perlai = Gems of classic English poetry : prarastojo rojaus ilgesys / sudarė ir išvertė Lionginas Pažūsis. – Vilnius : Alumnus, 2017. – 189, [2] p.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-9955-9572-3-2 (įr.)

Knygyno istorijos / Jurga Tumasonytė. – [Vilnius] : Knygynas eureka!, [2018]. – 38, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 200 egz.. – ISBN 978-609-95244-2-9

Laiko properšos : su meile ir pagarba : [novelių ir esė rinkinys] / Juozas Lapienis. – Utena : Utenos Indra, 2018. – 247, [1] p. : iliustr., faks.. – Tiražas 230 egz.. – ISBN 978-609-455-416-2 (įr.)

Metelinga : стихотворения и не только / Томас Венцлова ; составила и перевела А. Герасимова. – Вильнюс : BMK leidykla, 2018. – 298, [1] p. : iliustr., faks., portr.. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-609-468-179-0

Paskutinis išdalijimas : [romanas] / Wiesław Myśliwski ; iš lenkų kalbos vertė Kazys Uscila. – Vilnius : Mintis, [2018]. – 471, [1] p.. – (Šiuolaikinis Europos romanas). – Tiražas 800 egz.. – ISBN 978-5-417-01108-5

Saulės dėmės = Sunspots = Пятна на солнце / Alfonsas Šuliauskas ; [Domo Glatkausko iliustracijos]. – Druskininkai : [Raifa] : R. Kvaraciejus, 2018. – 117, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-95764-7-3 (įr.)

Sugrįžimas savyje kitur : [knyga apie meilę, bet ne romanas...] / Simonas ir Birutė. – Utena : Utenos Indra, 2018. – 371, [1] p.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-455-423-0

Sulopyta širdis : trumpi pasakojimai sielai / Bruno Ferrero ; [iš italų kalbos vertė Ina Jakaitė]. – Vilnius : Katalikų pasaulio leidiniai, [2018]. – 79, [2] p., įsk. virš. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-9955-29-393-4

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS IR JAUNIMUI

Apie šviesą lange : kasdienybės pasakos / Eglė Venslovaitė Šiliūnienė ; iliustravo Lauksminė Steponavičiūtė. – Vilnius : [Grafija], 2018. – [50] p. : iliustr.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-8048-31-5

Du gaideliai : lietuvių liaudies daina / [dailininkė Tania Rex]. – [Vilnius] : We love Lithuania, 2018. – [17] p., įsk. virš. : iliustr.. – Tiražas 4000 egz.. – ISBN 978-609-95773-2-6

Kalėdinių varpelių pasakaitės : kalėdinės istorijos mažyliams / [vertė Alfredas Steiblys] ; [nupiešė Maria Rita Gentili]. – Vilnius : [Trys nykštukai], [2018]. – 1 dėžutė (5 kn.). – ISBN 978-9955-07-713-8

[Kn. 1], Kalėdų paslaptys. – [2018]. – [14] p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – (Įr.)

[Kn. 2], Kalėdų senelis ir elfai. – [2018]. – [14] p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – (Įr.)

[Kn. 3], Kalėdinė staigmena. – [2018]. – [14] p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – (Įr.)

[Kn. 4], Kalėdų senelio kelionė. – [2018]. – [14] p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – (Įr.)

[Kn. 5], Pasprukusi dovanėlė. – [2018]. – [14] p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – (Įr.)

Vienaragis Mao : pasaka / Paulina Botyriūtė ; [iliustratorė Solveiga Rokaitė]. – [Kaunas] : [Indigo print] ; Marijampolė : Novos gama, [2018]. – 71, [1] p. : iliustr.. – ISBN 978-609-8078-43-5

Parengė Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Informacijos mokslų departamento Nacionalinės bibliografinės apskaitos skyrius

Savaitės filmai

„Silvio“

Astridos Lindgren jaunystė ***

Astrid Ericcson – gyva ir protinga paauglė. Ji gyvena su tėvais ir šeima Smalandijos fermoje, mirtinai nuobodžiauja per mišias ir mėgsta šokius. Jos literatūrinis talentas akivaizdus, todėl mergina įsidarbina vietinio laikraščio redaktoriaus Reinholdo Blombergo asistente. Netrukus prasidės Astrid ir dvigubai už ją vyresnio vedusio Blombergo romanas. Būtent šis romanas ir jo pasekmės (nėštumas, vaiko gimimas) užima didelę biografinio filmo apie rašytoją Astrid Lindgren dalį. Būsimosios rašytojos jaunystė buvo dramatiška, mergina buvo priversta priimti sunkius sprendimus, atsisakyti sūnaus. Pernille Fischer Christensen filme pagrindinius vaidmenis sukūrė Alba August, Henrikas Rafaelsenas, Trine Dyrholm (Švedija, Danija, 2018). (Vilnius, Kaunas)

Kaltė ****

Vakaras bendrojo pagalbos telefono būstinėje. Policininkas Asgeris (Jakob Cedergren) nekantriai laukia, kada baigsis jo pamaina. Išgėrę vairuotojai, apvogti prostitučių klientai, pokštininkai erzina Asgerį, bet išsigandusios moters skambutis sužadina nerimą. Moteris pagrobta, automobilis važiuoja nežinoma kryptimi. Asgeris bando padėti pagrobtajai remdamasis savo patirtimi, intuicija ir telefonu... Debiutanto Gustavo Möllerio filmas pristatytas „Oskarui“, pelnė žiūrovų apdovanojimus Sandanso, Roterdamo, Sietlo ir Transilvanijos kino festivaliuose. Filmo veiksmas neperžengs būstinės ribų, bet įtampa nuolat stiprės, pasakojamos istorijos vingiai liks nenuspėjami iki paskutinių akimirkų (Danija, 2018). (Vilnius)

Laimingasis Ladzaras ****

Kylanti Europos kino žvaigždė trisdešimt šešerių italų režisierė ir scenaristė Alice Rohrwacher Kanuose šiemet apdovanota už geriausią scenarijų. „Super 16 mm“ juostoje kurtas filmas pasakoja apie Dievo ir žmonių pamirštame Sicilijos kaimelyje gyvenantį Ladzarą (Adriano Tardiolo), kurį išnaudoja ir baronienė (Nicoletta Braschi), ir kaimiečiai. Šis italų neorealizmą verčiančios prisiminti pasakos veikėjas yra nuoširdžiausio gerumo, kurį visi suvokia kaip kvailumą, įsikūnijimas. Kai Ladzaras priglaus nuobodžiaujantį baronienės sūnų, šis nuspręs pasinaudoti vaikino naivumu ir pasilinksminti. Rohrwacher pasakoja apie šiuolaikinę vergystę, panieką vargšams ir kapitalizmą. Filmo istorija paremta 9-ajame dešimtmetyje Italijoje nuskambėjusiu skandalu, kai markize pasivadinusi dama įkūrė tabako plantaciją ir išnaudojo darbininkus, aiškindama, kad jie jai skolingi. (Italija, Šveicarija, Prancūzija, Vokietija, 2018) (Vilnius, Kaunas)

Silvio ****

Naujojo Paolo Sorrentino („Didis grožis“, „Jaunystė“) filmo veikėjas – buvęs italų premjeras, milijardierius, žiniasklaidos magnatas ir skandalistas Silvio Berlusconi. Režisierius tvirtina pasakojantis išgalvotus ir galbūt tikrai buvusius įvykius, bet tai nėra biografinis filmas. Pasak jo, „Berlusconi – tai fenomenas. Socialinis ir psichologinis.“ Šį fenomeną Sorrentino analizuoja kartu su aktoriumi Toni Servillo, stengdamiesi suprasti, ar galima turėti viską – meilę, pinigus, valdžią ir pripažinimą. Taip pat vaidina Kasia Smutniak, Riccardo Scamarcio, Elena Sofia Ricci (Italija, Prancūzija, 2018). (Vilnius, Kaunas)

Šerlokas Holmsas ir daktaras Vatsonas ***

Filmo scenarijaus autorius ir režisierius Ethanas Coenas – ne tas, apie kurį iškart pagalvojote. Jis 1974-aisiais gimė Izraelyje, kino mokėsi JAV, kur ir kuria filmus. Su garsiaisiais broliais Coenais jokių giminystės ryšių, regis, nėra. Juolab kinematografinių. Šis Coenas kuria komedijas, kurių rafinuotomis tikrai nepavadinsi. Ne išimtis ir naujoji, pasakojanti apie tai, kaip Holmsui (Will Ferrell) su Vatsonu (John C. Reilly) lankantis pas karalienę Bakingamo rūmuose įvyksta žmogžudystė. Jos kaltininkas, žinoma, daktaras Moriartis (Ralph Fiennes). Taip pat vaidina Kelly Macdonald, Rebecca Hall, Hugh Laurie, Lauren Lapkus (JAV, 2018). (Vilnius, Kaunas)

****** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas,
*** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas

Kino repertuaras

Vilnius

Forum Cinemas Vingis

4–7, 9, 10 d. – Asteriksas: stebuklingojo gėrimo paslaptis (Prancūzija) – 11.15, 13.15, 15.20, 17.25; 8 d. – 11.15, 13.15, 15.20, 16.30
4–10 d. – Pašėlęs policininkas: naujametinis nesusipratimas (Rusija) – 13.45, 18.20, 21.45
Pabėgimo kambarys (P. Afrika, JAV) – 15.15, 19, 21.20
Kurjeris (JAV) – 13.45, 18.20, 21 val.
Silvio (Italija) – 17.45, 20.55
12 d. – F. Cilea „Adriana Lekuvrer“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropoliteno operos – 19.55
10 d. – Ralfas griovėjas 2 (3D, JAV) – 19 val.
9 d. – Kovos klubas (JAV, Vokietija) – 20 val.
4–8, 10 d. – Grinčas (JAV) – 11.15, 13.30, 14.20, 15.40, 16.40, 19.45; 9 d. – 11.15, 13.30, 14.20, 15.40, 16.40
4–10 d. – Eglutės. Finalas (Rusija) – 11.30, 15.55, 19.30, 21.40
4–8 d. – Tarp mūsų, mergaičių... (rež. K. Gudavičius) – 11.45, 17.35, 21.30; 9 d. – 11.45, 21.30; 10 d. – 11.45, 17.35, 19.10, 21.30
4, 5 d. – Bohemijos rapsodija (D. Britanija, JAV) – 12.30, 16.20, 18.50, 21.40; 6–9 d. – 16.20, 18.50, 21.40; 10 d. – 16.20, 21.40
4–6 d. – Merė Popins grįžta (JAV) – 11, 15.30; 7–10 d. – 15.30
4–10 d. – Sniego karalienė: veidrodžių šalis (Rusija) – 11, 13.05
4–9 d. – Kamanė (3D, JAV) – 18 val.
4–10 d. – Kamanė (JAV) – 12.15
Akvamenas (Australija, JAV) – 14.50
4–8, 10 d. – Akvamenas (3D, Australija, JAV) – 20.40
5–10 d. – Žmogus-voras: į naują visatą (JAV) – 13.55; 4, 5, 6 d. – 11 val. (originalo k.)
7, 10 d. – Tarp pilkų debesų (rež. M. Markevičius) – 16.30
5 d. – Širdys (rež. J. Krisiūnas) – 16.30
6, 9 d. – Šaltasis karas (Lenkija, Prancūzija, D. Britanija) – 16.30
4, 7 d. – Antrasis šansas (JAV) – 20.30
5, 8 d. – Fantastiniai gyvūnai: Grindelvaldo piktadarystės (D. Britanija, JAV) – 20.30
6 d. – Broliai Sistersai (JAV, Prancūzija) – 20.30

Forum Cinemas Akropolis

4–10 d. – Asteriksas: stebuklingojo gėrimo paslaptis (Prancūzija) – 10.10, 11.30, 12.15, 14.30, 15.20, 17.10
4, 5 d. – Pabėgimo kambarys (P. Afrika, JAV) – 16.30, 19.30, 21.45, 23.55; 6–10 d. – 16.30, 19.30, 21.45
4, 5 d. – Pašėlęs policininkas: naujametinis nesusipratimas (Rusija) – 19.40, 21.40; 6–10 d. – 19.40, 21.40
4, 5 d. – Kurjeris (JAV) – 19.10, 21.35, 23.15; 6–10 d. – 19.10
10 d. – Ralfas griovėjas 2 (3D, JAV) – 18.30
4, 5 d. – Tarp mūsų, mergaičių... (rež. K. Gudavičius) – 10.30, 12.35, 15, 16.40, 19, 21.10, 23.45; 6–10 d. – 10.30, 12.35, 15, 16.40, 19, 21.10
4–10 d. – Grinčas (JAV) – 10.40, 12.45, 13.15, 14.50, 17, 18.50
4, 5 d. – Eglutės. Finalas (Rusija) – 13.25, 17.30, 19.20, 21.50, 23.55; 6–10 d. – 13.25, 17.30, 19.20, 21.50
4–10 d. – Bohemijos rapsodija (D. Britanija, JAV) – 13.35, 18.30, 21.30; 6 d. – 13.35, 21.30
4–6 d. – Sniego karalienė: veidrodžių šalis (Rusija) – 10.20, 15.10; 7–10 d. – 15.10
4–10 d. – Žmogus-voras: į naują visatą (JAV) – 10.50, 12.25; Merė Popins grįžta (JAV) – 11.10, 15.50; Sukeisti Kalėdų seneliai (Norvegija) – 13.55; Šerlokas Holmsas ir daktaras Vatsonas (JAV) – 17.20
4–9 d. – Kamanė (3D, JAV) – 18.40
4–10 d. – Kamanė (JAV) – 11 val.
4–9 d. – Akvamenas (Australija, JAV) – 15.40
4–10 d. – Akvamenas (3D, Australija, JAV) – 21.20

Skalvija

4 d. – Kaltė (Danija) – 16.30; 5 d. – 14.15; 6 d. – 20.50; 8 d. – 18.30; 10 d. – 21.15
4 d. – Silvio (Italija) – 18.10; 5 d. – 20.20; 7 d. – 14.30; 9 d. – 20.30; 10 d. – 18.30
7 d. – Namas, kurį pastatė Džekas (Danija, Prancūzija, Vokietija, Švedija) – 19.50
5 d. – Šerlokas Holmsas ir daktaras Vatsonas (JAV) – 18.20
7 d. – Bohemijos rapsodija (D. Britanija, JAV) – 17.15
5 d. – Mergina (Belgija, Olandija) – 16 val.
4 d. – *TKKF kino klubas*. Paplūdimio žiurkės (JAV) – 21 val.; 6 d. – 16.05
8 d. – Išeiti iš namų (dok. f., rež. M. Satkauskaitė) – 17 val.; 9 d. – 19 val.
10 d. – Tumo kodeksas (dok. f., rež. E. Belickas) – 16.50
5 d. – Asteriksas: stebuklingojo gėrimo paslaptis (Prancūzija) – 12.10
6 d. – Drąsusis elniukas Eliotas (Kanada) – 12 val.
6 d. – Krautuvų valsas (Vokietija, Austrija) – 13.45, 9 d. – 16.40
8 d. – Tonis Erdmanas (Vokietija, Austrija) – 20.10
6 d. – *Kino klasikos vakarai*. Skrydis virš gegutės lizdo (JAV) – 18 val. (seansą pristatys kino kritikė I. Keidošiūtė)

Pasaka

4, 8 d. – Šaltasis karas (Lenkija, Prancūzija, D. Britanija) – 18 val.; 5 d. – 18.45; 6 d. – 18.30; 7 d. – 21 val.; 9 d. – 19.30
4 d. – Silvio (Italija) – 19.45, 20.30; 5 d. – 21 val.; 6 d. – 20.15; 7 d. – 18 val.; 8 d. – 21 val.; 9, 10 d. – 20.30
4, 8 d. – Per tave visos bėdos (Prancūzija) – 18.15; 5 d. – 18 val.; 6 d. – 16.45; 8 d. – 20.45; 10 d. – 20.15
4 d. – Namas, kurį pastatė Džekas (Danija, Prancūzija, Vokietija) – 20.15; 5 d. – 20 val.; 6 d. – 20.45; 9 d. – 20.15
5 d. – Sengirė (rež. M. Survila) – 14.15
5 d. – Širdys (rež. J. Krisiūnas) – 16 val.
5, 6 d. – Bohemijos rapsodija (D. Britanija, JAV) – 18.15; 8 d. – 20.30; 10 d. – 20 val.
5 d. – Asteriksas: stebuklingojo gėrimo paslaptis (Prancūzija) – 14 val.; 6 d. – 16 val.
5 d. – Merė Popins grįžta (JAV) – 16.15; 6 d. – 14 val.; 7 d. – 18.15
5 d. – Koletė (D. Britanija) – 20.30; 8 d. – 18.15
5 d. – Mergina (Belgija, Olandija) – 14.30; 6 d. – 18.45; 7 d. – 18.30
5 d. – Nuostabieji lūzeriai. Kita planeta (rež. A. Matelis) – 16.30
6 d. – Tarp mūsų, mergaičių... (rež. K. Gudavičius) – 16.30; 7 d. – 20.45
6 d. – Mulai (dok. f., rež. M. Starkus) – 14.15
6 d. – Taip gimė žvaigždė (JAV) – 21 val.
6 d. – Astridos Lindgren jaunystė (Švedija, Danija) – 14.30; 7 d. – 20.30; 8 d. – 18.30
9 d. – „Ciklas ispaniškai“. 10.000 KM (Ispanija) – 17.30
9 d. – Broliai Sistersai (JAV, Prancūzija) – 21.15
10 d. – Izabelė ir jos vyrai (Prancūzija) – 18.30

MO salė

4 d. – Merė Popins grįžta (JAV) – 18 val.
4 d. – Silvio (Italija) – 20.45; 5 d. – 20 val.; 6 d. – 17.30; 10 d. – 18.30
5 d. – Astridos Lindgren jaunystė (Švedija, Danija) – 15 val.
5 d. – Laimingasis Ladzaras (Italija, Šveicarija, Prancūzija, Vokietija) – 17.30
6 d. – Šaltasis karas (Lenkija, Prancūzija, D. Britanija) – 15.30

Kaunas

Forum Cinemas

4, 8, 9 d. – Asteriksas: stebuklingojo gėrimo paslaptis (Prancūzija) – 10.10, 12.45, 14.20, 14.30; 5, 7, 10 d. – 10.10, 12.45, 14.20, 14.30, 16.35
4–10 d. – Pabėgimo kambarys (P. Afrika, JAV) – 10.30, 14.50, 20, 22.20; Kurjeris (JAV) – 17.10, 22 val.; Silvio (Italija) – 19 val.
9 d. – Spec.žverynas (rež. A. Lekavičius) – 19 val.
12 d. – F. Cilea „Adriana Lekuvrer“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropoliteno operos – 19.55
10 d. – Ralfas griovėjas 2 (3D, JAV) – 18.30
9 d. – Kovos klubas (JAV, Vokietija) – 19 val.
4–9 d. – Tarp mūsų, mergaičių... (rež. K. Gudavičius) – 10.40, 12.50, 15.05, 17.20, 18.30, 19.35, 20.40, 21.50, 22.50; 10 d. – 10.40, 12.50, 15.05, 17.20, 18.45, 19.35, 21.10, 21.50, 23.20
4, 6 d. – Grinčas (JAV) – 10.20, 12.15, 12.25, 16.35; 5, 7, 9, 10 d. – 10.20, 12.15, 12.25, 16.25; 8 d. – 10.20, 12.25, 16.35
4–10 d. – Merė Popins grįžta (JAV) – 10.50, 13.40, 16.30; Akvamenas (Australija, JAV) – 13.30, 19.20, 22.30; Akvamenas (3D, Australija, JAV) – 15.55
4, 6, 8 d. – Bohemijos rapsodija (D. Britanija, JAV) – 22.10
4–10 d. – Sniego karalienė: veidrodžių šalis (Rusija) – 11.10; Kamanė (3D, JAV) – 13.20; 4, 6, 8 d. – Kamanė (JAV) – 19.15
4–10 d. – Šerlokas Holmsas ir daktaras Vatsonas (JAV) – 16.35
Žmogus-voras: į naują visatą (JAV) – 11 val.
5, 7, 10 d. – Eglutės. Finalas (Rusija) – 19.15
5, 7 d. – Širdys (rež. J. Krisiūnas) – 18.45

Klaipėda

Forum Cinemas

4–10 d. – Asteriksas: stebuklingojo gėrimo paslaptis (Prancūzija) – 10.50, 12.55, 15, 16.50; Pabėgimo kambarys (P. Afrika, JAV) – 14.55, 19, 21.20; Pašėlęs policininkas: naujametinis nesusipratimas (Rusija) – 17.15, 19.30, 21.40; Kurjeris (JAV) – 18.50
15 d. – F. Cilea „Adriana Lekuvrer“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropoliteno operos – 19.55
10 d. – Ralfas griovėjas 2 (3D, JAV) – 18.30
4–10 d. – Tarp mūsų, mergaičių... (rež. K. Gudavičius) – 10.20, 12.30, 14.40, 16.30, 18.40, 21 val.
Grinčas (JAV) – 10.10, 14.20, 16.10
Grinčas (3D, JAV) – 12.15
4–9 d. – Eglutės. Finalas (Rusija) – 17.05, 19.20, 21.30; 10 d. – 21.30
4, 6–10 d. – Bohemijos rapsodija (D. Britanija, JAV) – 15.55, 21.35; 5 d. – 21.35
4–10 d. – Akvamenas (Australija, JAV) – 10.30
Akvamenas (3D, Australija, JAV) – 20.50
Kamanė (JAV) – 13.35
4, 6–10 d. – Kamanė (3D, JAV) – 18.15
4–6 d. – Žmogus-voras: į naują visatą (JAV) – 10.40
4–10 d. – Sukeisti Kalėdų seneliai (Norvegija) – 13.05; Sniego karalienė: veidrodžių šalis (Rusija) – 11 val.; Merė Popins grįžta (JAV) – 13.05

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė (**dailė**)
Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | **Teatras, šokis** – Ieva Tumanovičiūtė
Muzika – Laimutė Ligeikaitė | **Stilius** – Rita Markulienė, Violeta Kundrotienė
Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaitė
Finansininkė – Brigita Misiuvienė | **Direktorius** – Linas Vildžiūnas

7md

© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais.
Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „7 meno dienos“,
S. Konarskio g. 49, 03123 Vilnius. Tel. 2613039. El. paštas redakcija@7md.lt.
ISSN 1392-6462. 4 sp. l. Tiražas 800 egz.
Spausdino UAB „Valdo leidykla“, Gedimino g. 34, Ukmergė

Remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas
Lietuvos kultūros taryba
LR kultūros ministerija

Lietuvos kultūros taryba
Lietuvos Respublikos kultūros ministerija
Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas